

Qurucusu:
Adil Minbaşayev

Gündəlik hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı ilin
iyulundan çıxır

№ 155 (5815) 21 noyabr 2020-ci il

Qiyməti 30 qəpik

İlham Əliyev xalqa müraciət etdi

-Əziz həmvətənlər.
Mən sizi Ağdam rayonunun işğaldan azad olunması münasibətlə ürəkdən təbrük edirəm. Bütün ağıdamları ürəkdən təbrük edirəm. Əziz ağıdamlılar, siz artıq köçkün deylisiniz. Siz doğma dədə-baba torpağınızı qayıdaqsınız.

Ağdam rayonunun işğaldan azad olunması noyabrın 10-da imzallanmış üçterəfli Bəyanatın nəticəsidir. Mən dəfələrlə demişdim ki, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli həm siyasi, həm hərbi yollarla mümkündür. Biz uzun illər ərzində bu məsələni siyasi yollarla həll etməyə çalışırdıq.

Ancaq bütün dünya gördü ki, məhz Ermənistanın mövqeyinə görə bu məsələ öz həllini tapmamışdır və məsələnin hərbi yollarla həll edilməsi bizim qanuni hüququmuz id. Bu hüququ beynəlxalq norma və prinsiplər tanır. Bu hüquq biza BMT Nizamnaməsi tərəfindən verilibdir. Hər bir ölkə özünü müdafiə edə bilər və biz də özümüzü müdafiə etmişik.

Ağdam rayonunun işğaldan azad olunması tarixi hadisədir. Deye biliyəm ki, işğal edilmiş rayonların arasında əhalinin saına görə Ağdam en böyük rayondur. İşğaldan əvvəl Ağdam rayonunda 143 min insan yaşayırırdı. Hazırda Ağdam rayon sahələrinin sayı 204 mindir. Rayonun 73 faizi işğal edilmişdi və qalan ərazilərdə - bizim nəzarətimizdə olan ərazilərdə biz son illər ərzində böyük quruculuq, abadlıq işləri aparmışq. Biz Quzanlı kəndinə qəsəbə statusu verdik və Quzanlı faktiki olaraq Ağdam rayonunun mərkəzinə çevirdik. Mənim göstərişimlə Quzanlıda sosial obyektlər, infrastruktur və sənaye müəssisələri yaradılmışdır. İnsanlar üçün iş yerləri yaradıldı. Quzanlı təbii qazla təchiz edildi, orada bütün digər infrastruktur layihələri icra olundu, böyük Olimpiya idman Kompleksi, xəstəxana, məktəblər, Muğam Mərkəzi inşa edilmişdir. Bütün bu obyektlərin açılışlarında mən şəxsən iştirak etmişəm. Onu da bildirməliyəm ki, son illər ərzində mənim göstərişimlə Ağdam rayonunun bizim nəzarətimizdə olan hissəsində 18 köçkün əhalisiyi salmışdır və biz Ağdam rayonuna 93 min köçkünü yerləşdirə bildik. Görülmüş işlər və böyük investisiyalar hesabına bu gün Ağdam rayonunun əhalisi

nin 45 faizi Ağdam rayonunun ərazisində yaşayır.

İndi isə Ağdam üçün yeni dövr başlayır. Bizim böyük planlarımız var. İşğal edilmiş torpaqlarda hər şey dağıdılib. Mənim Füzuli və Cəbrayıla əfərlərim mətbuat tərəfindən işçiləndirilib və hər kəs, bütün dünya gördü ki, hansı vəhşi düşmənə biz üz-üzə qalmışdıq. Nə Cəbrayılda, nə Füzulidə bir dənə də salamat bina qalmayıb, yalnız hərbi hissə və hərbi hissəye aid olan bəzi tikililər. Qalan bütün infrastruktur, bütün binalar, evlər, tarixi abidələr, dini abidələrimiz vəhşi düşmən tərəfindən dağıdılib.

Mən orada o dağııntılar arasında Azərbaycan xalqına müraciət edərək demişdim ki, biz bu torpaqları, bu şəhərləri, bu kəndləri bərpa edəcəyik. Ermənilər hesab edirdilər ki, bu dağııntılarından sonra heç vaxt Azərbaycan əhalisi bu torpaqlara qayıtmayacaq. Səhv etdilər. Onlar bilmirlər ki, Azərbaycan xalqının ürəyində - bizim xalqımızın qəlbində doğma torpaqlar əbədi yaşayır və yaşayacaq. Bizim bütün köçkünlərimiz bu illər ərzində bir arzu ilə yaşayıblar ki, öz doğma torpaqlarına qayıtsınlar, dövlətin dəstəyi və köməyi ilə orada özləri üçün yeri həyat qurunlar.

Biz Ağdam şəhərini də bərpa edəcəyik. Əlbəttə ki, bunun üçün biz bütün işləri əsaslı şəkilde etməliyik. Baş plan hazırlanacaq, mütəxəssislər cəlb

olunacaq, infrastruktur layihələri planlı şəkildə icra ediləcək, inzibati binalar, sosial obyektlər, yollar və digər lazım olan işlər görülacek. Vətəndaşlara oraya qayıtmak üçün dövlət tərəfindən kömək göstəriləcək. Ona görə Ağdam rayonunun bərpası bizim gələcək planlarımda xüsusi yer tutacaq. Çünkü həm ərazi baxımından böyük rayondur, eyni zamanda, dediyim kimi, əhali baxımından ən böyük rayondur.

Əslində, bizim bərpa işlərimiz artıq başlanıb. Füzulidə olarkən Füzulidən Şuşaya yeni yolun çəkilishi ilə bağlı bütün müvafiq göstərişlər verilib, Prezidentin ehtiyat fondundan vəsait ayrılib, ilkin olaraq 50 milyon manat. Ancaq bu vəsait kifayət etməyəcək. Gələn il əlavə vəsait ayrılaçaq. Mənim göstərişimlə Əhmədbəyli-Alxanlı-Füzuli-Şuşa yolu bir neçə hissəyə bölünüb. Göstəriş vermİŞəm, bir neçə şirkət cəlb edilsin ki, biz vaxt itirmədən və qısa müddət ərzində bu yolu çəkək. Çünkü Azərbaycan vətəndaşları bilirlər ki, əvvəller Şuşaya gedən yol Ağdam-Xankəndi yolu idi, indi isə hələlik bu yoldan istifadə etmək mümkün deyil. Noyabrın 10-da imzallanmış üçtərəfli bəyanatda göstərilir ki, bütün kommunikasiyalar açılacaq, o cümlədən hesab edirəm ki, Ağdam-Xankəndi-Şuşa avtomobil yolu da müəyyən müddətən sonra açılacaqdır. Hesab edirəm ki, kommunikasiyaların

can xalqı bütün bu illər ərzində bir arzu ilə yaşayır ki, öz dədə-baba torpağına qayıtsın. Bütün bu amillər və digər amillər bu Qələbəni şərtləndirdi.

Ona görə onlar bu istehkamları qurarkən və eyni zamanda, digər addımlar atarkən bir məqsədi güdürlər ki, bu işgali əbədi etsinlər. Əks-təqdirde, onlar bizim tarixi şəhərlərimizin, kəndlərimizin adlarını dəyişdirməyəcəklər. Ağdama bir eybəcər ad veriblər, Füzuliye başqa bir eybəcər ad veriblər. Yeni xəritələr tərtib ediblər və bu xəritələrdə qondarma "Dağlıq Qarabağ respublikası" keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətini yox, işğal edilmiş digər bütün torpaqları da əhatə edirdi və bunu onlar beynəlxalq ictimaiyyətə təqdim edirdilər.

Mən bu məsələ ilə məşğul olan vasitəcilərə dəfələrlə demişdim ki, siz buna diqqət yetirin. Siz indi bu məsələnin sülh yolu ilə həll olunmasından danışırınz. Amma biz bunun tam əksini görürük. Görürük ki, Azərbaycanı bu torpaqlarda silinir, Azərbaycan abidələri, tarixi abidələr erməniləşdirilir, Azərbaycan məscidləri dağıdırı, bizim bütün tarixi-mədəni irsimiz silinir, yeni xəritələr tərtib edilir. Ermənistan məktəbləri üçün hazırlanan dərsliklərdə qondarma "Dağlıq Qarabağ respublikası"nın xəritələri dərc edilərkən orada işğal edilmiş bütün torpaqlar bu qondarma quruma aid edilir. Ermənistan xərici dillərdə nəşr etdiyi kitablıarda, bukletlərdə qondarma qurumu təqdim edərkən işğal olunmuş bütün torpaqlar əhatə edilir.

Onlar qanunsuz yollarla beynəlxalq sərgilərdə iştirak edərək də eyni hərəkətləri edirlər. Yaxşı, bas, necə olacaq, siz deyirsiniz ki, bu, sülh yolu ilə həll ediləcək.

İndi nə oldu bu xəritələr? İndi bu xəritələr cəhənnəmə getdi, bu xəritələr artıq yoxdur. İndi Kəlbəcər rayonunu boşaldan işgalçıları bütün evləri, binaları, məktəbləri dağıdırılar, sökürlər, öz vəhşiliklərini göstərirler. Bütün beynəlxalq aparıcı media qurumları bunu lətə alır və dünyaya yayır, biabır edir onları. Onlar özləri özlərini biabır edirlər, qorxaqcasına qaçıclar bizim qabağımızdan. Bizim qabağımızda duruş getirə bilmədiyər.

(ardı 2-3-cü sahifələrdə)

İlham Əliyev xalqa müraciət etdi

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Özlərini yenilməz ordu adlan-dıranlar, döyüşkən xalq adlan-dıranlar, bəs nə oldu sizin dö-yüşkən ordunuz? Haradadır bu? Pərən-pərən oldu, vurduş, dağıtdıq, məhv etdik. Yoxdur Ermənistan ordusu, biz onu məhv etmişik. Bizim döyüş meydanındaki qələbəmiz siyasi qələbəmizi də şərtləndirdi. Ağ-dam rayonu bizə bir gülə atma-dan, bir nəfər də şəhid vermə-dən qayıdır. Bu, böyük siyasi uğurumuzdur. Amma əger o hərb qələbə olmasaydı, bu da mümkün olmazdı.

Ağdamlılar Birinci Qarabağ müharibəsində qəhrəmancası-na vuruşmuşlar, çoxlu şəhidlər vermişər. İkinci Qarabağ mü-haribəsində - Vətən müharibə-sində də cəsaretlə vuruşmuş-lar, şəhidlər vermişlər. Mən fürsətdən istifadə edərək bu Qəle-bəni bizə bəxş edən bütün şe-hidlərimizi yad etmək istəyirəm, Allah onlara rəhmet eləsin, Al-lah onların yaxınlarına sebir versin. Şəhidlərimizin valideyn-lərinə, yaxınlarına bir daha mü-raciət edərək onlara öz təşəkkü-rümü bildirirəm ki, belə gözəl, igid övladlar yetişdiriblər dövlə-timiz üçün, xalqımız üçün. Yara-li əsgərlərimizə, zabitlərimizə tezliklə normal həyata qayıtma-ğı arzu edirəm. Allah onlara şə-fa versin. Onların reabilitasiyası ilə bağlı artıq tədbirlər planı ha-zırlanır, müvafiq göstərişlər ve-rilib. Onlar daim diqqət mərkə-zində olacaqlar.

Bələliklə, Ermənistan-Azər-baycan Dağılıq Qarabağ müna-qışəsi artıq arxada qalır ve bu-nu beynəlxalq ekspertlər də qeyd edirlər. Azərbaycan döyüş meydanında parlaq Qələbə qazanaraq siyasi meydanda da istədiyinə nail ola bilmişdir. Bu torpaqların abadlaşdırılması ilə bağlı tədbirlər görülcək. İlk növbədə, minalardan təmizləmə işləri aparılmalıdır. Bu da çox vaxt aparan bir məsələdir. Çünki mənfur düşmən böyük ərazi-ləri minalaşdırıb. Ondan sonra infrastruktur layihələri ilə bağlı işlər aparılmalıdır. Artıq göstəriş verilib, mövcud infrastruktur təhlil edilir. Bizim indi peyk im-kanlarımız və digər imkanlar var. Mən Füzuli və Cəbrayıl ra-yonlarına səfər edərək artıq qı-sa müddət ərzində salınmış yeni yoldan istifadə etdim. O mü-vəqqəti yoldur, amma hər halda, bu yoldan istifadə etmək olar. Yəni, bütün bu işləri biz görəcəyik və bizim böyük qay-ış planımız hazırda tərtib edi-lir.

Mühəribəyə gəldikdə, bir da-ha deməliyəm ki, Azərbaycan əsgəri, zabiti qəhrəmanlıq gös-tərib. Lakin Ermənistan ordusundan fararılık edənlərin sayı 10 mini ölüb, özü də bunu onlar özləri deyirlər, onların rəsmi şəxsleri deyirlər - 10 mindən çox fərari olub. İndi bu, bir daha göstərir ki, hansı ordu yenilməz ordudur? Hansı ordu qəhrəman ordudur? Onların ordusu, əslin-de, o quldur dəstəsi yalnız mül-ki, əliyalın insanlara qarşı mü-

haribə apara bilərdi. Xocalı qatilləri, kəndlərimizi yandıran, in-sanlarımız, mülki şəxsləri öldürən digər qatiller hərbçi sayila bilməz. Onların ordusu oğrular-dan ibarətdir. Son iki il ərzində na qədər oğru erməni generalı həbs edildi?! Tuşonka satan, əsgərin payını satan generallar oğrudurlar. Onların "qəhrəman-ları" qorxaqdırlar, onların rəhbərləri cinayətkardırlar. Ermə-nistan rəhbərliyi artıq özü bunu deyir ki, 20 il ərzində - 1998-ci il-dən 2018-ci ilə qədər bu ölkəye quldurlar, oğrular, qorxaqlar, fərərilər rəhbərlik edib. Son iki il yarım ərzində isə kim rəhbərlik edib? Artıq bütün dünya görür va bu ölkəyə hansı ad vermək olar? Ancaq bir ad - uğursuz ölkə. Bu uğursuzluğun səbəbi nədir? İşgal! Mən bunu dəfələrə demişəm. Hər kəs baxa bilər mənim çıxışlarımı, müsahibələrimə. Demişəm ki, bu işgal Ermənistanı uçuruma aparacaq. Demişəm ki, biz heç vaxt bu iş-galla barışmayacaq, gec-tez torpağımızı qaytaracaq. Ancaq Ermənistan o tarixi şansı itirəcək. Ermənistan bu 30 ilə yaxın müddətə müstəqil ölkə ola bilmədi, bu gün də müstəqil deyil. Ermənistan faktiki olaraq müstəmləkədir. Bu idimi erməni xalqının arzuları? Bu idimi onlarıñ gözənləntiləri? Onlar ne üçün müstəqil ölkə ola bilmədilər? İş-ğala görə. İşğaldan nə qazandılar? Heç nə. Biabır oldular siyasi müstəvidə, bütün beynəlxalq təşkilatlarında biz fəal iş apararaq onları biabır etdik və bize lazım olan, beynəlxalq hüququ tələb edən qətnamələr, qərarlar qəbul olundu. Onlar döyüş meydanında məglub olaraq bütün dünya qarşısında rəzil oldular. Bundan sonra bu damğa ilə ya-sayacaqlar, "məglub edilmiş ölkə" damğası ilə yaşayacaqlar. Onlar Bakıda, Gəncədə, bizim başqa şəhər, rayonlarımızda yaşıyırdılar. Onlara söz deyən var idi? Yox. Onlar bundan məhrum oldular. Bizim xalqımızı oradan qovaraq, etnik təmiz-ləmə siyaseti apararaq buradan da getməli oldular. Nə qazandılar? Heç nə. İndi isə bax, bu rəzil durumda bir-birini didirlər, olan-qalan dövlətçiliyi də məhv edirlər. Mən o vaxt demişdim ki, onlar ağıllarını başlarına yığışınlar, bu işğala son qoysunlar. Bu işğal davam etdiyəcə Ermənistan inkişaf edə bilməz və bilmə-di. Siyasi cəhətdən asılı, hərbi cəhətdən asılı, iqtisadi cəhət-dən natamam. İdeologiya baxı-mından çox ziyanlı bir ideoloji əsaslar formalasdırıblar. Bunla-rın ideoloji əsasları yalan üzə-rində qurulub, tarixi saxtakarlıq üzərində qurulub və keçmiş üzərində qurulub. Saxtalaşdırılmış keçmişdən əl çəkə bilmə-yən ölkə necə qabağa gedə bilər? Baxın, dünyada nə qədər mühəribələr olub. Elə bu son 100 ili, 200 ili götürün. Nə qədər insanlar həlak olub mühəribə-lərə. Kim bu ədavəti, kim bu ki-ni-küdürüti yaşadıb öz ürəyində illərlə? Kim öz uşaqlarını nifrət hissi ilə böyüdüb? Budur, bunun gələcəyi, budur, bunun

reallıqları. Sovet İttifaqı Almaniya ilə müharibə zamanı on mil-yonlarla insan itirib, 10 il, 20 il keçəndən sonra artıq barışq olub. İndi Rusiya ilə Almaniya arasındakı münasibətlər normal inkişaf edir. Avropa ölkələri öz-ləri. Fransa İtaliya ilə nə qədər mühəribə aparıb. Almaniya ilə Fransa nə qədər mühəribə aparıb. Hansı ölkənin xalqı bu nifre-ti öz ürəyində yaşadır, bunu, necə deyərlər, alovlandırır. Bax, budur, Ermənistanı bu güne salan. Onlar bütün öz bələlərində özləri günahkardır. Digər tərəf-dən, qonşularla normal münasibət qura bilməyen ölkə necə in-kişaf edə bilər? Türkiyəyə qarşı ərazi iddiası. Heç ağılı yoxdur. Türkiye kimi böyük bir ölkəyə qarşı ərazi iddiası irəli sürmək özünəqəsdə deməkdir. Azərbay-canca qarşı ərazi iddiası. Onlar bu iddianı müyyən müddət ərzində reallaşdırıb bilmisdilər, bizim torpaqlarımızı işgal etmiş-dilər, qonşu xalqı didərgin sal-mışdilar. Hesab edirdilər ki, on-lar haqlıdır və saxta tarix yara-dırdılar. İndi onlar bütün başqa ölkələrdən yardım gözləyirlər. Elə bil ki, bütün dünya bunlara borcludur. Müstəqil ölkə kimi yaşa. Müstəqil ölkə kimi yaşaya bilmirsən, get başqa ölkənin tərkibinə gir. Endir o bayraqı dirkdən, bük, qoy cibinə, get başqa ölkənin tərkibinə yaşa. Onlar özləri öz bələlərinin səbəbkərəlidir. On-lara vurulmuş bu zərbə, onların başına gələn bu hadisələr bəlkə də onları ayıltı ki, onlar normal ölkə kimi bundan sonra yaşaya bilsinlər, əger düzgün seçim et-sələr, əger qonşularla münasibətləri normallaşdırılsalar.

Mən ne üçün bu barədə danışırı? Çünkü biz bu bölgədə yaşıyırıq və istər-istəməz bu qonşuluq davam edəcək, istə-sək də, istəməsək də. Mən ölkə Prezidenti və Ali Baş Komandan kimi maraqlıyam ki, bölgə-mizdə, Cənubi Qafqazda ədavə-ta artıq son qoysulsun və nor-mal, işgüzar münasibətlər qu-rulsun. Hər halda, biz bunu istəyirik. Mən mühəribə dövründə demişəm, bir daha deyirəm, bizim erməni xalqı ilə heç bir problemimiz yoxdur. Biz erməni xalqına qarşı enik təmizləmə aparmamışq, necə ki, onlar bi-zə qarşı aparıblar. Biz onların tarixi abidələrini dağıtmamışq, biz onları qoruyuruq və bildiyiniz kimi, bu məsələ ilə bağlı önemli addımlar atmışıq.

Biz onların şəhərlərini dağıt-mamışq, halbuki dağında bilərdik. Şuşanı götürəndən sonra Xankəndini dağıtməq nə böyük problem idi. Bir gün ərzində dağda bilərdik. Biz etdiyimi bunu? Yox. Amma onlar nə güna saldı-lar bizim şəhərlərimizi. Ona görə bizim erməni xalqı ilə proble-mimiz yoxdur. Bir daha demək istəyirəm ki, vahid Azərbaycan dövlətində yaşayan bütün xalq-lar bərabər hüquqlara malikdir, o cümlədən erməni xalqı. Azərbaycanda minlərlə erməni yaşıyır. Onlara bir söz deyən var ölkəmizdə? Yox. Azərbaycan və-təndaşları kimi normal yaşayır-

lar. Əminəm, bu gün Dağılıq Qa-rabağda yaşayan ermənilər də gün gələcək başa düşəcəklər ki, onlar üçün yeganə yol Azərbaycan xalqı ilə yanbayan yaşı-maq, qonşuluq şəraitində yaşı-maq və bütün bu cırkınlı əməllər-dən əl çəkməkdir.

O ki qaldı, bu gün Ermənistan tərəfindən növbəti bir uy-durmanın ortalığı atılmasına, mən ona da aydınlıq getirmek istəyirəm. İndi belə bir rəqəm səsləndirirlər ki, guya, Dağılıq Qarabağdan 90 min erməni qaçıb, qacqın olub. Yalandır. Dağılıq Qarabağ ərazisində və işgal edilmiş bizim torpaqlarda ikinci Qarabağ mühəribəsinə qədər maksimum 60-65 min insan ya-şayıb. Biz bunu haradan öyrənmişik? Bizdə operativ məlumat var. Bizim o bölgədə bir çox in-formasiya mənbələrimiz var və bizim ugurlarımızın səbəblərin-dən biri də məhz bundadır. Biz tam dəqiqliklə bilirdik və bilirik indi orada nə baş verir, onların xunta başçısı harada gizlənir. Yəqin o da bilir ki, biz bilirdik. Ona görə burnunu çıxara bil-mirdi küçəyə, bunkerdə otururdu. Bizim məlumatımız var, mənbələrimiz var, peyk görün-tüləri var. Ona görə mən tam əminliklə deyirəm ki, Dağılıq Qarabağda, o cümlədən işgal edilmiş torpaqlarda maksimum 65 min insan yaşayıb. Yaxşı, bele olan halda 90 min qacqın hara-dan gəldi? Yenə saxtakarlıq, ye-nə yalan. İndi yenə məliyə-məli-yə, sürüna-sürenə onun-bunun ətəyindən yapışacaq ki, məne kömək edin. "Mənə kömək edin" onların ideologiyasının əsas prinsipidir. Bu ideologiya ilə hansı xalq inkişaf edə bilər? Ancaq kimdənsə, nə isə gözle-mək, ummaq və ondan sonra küsmek, incimək, tələb irəli sür-mek kimə xeyir getirib bu güne qədər?

Biz qacqınların sayı ilə bağlı bu yalanları ifşa edəcəyik və əger bu qacqınlar olubsa, o, bi-zim günahımız deyil. Çünkü biz mülki əhaliyə qarşı vuruşmamışq. Onlar mülki əhaliyə qarşı vuruşublar. Bizim mülki vətən-dəşərlər arasında 94 şəhidimiz var, 400-dən çox yaralı mülki şəxs var, 3000-dən çox evimiz dağıdılib. Onlarda mülki şəxslər arasında itkilər qat-qat aşağıdır. Amma onlar bizim mülki əhalini maqsədönlü şəkildə vururdular. Gəncəni ballistik rakətlərle vurmuşdular. Kasetli bombalar-la Bərdəni vurmuşdular, fosforlu bombalarla. Bu, hərbi cinayətdir. Tərtər şəhəri demək olar ki, dağıdılib. Ən çox mərmi dü-şən Tərtər idi. Hər şəhər məne məlumat verildi nə qədər mər-mi düşür.

Gün var idi ki, bir şəhərə, özü də balaca şəhərə iki min mərmi düşürdü. Bu, erməni vəhşiliyi deyilmi? Xocalı soyqırımıının təkrarı deyilmi? Görün biz kim-lərlə üz-üzə idik və biz kimi məglub etmişik? Yəni də deyirəm, bu, təkcə ərazi bütövlüyü-müzün bərpası deyil, erməni fa-sızminin belinin qırılmasıdır. Biz bölgəni erməni faşizmindən xilas etdik, dünyani erməni fa-

şizmindən xilas etdik. Amma baş qaldıra bilər. Ancaq biz im-kan verməyəcəyik. Hər kəs bu-nu bilsin. Özümüzü müdafiə et-mək üçün istənilən addımı at-a-cağıq. Öz vətəndaşlarımızı mü-dafiə etmək üçün istənilən addımı atacaq və heç kim bizi sax-la-yaya bilmez. Bu 44 gün ərzində bütün dünya gördü. Heç kim bi-zim qabağımızda dura bilməz, biza şərt qoya bilməz. Bize mü-həribenin ilk günlərində şərt qoymaq istəyən, hədələmək istəyən, şərləmək istəyən ölkələrin, bəzi Qərb ölkələrinin nü-mə-yəndələri şərt cavabımızı alı-dılar. Gördülər, biz o ölkələrdən deyilik ki, kiminsə qabağında baş əyək və mən də o liderlər-dən deyiləm ki, kimdənsə nə isə qəbul edim, hansısa sözü. Ar-tıqlaması ilə cavab vermişəm və verəcəyəm lazımlı gəldikdə. Ona görə əger erməni faşizmi bir də baş qaldırsa, əger biza qarşı hər hansı bir təxribat törədilərsə, 10 qatını alacaqlar, 10 qatını və heç kim bizi durdurə bilməz.

Hazırda Qarabağ bölgəsində mövcud olan coğrafi vəziyyət, əlbəttə ki, bizim imkanlarımızı qat-qat artırıb. Sadəcə olaraq, xəritəyə baxmaq kifayətdir, hər kəs görsün ki, kimin əlində han-sı imkanlar var. Ona görə mən bir daha sözümüz demək istəyirəm. İndi Ermənistanda daxili böhran hökm sürür. Bu da təbi-idir. Çünkü hərbi məglubiyət, özü də belə biabırçı məglubiyət, əlbəttə ki, istənilən ölkədə təlatümlərə getirib çıxara bilər. Ona görə yəqin ki, indi bu böhran da keçəndən sonra əger Ermənistanda sağlam qüvvələr hakimiyyətə gələrsə, biz o sağlam qüvvələrlə normal münasibətlər qurmağa hazırlıq. Ancaq cəlladılarla, Azərbaycan xalqının qanını tökenlərlə bizim heç bir əlaqəmiz ola bilməz. Bunu hər kəs bilsin! Bundan sonra təbii ki, bu bölgədə Azərbaycanın imkanları genişlənəcək, o cümlədən təsir imkanları. Amma bi-zim imkanlarımız yalnız əmək-dəşliyə hesablanıb. Bu günə qədər yaşadığımız bu bölgədə gördükümüz bütün işlər əmək-dəşliyə təkan verib. Bütün layihələrimiz - energetika, nəqliyat, humanitar layihələrimiz əməkdaşlığı dərinlaşdırır. Biz bir dənə də səhv addım atmamışq, misal üçün qonşumuza hansısa problem yarada biləcək bir dənə də addım atmamışq. Ona görə qonşu ölkələrlə mü-nasibətlərimiz normaldır, yaxşıdır. Deyə biləram ki, bir çoxları üçün nümunə ola bilər. Ermənistən qonşuları ilə münasibətləri necədir? Azərbaycanla belə işgal, Türkiyəyə qarşı ərazi iddiası. Rusiyaya indi, necə de-yərlər, narazılıq ifadə edir. Mən bunu biliyəm ki, nə üçün İran üzərindən silahları getirə bilmə-yiblər. Ona görə ki, İran bizim dəst, qardaş ölkəmizdir. Ona görə ki, bizim xahişimizi nəzərə alaraq öz həməkanını bağla-yıb. Ona görə ki, istəməyib, on-lar gəlib azərbaycanlıları öldür-sünlər.

(ardı 3-cü səhifədə)

Parlament yeni orden və medallarla bağlı layihəni təsdiqlədi

Azərbaycanda Vətən müharibəsi ilə əlaqədar yeni orden və medallar təsis edilir.

Adalet.az-in məlumatına görə, Milli Məclisin dünən keçirilən plenar iclasında "Vətən Müharibəsində qələbə münasibətələ" Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi ilə əlaqədar "Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanunun layihəsi birinci oxunuşda müzakirə edilib. Qanun layihəsində aşağıdakı dəyişiklik nəzərdə tutulur:

1.1. 1-ci maddədə "Azərbaycan Respublikasının en yüksək təltifi - "Heydər Əliyev" ordeni;" hissəsindən sonra aşağıdakı məzmunda yeni hissələr əlavə edilsin:

"Zəfər" ordeni;

"Qarabağ" ordeni;"

1.2. 2-ci maddədə "Qızıl Ulduz" medalı;" hissəsindən əvvəl "Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı" medalı;" hissəsi və "İgidliyə görə" medalı hissəsindən sonra aşağıdakı yeni hissələr əlavə edilsin:

"Cəsur döyüşçü" medalı;

"Döyüşdə fərqlənməyə görə" medalı;

"Şuqovuşanın azad olunmasına görə" medalı;

"Cəbrayılin azad olunmasına görə" medalı;

"Xocavəndin azad olunmasına görə" medalı;

"Füzulinin azad olunmasına görə" medalı;

"Zəngilanın azad olunmasına görə" medalı;

"Qubadlınin azad olunmasına görə" medalı;

"Şuşanın azad olunmasına görə" medalı;

"Kəlbəcərin azad olunmasına görə" medalı;

"Ağdamın azad olunmasına görə" medalı;

"Laçının azad olunmasına görə" medalı;

"Vətən müharibəsi iştirakçısı" medalı;

"Vətən müharibəsində arxa cəbhədə xidmətlərə görə" medalı;".

Nicat Novruzoğlu

Milli Məclisin sədri: "Fransa münaqişənin ilk gündündən qərəzli mövqe tutub"

"Noyabrın 10-da imzallanmış birgə bəyanatla Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə son qoymulub".

Adəlet.az xəber verir ki, bunu Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova parlamentin dünən keçirilən plenar iclasında deyib.

O vurğulayıb ki, bu gün Azərbaycan Ordusu Ağdam-a daxil olub: "Bu münasibətlə hər kəsi təbrik edirəm. İmzalanmış birgə bəyanat bir çox ölkələr tərəfindən dəstəklənib. Lakin bu bəya-

natdan narazı olan qüvvələr də var. Fransa münaqişənin ilk gündündən qərəzli mövqe ortaya qoymub. Hesab edirəm ki, bu addımlar Fransanın beynəlxalq hüquqla bağlı öhdəliklərinə ziddiyət təşkil edir. Vasitəçi mandatı beynəlxalq hüquqa söykənir. Milli Məclisin Fransa ilə işçi qrupun üzvləri də bu məsələyə diqqət yetirməlidirlər".

Fransa Senatında Azərbaycan ərazisində qeyri-qanuni yaradılmış "qurumla" bağlı qətnamə irəli sürüllüb.

Sədalaran faktlar sübut edir ki, Fransa açıq şəkildə qərəzli mövqe ortaya qoymub. Hesab edirəm ki, bu addımlar Fransanın beynəlxalq hüquqla bağlı öhdəliklərinə ziddiyət təşkil edir. Vasitəçi mandatı beynəlxalq hüquqa söykənir. Milli Məclisin Fransa ilə işçi qrupun üzvləri də bu məsələyə diqqət yetirməlidirlər".

Nicat

DİN növbəti dəfə vətəndaşlara müraciət edib

Daxili İşlər Nazirliyi (DİN) növbəti dəfə vətəndaşlara müraciət edib.

DİN-dən Adalet.az-a daxil olan məlumatə görə, müraciətdə deyilir:

"Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin müzəffər Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Ağdam rayonunun düşmən işğalından tamamilə azad edilməsi münasibətlə hər bir vətəndaşımızı ürəkdən təbrik edirik!

Bununla yanaşı, xatırlatmaq istəyirik ki, Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 19 noyabr tarixli Qərarı ilə Azərbaycan Respublikasının ərazisində xüsusi karantin rejiminin müddəti uzadılıb. Odur ki vətəndaşlarımızdan xüsusi karantin rejiminin tələblərini pozmamağı, o cümlədən sosial məsafəni gözləmələrini və tənəffüs yollarını qoruyan tibbi maskaların mütləq qaydada istifadə etmələrini xahiş edirik. Bütün tədbirlər vətəndaşların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, Azərbaycanın hər bir sakininin sağlığının qorunması məqsədilə həyata keçirilir. Səbərlə və anlayışlı vətəndaşlarımıza əvvəlcədən təşəkkür edirik".

Hande Harmancı: Lazım olan tədbirlər görülməsə, yoluxma sayı iki dəfə arta bilər

Əhali koronavirus xəstəliyini ciddi qəbul etməsə, lazım olan tədbirləri görməsə, qarşısındaki qış aylarında gündəlik yoluxma sayı iki dəfə arta bilər.

Bunu Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Hande Harmancı deyib.

Onun sözlərinə görə, insanlar bu xəstəliyin ciddi olduğunu qəbul edərlərsə, kütłəvi yerlərə getməkdən imtina edərlərsə, getdikləri zaman tibbi maskadan istifadə edərlərsə və onu düzgün taxallarsa, əllərini tez-tez yuyarlarsa, bu xəstəliklə mübarizə aparmaq olar.

H.Harmancı qeyd edib ki, bu halda ciddi karantin qaydalarının tətbiqinə də ehtiyac olmaz.

İlham Əliyev xalqa müraciət etdi

(əvvəl 1-2-ci səhifələrdə)

Gürcüstana da eyni iddia irəli sürür. Çünkü Gürcüstan da müharibə dövründə öz hava sahəsini bağlayıb və quru yollarla silahların daşınmasına imkan vermeyib. O da istəməyib ki, vəhşi düşmən mülki vətəndaşlarını öldürsün. Onlar Rusiya qarşı iddia qaldırılar ki, Rusiya bunlara kömək etməyib. Rusiya Prezidenti öz müsəhibəsində kifayət qədər açıq və tam dəqiq məlumat verdi, öz mövqeyini bildirdi. Azərbaycan beynəlxalq hüquq tərəfindən tanınmış öz ərazisində müharibə aparır. Ona görə burada hansısa bir müttəfiqlik münasibətlərinin qarışmasına imkan yaradılmasından səhəb gedə bilməz. Ancaq bunlar həmiya irad tuturlar, hamidən naradırlar. Belə təfəkkürlə necə yaşamaq olar?

Biz isə bundan sonra inkişaf yoluzuzla daha sürelə gedəcəyik. Biz döyüş meydanında istediyimizə nail olduk. Əsgər və zabitlərimiz öz gücünü göstərdi. Biz siyasi müstəvidə gücümüzü göstərdik və üçtərəflə Bəyanat bizim məraqlarımıza tam cavab verir. Məhz buna görə bu Bəyanat dünyanın gözü qarşısında imzalandı, Rusiya Prezidenti və mən. Amma Ermənistanın baş naziri bunu harada imzalayıb onu həle ki, yəqin etmək mümkün deyil. Amma o qədər də önemli deyil. Hansısa anbarda, ya qapalı bir yerdə, ya yaşadığını bunksa, fərqi yoxdur. Onun imzası orada var.

O, əslində, kapitulyasiya aktıdır. Bu, Azərbaycanın Qələbəsidir, torpaqlarımızın qayıtmasıdır, bayraqımızın ucaldılmasıdır. Füzuli, Cəbrayıllı, Zəngilan, Qubadlı, Hadırbat, Suqovuşan, Murov dağı, Şuşa döyüş meydanında işgalçılardan azad edilib, o cümlədən Laçın rayonunun bir neçə kəndi, Kəlbəcər rayonunun bir hissəsi. Bu, şərtləndirib bizim qələbəmizi. Bizim qələbəmiz artıq Ermənistanda böyük problemlər yaratdı. Amma baxın beynəlxalq təşkilatların buna reaksiyası nedir? Varmı reaksiya? Yoxdur. Ermənistanda gündə hansı müxalifət lideri hebs olunur, özü de tamamilə əsassız. Bir Qərb ölkəsi buna reaksiya veribmi? Yox. Bunu qısayıbmı? Yox. Əsas müxalifət partiyalarının rəhbərləri hebs olunub. Bir nəfər də söz demir. Avropa Şurası haradasan? Azərbaycana xor gözə baxan, bizi qaralamağa çalışan, haradasan Avropa Şurası, niye susursan? Yaxud da ki, monitoring komitəsi. Orada bizim Azərbaycan üzrə bir neçə məruzəçi təyin ediblər. Ermənistan monitoring altında olmalıdır.

Niye susursan Avropa Şurası? Hanı sənin rəhbərlərin, hanı sənin monitoring komitən, siyasi komitən. Görmürsünüz ki, Ermənistanda repressiya baş alıb gedir? Görümürsünüz ki, diktator at oynadır? Özü də meğlub edilmiş diktator, rəzil vəziyyətdə olan diktator. Bəs, niye səsinizi çıxarırsınız? Bəs, hanı sizin demokratianız, insan haqlarınız? Cavab var? Yoxdur. Olmayıacaq. Mənim sözlərimden sonra bax, görərsiniz, olmayıacaq. Ört-basdır edəcək, ört-basdır. Avropa Parlamenti Azərbaycana qarşı 10-dan çox eybəcər, yalan üzə-

rində qurulmuş qətnamə qəbul edib. Niye susursan Avropa Parlamenti? Özünü guya dünyanın demokratiya mərkəzi sayırsan. Bir səs çıxar, açıqlama ver, bəyanat ver, qına bunu. Dünyanın gözü qarşısında diktator bütün müxalifəti məhv edir. Bir adamı öldürüb. O parlamenti zəbt edənlər arasında bir nəfər artıq ölü tapılıb. Nə üçün səs qaldırmırsınız? Niye? Müntəzəm olaraq bize qarşı çirkin kampaniya aparan qeyri-hökumət təşkilatları, niye susursunuz, niye söz demirsiz? Yaxşı, ballistik rakətlə bizi vurdur susdunuz, kasetli bombalarla, fosforlu bombalarla bizi vurdur susdunuz. Böyük ölkələr, özlərindən Avropanın lideri düzəldən ölkələr, siz niye susursunuz? Deyin, cavab verin. Yoxsa, yerindən duran burada bize miz qoymaq istəyir, sataşmaq istəyir. Hamisının cavabını verirəm, hamisinin, artıqlaması ilə.

Ermənistən diktatoru bunkerə otura-otura özünü tamamilə dünəyadan, öz xalqından təcrid edib, Azərbaycanda xalq-iqtidar birliyi. Bax, budur fərq. Budur bizim gücumüz. Bizim gücumüz birliyimizdir. Güt və birlik. Yəqin, Azərbaycan xalqı xatırlayır, son 3-4 il ərzində mən öz çıxışlarımda dəfələrlə demişdim ki, dünya dəyişir, münasibətlər dəyişir, beynəlxalq hüquq işləmir, güc amili öne çıxır, "kim güclüdür o da haqlıdır" principle ümidi təşkil edir. Bütün bunları mənim çıxışlarımda görmək olar. Çünkü mən beynəlxalq vəziyyəti düzgün təhlil etmişəm. Demək istəmirəm ki, biz də bu yolla gedək. Yox. Bizim yolumuz ədalət yoludur və beynəlxalq hüquq yoludur. Biz beynəlxalq hüququn kənarında bir iş görməmişik. Ancaq demişəm ki, güc amili ön plana çıxır və biz buna hazır olmalıyıq və hazırlıq işləri gedirdi, bütün bu illər ərzində, həm iqtisadi sahədə, həm beynəlxalq münasibətlər sahəsində, ilk növbədə, ordu quruculuğu sahəsində. Bu gücü topladıq, lazımlı olan anda vurdug, əzdiq düşmənin başını. Elə əzdiq ki, onu əbədi yadda saxlayacaq, əbədi. O damğanı vurdug. Azərbaycan xalqı müzəffər xalqdır. Azərbaycan Ordusu müzəffər ordudur.

Biz döyüş meydanında qələbə qazanmışıq, siyasi müstəvidə qələbə qazanmışıq, torpaqlarımızı işgalçılarından azad etmişik.

Mən bu gün Ağdamın azad olunması xəbərini xalqına böyük qürur hissi ilə çatdırıram, bu müjdəni verirəm. Bu gün bizim yaşadığımız günlər, yaşadığımız anılar, əminəm ki, hər bir azərbaycanının yaddaşında əbədi qalacaq. Biz tarix yazırıq, yeni tarix. Xalqımızın, ölkəmizin yeni şanlı tarixini yazırıq. Bu, Zəfər tarixidir. Bundan sonra biz, ilk növbədə, işğaldən azad edilmiş torpaqlara vətəndaşlarımızın qaytarılmasını təmin etməliyik.

Bütün gücümüzü səfərbər etməliyik. Bütün maddi imkanlarımızı səfərbər etməliyik ki, tezliklə vətəndaşlarımızı doğma torpaqlarına qaytararaq.

Əziz xalqım, əziz ağdamlılar, sizlər bu gözəl tarixi hadisə münasibətlə bir daha ürəkdən təbrik etmək istəyirəm. Sizə cansağlığı, xoşbəxtlik arzulayırıram. Ağdam bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!

Ağdam! Ağdam! Ağdam!

Layihənin istiqaməti: Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Nº 131 (2165) 21 noyabr 2020-ci il

(əvvəli öten sayımızda)

O vaxtlar bizim Murad-xanlı kəndindən Bakıya ən çox gedib-gələn rəhmətlik Mirzəmməd kişi olardı. Hər dəfə də təzə bir xəbərlə qayırdı: yəni Bakıda getdiyi konsertlərdən, teatrlardan, baxlığı yeni tamaşalardan, xüsusilə də "Vaqif"dən, "Koroğlu"dan, Bülbülün Qıratın belində Koroğlu kimi nərə cəkməsindən, Məcnunun Leylinin məzəri üstünə gəlib oxuyarkən tamaşaçıların ağlamasından həyəcanla danışardı və adətən

avazla oxuduğu mahnilar canına-qanına, duyğularına hopdu. Mən sözün əsl mənasında o gözəl səsin, bir-birindən gözəl mahniların sədaları altında böyüküb yaşı doldum. Odur ki, sənətdən söz düşəndə Bülbülün adını həmişə eyni hiss, eyni istək və məhəbətlə çekirəm.

Evimizdə patefon vardi. Yادimdadı, patefonda oxutmaq üçün atam ilk dəfə Bülbülün vallarını almışdı. Yəni, evimizdə gördüyüüm ilk val Bülbülün valı olub. "Çoban Qara", "Neftçi Quran", "Ölkəm", "Sürəyya", "Olmazsa

güm, sənətkar kimi hamidən uca tutduğum Bülbülün vəfat etməsini

...Yeddinci sinifdə oxuyurdum. Zəng vurdu. Birinci dərsimiz cəbr idi. Rza müəllim sınıfə daxil oldu. O, bu gün başqa cür görünürdü. Ötəri salam verib elindəki sinif jurnalını stolun üstünə qoydu. Əvvəlki günlərdən fərqli olaraq hazır-qayıb aparmadı. Dərsi kimin bilib-bilmədiyi də soruşmadı. İlk sözü bu oldu: Bilmirəm, eşitmisiniz, ya yox, Bülbül rəhmətə gedib...

Səsi titrəyirdi. Az qalırda ağlaşın.

RUHUN ŞADDR, DAHI BÜLBÜL!

Şuşamızda Qələbə bayrağı ucalır!

axşam çağlarında qoyunquzu qabağına çıxan, mal-qaranın örüşdən qayıtmasını gözləyən adamlar Mirzəmməd kişinin başına yığışıb, onun söhbətlərinə həvəsle qulaq asar, maraqlan yaranan bir istəklə onu sorğu-suala tutardılar.

O vaxtlar biz də bir neçə uşaq böyüklerin toplaşduğu həmin yerə gələr və bir tərəfdə dayanıb onların söhbətlərinə diqqət kəsildər. Mən "Koroğlu" və "Bülbül" sözlərini həmin söhbətlərdən eşitmışdım. Çünkü o vaxtlar kəndimizdə tək-tük adəmin radiosu var idi. Sonralar kəndimizdə radio çəkildi. Bundan sonra mən adını yaşlı adamlardan eşitdim Bülbülün bənzərsiz səsini də eşitməyə, Bülbülün iştirak etdiyi "Koroğlu" operasından parçaları radio dalğalarından dinləməyə başladım. Ele o vaxtlardan Bülbülün gözəl, məlahətli səsi, xüsusi bir

olmaz", "Gülərəm gülsən", "Sənsiz", "Sevgili canan" mahnilarını, romanslarını patefonda döñə-döñə oxudarıdım.

Zaman keçdi. Bülbülün sənətini daha dərindən duymağa başladım. İnsanın varlığına, qəlbine hakim kəsilən, ən incə, ən zərif duyuqları dile gətirən o mahniları indii də kövrələ-kövrələ dinləyirəm. Bülbülün böyüklüyünü, Bülbül sənətinin əzəmətini, onun qəlbimə, varlığımı necə hakim kəsildiyini ifadə etmək mənim üçün çətindir, çox çətin!

O vaxtkı ağılıma və düşünəcələrimə görə 1961-ci ildən yadımda iki hadisə qalıb. Şübhəsiz ki, həmin ildə çox əhvalatlar olub. Mən isə, deñiyim kimi, mənim üçün daha maraqlı olan iki əsas hadisəni xatırlayıram: Qaqqarının "göye uçmasını" və çox sevdiyim, musiqi aləmində ideal saydı-

Dərs dediyi cəbr kitabı kimi sərt olan Rza müəllimdən indiyədək dərsdən, deyərdim ki, danlaqdan savayı heç nə eşitməmişdik. Odur ki, ürəyinin bu qədər yumşalmasına da təəccüb edirdik. Yerişdən, duruşundan, üz-gözündən zəhm yağan, həmişə zəng vurulan kimi sinifdə müntəzir olan, hər dəqiqənin qədrini bilən, sınıfə ayaq qoynar-qoymaz, ele qapının ağızində dərsi soruşmağa başlayan Rza müəllim həmin gün əməlli-başlı kövrelmişdi, tanınmaz olmuşdu. İlk dəfə idi ki, dərs vaxtı kənar mövzudan danışındı.

Otaqda var-gəl edə-edə o, bu kədərlə xəbəri bir də təkrar elədi və sözünə bir anlıq ara verib: Gözəl oxuyurdu, - deñib, dərindən köks ötürdü, - çox gözəl səsi vardi. Doğrudan da əsl bülbül idi, - dedi.

Həmin gün yas içerisinde keçən cəbr dərsi Bülbüllə başlayıb, Bülbüllə də qurtardı. Biz Bülbül haqqında Rza müəllimdən çox şey öyrəndik.

Tale ele gətirdi ki, Bakıya gəldim, Universitetə daxil oldum. Bülbül həyatda yox idi. Amma tələbəlik illərimdə, ondan sonrakı vaxtlarda ürəyimdən gələn bir istəyin təsiri ilə Bülbülün iri xatırə lövhəsi vurmuş evinin yanından tez-tez keçirdim. Hər dəfə də ayaq saxlayıb barelyefinə döñə-döñə baxırdı. Təkcə bu xatırə lövhəsi yox, bütövlükdə Bülbülün yaşamış olduğu bu binə, bu məhəllə, Bülbülün vaxtilə yeriyib gəzdiyi bu küçə mənə çox doğma və əziz görünürdü.

Sonralar dahi Bülbülün ev muzeyinin açılması isə onun sənətini sevən milyonlardan biri kimi məni də hədsiz sevindirdi.

Bülbül haqqında xatırə kitabının nəşrə hazırlanması mənə də Bülbül sənəti, Bülbül şəxsiyyəti ilə daha yaxından tanış olmaq imkanı verdi.

Bülbülün ev muzeyinə getdim. Dahi sənətkarın ömrü yoldaşı Adilə xanımla görüşdüm. Bülbül haqqında gözəl xatırələri məhz Adilə xanının dilindən eşitmək mənim üçün son dərəcə maraqlı idi.

...Ev muzeyinə ilk qədəm qoyduğum anların sevinci, maraqlı və həyəcanı isə təmam başqa idi.

Budur, asta addımlarla binanın ikinci mərtəbəsinə qalxıram. Bu həzin, kövək meqamlarda sanki mənim üçün elçatmadan sehrlər bir alemə düşmüşəm. Düşünəm: bir vaxtlar Bülbül də bax, beləcə, bu pillərlə qalxıb-ənib, qonum-qonşularla salamlaşıb, həmin bu qapını açıb evinə daxil olub. Bu evə, bu sənət ocağına Bülbülün nə qədər qonağı gəlib-gedib, nə qədər tələbəsi gəlib-gedib. Bu evdə Bülbül neçə-neçə sənət dostları ilə deyib-gülüb, duz-cörək kəsib. Ən başlıcası isə Bülbülün dünyası heyrətə gətirən əlməz sənət əsərləri bu evdən pərvazlanıb, qol-qanad açıb. Muzeydəki eksponatların hər biri əsl sənət tarixidir.

Bülbül sənət dünyasından, sənət uğurlarından bəhs edən çoxsaylı yazılar, foto-şəkillər təltiflər, mükafatlar, təşəkkürnamələr, eləcə də Bülbülün bir vaxtlar çay içdiyi armudu stekandan tutmuş müxtəlif əşyalar...

Bütün bunları seyr etdikcə, olub-keçənləri yada saldıqca dərin bir kədərlə köks ötürməkdən, bu fani dünyanın vəfazılığına təəssüflə baş bulaşmadan savayı əlindən heç nə gəlmir...

Bəli, Bülbül sənəti, Bülbül şəxsiyyəti ilə bağlı hər bir şey var bu muzeydə. Amma təkcə Bülbülün içərisində qopub gələn o canlı səsi, o canlı nəfəsi eşidə bilmirsən...

Bütün bunlar barədə düşüñərkən xəyalən yenidən kəndimizə - Bülbülün adını ilk dəfə eşitdim, gözəl, tekrar olunmaz səsindən zövq aldığım o uşaqlıq və ilk genclik çağlarına qayıdırıam. O çağlara ki, dahi Bülbülün yalnız səsini eşidirdim. Bu gün isə bir vaxtlar heç ağlıma belə getirə bilməyəcəyim "əfsanəvi" bir məkana düşmüşəm - sevimli Bülbülün doğma evinə, ocağına gelmişəm...

...Şükürələr olsun ki, bu gün Şuşa azaddır. Bu azadlığın sevincini dahi nəgməkarın əlməz ruhu ilə birlikdə yaşayıraq.

Tofiq Abdullayev,
jurnalist

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
KÜTLƏVI İNFORMASIYA VASİTƏLƏRİNİN İNKİŞAFINA
DÖVLƏT DƏSTƏYİ FONDUNUN MƏLİYYƏ YARDIMI İLƏ

Asif Quliyev

Anaların göz yaşı şəlaləsi

Jurnalist Asif Quliyev "Anaların göz yaşı şəlaləsi" adlı məqaləsində Rəşadətli ordumuzun cəmi 44 gündə qazandığı misli görünməmiş uğurlardan yazar. Ulularımızın əmanəti, babalarımızın yadigarı olan torpaqlarımız uğrunda vuruşub torpağa qovuşan şəhidlərimizin xatirəsini əbədiləşdirmək, kin, kürdərət, ədavət mənbəyi olan faşist xilqətlə ermənilərin kəndlərimizi, şəhərlərimizi necə xarabaliqlara çevirdiklərini unutmamaq üçün Bakıda və respublikanın digər şəhər və kəndlərində xatirə abidələrinin ucaldılmasını təklif edir.

***

Mühəribə. Yer üzündə insanlar və insanlıq üçün bu bir kəlmədən ağır, dəhşətli heç bir ifadə yoxdur. Mühəribə fəlakətdir, mühəribə kəndləri, şəhərləri xarabaliqlara çevirir, anaları oğulsuz, uşaqları atasız, gəlinləri ərsiz qoyur.

Dünya tarixində uzun süren, qanlı-qadlı mühəribələr çox olub. Amma son 100 ildən bəri, əslində isə ermənilərin torpaqlarımıza köçürüldüyü gündən əsassız torpaq iddiaları altında başlayıb davam etdikləri Ermənistan-Azərbaycan mühəribəsi yəqin ki, tarixçilərin yaddaşında ən uzun sürən və nəhayətdə ən qısa müddətdə başa çatan mühəribə kimi qalacaqdır.

Bu son mühəribə təqribən 30 il əvvəl başlamışdı. Hələ Kommunistlərin hakimiyyəti illərində Moskvada söz sahibi olan Zori Balayanın, Şahnazarovun və digər erməni "ziyalılarının" iddiasından, Qarabağın korafəhimliyindən və köməyindən (Yeri gəlmışken deym ki, hələ 1989-cu ilin avqust ayında Moskvada Sov.İKP MK-nın məsul işçisi, tələbə yoldaşım N.A.Zinkovişin iş otağında Dağılıq Qarabağ problemləri haqqında danışanda əlimi Qarabaçovun şəklinə uzadıb: belə getse bu xallı köpək partiyani dağdaşaq demişdim. O bu barədə özünün 1999-cu ildə Moskvada çıxan "ÜK Zakrit, vse ushi" kitabında bir jurnalist kimi daha kəskin yazar) istifadə edən ermənilər SSRİ-nin süqutundan sonra Azərbaycanın yeddi rayonunu işğal etdilər. Ölkə rəhbərliyi qırğınıların, dağlıqların qarşısını almaq üçün atəşkəslə razılaşdı.

Dünyanın güc sahibləri işğal olunmuş torpaqların tezliklə boşaldılması haqqında qərar qəbul etdilər. Hami fikirləşdi ki, ermənilər iki-üç aya çəki-

lib öz xarabalarına qayıdacaqlar. Amma qayıtmadılar, əksinə yerlərini möhkəmlətilər, müdafiə istehkamları tikdilər, kəndlərimizi, şəhərlərimizi dağıdıb viran qoydular. Bu uzun illərdə ölkə rəhbərləri on dəfələrlə görüşdülər, danışdırıllar amma neticəsi olmadı. Nəcə deyərlər, iş qaldı axır ölüb öldürməyə. Qudurmuş it kimi hara gəldi ağız atan ermənilər sentyabrın 27-də əlavə torpaqlar tutmaq iddiası ilə vətənimizə yenidən basqın etdilər. Səbri tükənmış ordumuz hücumla eks hücumla cavab verməyə mecbur oldu. Azərbaycanda ikinci vətən mühəribə başladı. Yeri gəlmışken deym ki, bu mühəribəyə görə, hamı, məktəblı şagird də 80-90 yaşlı qoca da Prezidenti alqışladı, çünki biz öz torpaqlarımızda vuruşur, öz torpaqlarımızı azad etmək uğrunda mühəribə edirdik. Elə buna görə də cəmi bir neçə gündə on minlərlə insan könüllü olaraq cəbhəyə getmək, torpaqlarımızı işgalçılardan azad etmək üçün lazımi təşkilatlara müraciət etdi, onsuza güclü olan ordumuz dəha da gücləndi.

Hərb elminin sırlarını yaxşı mənimsəmiş, ən müasir silahlarla silahlanmış rəşadətli ordumuz Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə elə ilk gündən düşmənə ağır zərbələr endirib, biri-birinin arda böyük qələbələr qazandı. Azərbaycan tarixinə yeni, daha şərəflı, şanlı bir tarix yazdı. Rəşadətli Ordumuz az vaxtda Cəbrayıllı, Füzulini, Zəngilanı, Qubadlını, Qarabağın başının tacı, gözünün nuru olan Şuşanı və 300-dən çox kəndi düşməndən azad etdilər. Xankəndi ilə Ermənistan arasındaki əsas əlaqə xətti olan Laçın dəhlizini bağlayıb Qarabağın zirvəsinə qalxdı. Düşmənin əsas qüvvələrinin yerləşdiyi Xankəndinin başının üstünü aldı, 28 ildən bəri Şuşanın dağlarının başını bürüyüb qalmış qara dumani süpürüb Xankəndine tökdü. Ömrünün son günlerini yaşadığını görən, atəşkəs haqqında bağlanmış müqavilələri dəfələrlə pozub ona əməl etməyən, Şuşada yallı oynayan Paşınyan və onun hakimiyyəti budə özü diz çökdü, əllərini qaldırıb heç bir şərt qoymadan, danışsız kaptılıyasiya aktını, ölkə Prezidentinin dediyi kimi, ağlaya-ağlaya imzaladı. İlham Əliyev cənablarının işğal altında olan rayonların ən yaxın günlərdə boşaldılması haqqındaki tələblərini danışsız təsdiqlədi.

Bütün mühəribələrin tarixi belə olub, sonu belə qurtarıb. Qan-qan deyib dünyaya meydand oxuyan Alman faşizmi de-

son nəfəsində canını qurtarmاق üçün SSRİ-ye sülh təklif etmişdi. Bu barədə ikinci dünən mühəribəsində SSRİ-nin qalib gəlmesində xüsusi xidmetləri olan, dörd dəfə Sovet ittifaqı Qəhrəmanı Marsal Jukov xatirələrinin birində yazır. May ayının 1-də səhər saat 4-de 8-ci ordunun komandanı general Çuykov zəng edib dedi ki, Alman generalı Krebs yanına gəlib bildirir ki, Hitler özünü öldürdü. Almaniyanın yeni rəhbərliyi Qobbels, Borzman, Krebsa sülh müqaviləsi

...Budur 30 ilə yaxın davam edən vətən mühəribəsi başa çatdı. Ordumuz erməniləri iti qovan kimi qovub torpaqlarımızı işğaldan azad elədi. Gözə görünmeyən ruhlar qollarını açıb nəvələrini, nəticələrini alqışladılar, xarı bülbül də, nərgiz gülü də, illərdən bəri kol dibində boyu büküli qalmış bənövşələr də vaxtdan əvvəl oyanıb öz doğmalarının pisivazına çıxdılar. Elinizə, obaniza xoş gəlmisiniz - dedilər.

Bəlkə də dünya tarixində heç bir mühəribədə xalqla

bağlamağı təklif edirlər. Çuykova dedim ki, telefonda gözlə. Moskvaya, Stalinə zəng etdim. Telefonun dəstəyini qaldıran general onun ele indicə yatmaq üçün uzandığını - dedi. Xahiş etdim ki, oyadın, məsələ çox vacibdir, sabaha saxlamaq olmaz. Stalin telefona çox tez gəldi. Hər şeyi danışdım. Stalin: heyf ki, ecləfi diri tutu bilmədik - dedi. Heç bir danışq olmaz, ancaq danışq-sız və şərtsiz kaputulyasiya.

Elə Paşınyan da, onun əlaltıları da bu yolu seçdilər. Erməni hiyləsinə əl atdlar canlarını qurtarmaq üçün diz çöküb yalvardılar. Amma istədikləri nə nail ola bilmedilər. 44 günlük mühəribədən sonra danışqsız təşlim oldular.

Ali Baş Komandanımızın bütün tələblərinin danışqsız yerinə yetirilməsi şərti ilə bəyannamə imzalandı. Bununla da ordumuzun qələbəsi təsdiqləndi. 28 ildən bəri düşmən əsərətində qalan şəhərlərimiz, kəndlərimiz cəmi 44 gündə işgaldən azad edildi.

İndi bütün Azərbaycan qələbəni bayram etdiyi bir vaxtda Ermənistanda xalq ayağa qalxıb Paşınyanın istəfasını isteyir. Bu gün Ermənistanda baş alıb gedən istəfa tələbləri göstərir ki, yaxın günlərdə Paşınyan da ya öz əqidədaşı Hitler kimi özünü öldürəcək, ya da ki, Fransadakı əqidədaşlarının yanına qacaqçıdır. Onu da düşünürəm və inanıram ki, onu qəçirdən təyyarə Parisdə deyil, Bakıda yeniş edəcək. Kaş belə olsun.

dövlət arasında bu cür səmimi, isti münasibət, bu cür birlik, doğmaliq olmayıb. Bu azadlıq mühəribəsi, vətən mühəribəsi sanki bütün azərbaycanlıları silkələyib ayıltdı. Hami doğmalaşib qohumlaşdı, o rayonlu, bu rayonlu sözü aradan götürdü, hamı azərbaycanlı oldu, hamı özünü Qarabağlı hesab etdi. 44 günlük mühəribə Odlar Yurdu Azərbaycanda hamının istədiyi, hamının arzusu olan və həm də heç kimin canfeşanlığı olmadan xalqın və cəmiyyətin misli görünməmiş birliyini yaratdı, insanları doğmalaşdırıldı. Siyasi əqidəsindən, keçdiyi yoldan, milli mensubiyyətdən, keçmiş fəaliyyətdən, keçmiş rəhbərliyindən asılı olmayaraq hamı Qarabağın işğaldan azad olunması üçün vuruşan Ordumuzun Ali Baş Komandanının ətrafında dəmir yumruq kimi birləşdi. İndi bir vaxtlar nəyə görəse Prezidentdən narazı qalib yerişsiz danışanlar o vaxtkı sözlərinin xəcaletini çəkirlər. O, mühəribə günlərində ölkə Prezidentinə göndərilən məktubların birində bir qadın yazırıdı: "... məni bağısla, o vaxtlar sənənə elədiyim qarğışlar əzizlərimə getsin, ... indi Sizin yolunuzda canımı da, balalarımı da qurban verməyə hazırlam..."

Yegane övladını cəbhəyə yola salan ana alını da turşutmadan: - get, südüm sənə halal olsun, şəhid olsan da düşmənə baş əymə - deyir.

Qurbanın Zizik kəndindən könüllü olaraq cəbhəyə gedib

şəhid olan Şahin Allahyarovun ölümündən bir neçə saat əvvəl telefonunun yaddaşına köçürüüb anasına göndərdiyi məktubu həyecansız dinləmək olmur. "...Ana, bir azdan döyüşə gedəcəm. Mühəribənin öz qanunları var. Ölə də bilərəm. Bilirəm gələn ay oğlum olacaq. Əger mən bu döyüşdən sağ çıxmamasam oğluma mənim adımı verərsiniz. Bir də uşaqlarıma deyərsiniz ki, mən onları çox isteyirdim, canımdan da çox, vətənim qədər isteyirdim. Canımı qurban verdim ki, namərd qonşuların yaratdıqları problemlərə son qoysulsun. Ana sizdən də, uşaqlarının təleyindən də narahat deyiləm, biliyəm ki, şəhid olsam dövlət onlara yaxşı baxacaq. Ana indi analar şəhid övladlarını ağlamırlar, məni ağlamayın, qoyun ruhum rahat olsun".

Otuz ildən bəri gözlədiyimiz böyük qələbəmizin səbəbləri çoxdur, onlardan biri də igidlərimizin vətəni ürekdən sevməsi, cəsəreti, torpaq üçün canından keçməyə hazır olmasıdır. Erməni hərbiçilərindən bəri yazır ki, gözlərimə inana bilmirdim. Azərbaycanlı əsgər yaralanıb yixılır, durub qanı axa-axa yenidən üstümüzə cumur. Biz onların ölüsündən də qorxurduq. Ölüsü də, dirisi də bize qənim kəsilmişdi. Ölenlər də avtomatın üzünü bize təref tuturdular ...

Ataların bir sözü var "Vətən virən da olsa cənnətdir". Bu gün adı Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə yazılın igidlərimizin və Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə neçə ildən bəri əsarətdə qalmış torpaqlarımız işğaldan azad olundu. Öz şəhərlərinin, kəndlərinin işğaldan azad olundığını eşidən cavan da, qoca da öz torpaqlarına axısdılar. Amma nə kənd o kənd idi, nə dəki o şəhər, o şəhər idi. O, yarılı-yaraşlı kəndlər, güllü-çiçəkli şəhərlər çoxdan xarabalığa çevrilib. Ölə Prezidentinin dediyi kimi, bir çox kəndlər, şəhərlər yerlə yeksan edilmişdi. Füzulidə, Cəbrayılda daşı daş üstündə qoymamışdır. Mühəribənin ilk günde cəbhədə vuruşub ermənilərə qan udduran, əsənə Füzulidən olan bir hərbiçi zabit deyir ki, Füzulinin kəndlərini işğaldan azad edib şəhərə yaxınlaşdırıqca sanki ürəyim böyükür, gözlərim hədəqəsindən çıxırı, az qala özündən yuxarıda olan komandirlərin əmrinə qulaq asmadan, özbaşınalıq edib yeddi yaşında qoyub qəçdiğimiz evimizə daha tez çatmaq isteyirdim.

(ardı 7-ci səhifədə)

ƏDALƏT •

21 noyabr 2020-ci il

Anaların göz yaşı şəlaləsi

(əvvəli 6-cı səhifədə)

...Budur gedib çatmışq. Küçəmizi tapsam da, evimizi tanıyıb tapa bilmirəm... Nəhayət əvvəlcə nənəmin haqqında rəvayətlər dənisiydi o tut ağacını tapdım, onun da qol-qanadını elə doğrayıblar ki, başdaşına oxşayıb. Daşları sökülbən daşınmış evlərin yerini kolkos basıb. Evinizin o, ev olduğunu bir də onunla yeqinləşdirdim ki, qacanda velosipedim evin arxasında, qonşu ilə aramızdırıb həsarın dibində basdırımdım. Gedib həmin yeri avtomatin nizası ilə təmizlədim. Ele ora idı. Velosipedim də yerində idi. Əlimi atıb qaldırmaq istədim. Üflüm-üflüm olmuş dəmir parçaları barmaqlarına yapışdı. Çürüyüb torpağa tökülmüş dəmirlər sankı dil açdı: Qayıtdınız? Xoş gəlmisiniz - dedi. Sən demə dəmir də dil açarmış. Nənəmin, babamın əkdiyi o vəhşiləşmiş qızıl güllər də sankı məndən onları soruşdu. Amma cavab verib, daha onlar yoxdu, sizin həsrətinizə dözmədilər deye bilmədim.

... O qacqınlıq vaxtı birinci sinfə getməli idim. Dəftər kitabımı da alıb çantama yığmışdım. Qacanda anamgil götürməyə qoymadılar, məktəb açılana kimi qayıdacağıq - dedilər. Aparıb həyətin aşağıından axan Cərəkən çayının qirağındakı armud ağacının dibindəki qara daşın altına qomyusḍum. Axtarıb onu da tapdım. Əlifba kitabımın çürümüs vərəqləri töküldü. Köynəyimi açıb sinəmə sıxdım. Uşaqlara dedim ki, Füzuli yenidən qurulub məktəb açılanda bu çürümüş kitabı götürüb neçə illik həsrətində olduğum o məktəbə qayıdib birinci sinifə gedəcəm, bir gün də olsa şagird kimi dərsdə oturacam.

Oktabrın 8-də ordumuz Qarabağın başının tacı sayılan Şuşanın dağlarını dumandan təmizlədi. Qələbə paradında dalgalanacaq üçrəngli bayrağımız Şuşaya sancıldı. "Dənizdən-dənizə" "böyük ermənistən" iddiası ilə işgal etdikləri Kəlbəcəri, Ağdamı, Laçını, Xankəndini öz əlləri ilə boşaltmağa məcbur olan vəhşilər ölüm ayağında da öz çirkin əməllərindən əl çəkmirlər. Heç bir vəhşinin ağlına gəlməyən, heç bir nanəcibin etmədiyi, indiyə kimi görünməmiş bir qəddarlığa əl atırlar. Məktəbləri, evləri, meşələri od vurub yandırırlar. İrəvanlı politoloqlardan biri təklif edir ki, Azərbaycan tərəfə axan bütün çaylara zəhərlər maddələr tökülsün. İşğaldən azad olunacaq şəhərlərə İrəvandakı Atom Elektrik Stansiyasının tullantıları atılsın. Erməni yaşamırsa, qoy orada heç kim yaşaya bilməsin...

Artıq o, qanlı-qadali günler bayram günləri ile əvəz olunub. Öləkəmzdə ermənilərin viran qoyduqları şəhərlərin, kəndlərin abadlığına həzirlıq görülür.

Hələ bir neçə ay əvvəl, vətən məharibəsinin başlanmasına 47 gün qalandı. "Ədalət" qəzetinin 20 avqust tarixli sayında dərc etdirdiyim məqalədə qacqınlıq ömrü yaşayan bezi kəndlərin, xüsusi Füzuli rayonundakı Dədəli kəndi sakinlərinin kəndləri içgaldən azad olunan dan sonra ermənilərin vəhşiliklərinin unutmamaq, gələcək nəsillərə çatdırmaq üçün müqəddəs arzularına yetişib, kəndə qayıdanda kenddən şəhidlik zirvəsinə yüksələn igidlərin və bir də dünyasını Dədəli həsrəti ilə qurbətdə dəyişen Dədəlilərin xa-

tiresini əbədiləşdirmək üçün Kəhrizin üstündəki o məğrur çinarın qanadları altında əsrin faciəsini eks etdirdən bir abidə-muzey ucaldıraq fikrində olduqlarını, bu abidə - muzeyə qoymaq üçün Dədələsiz dünəyini dəyişen hər bir Dədəlili qacqının saçından bir çəngə kəsib muzey üçün saxladıqlarını yazmışdım.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev bütün görüşlərdə, çıxışlarında birinci, həm də ikinci Qarabağ məharibəsi şəhidlərinin qəlibimizdə əbədi yaşayacaqını, şəhid ailələrini, məharibə iştirakçılarını daim nəzərdə saxlayacaqını, onların şərəfinə abidə ucaldılacaqını döne-döne vurgulayır. Bu yüzillik məharibəni cəmi 44 gündə qələbə ilə başa çatdırıb qalib millət olduğunu məzvüdü qaytaran vüqarlı ordumuzun şərefinə ölkəmizin hər kəndində, hər şəhərində xüsusi abidə ucaldılması hamının arzusu, isteyidir.

Yaxşı olar ki, ejdadlarımızın bizlərə əmanət qoyduqları, babalarımızın yadigarı olan torpaqlarımızı namərd düşməndən azad edərkən şəhid olub torpağa qovuşan şəhidlərin əziz xatirəsini əbədiləşdirmək üçün Bakıda Şəhidlər Xiyabanında, Gəncədə, Şuşada, Füzulidə, Kəlbəcədə, Ləçində, ölkənin digər şəhərlərində "Anaların göz yaşı" adlı şəlalə düzəldilsin. Bakıda, dağüstü parkdakı Şəhidlər Xiyabanı yenidən qurulsun. Parkın lap gircəyindəki hem 20 yanvar şəhidlərinin, həmdə orada dəfn olunmuş digər şəhidlərin qəbirləri arasından qəbirləre başəyən, bəlkə də başını dik tutan ana heykəlləri qoyulsun. Onların göz yaşları süzülüb təbii arxla keçmiş Kirov heykəlinin yerində ucaldılaq möhtəşəm ana heykəlinin göz yaşları ilə birləşib bir şəlalə kimi aşağıya, Neftçilər prospektinə kimi axısn, oradan da yerin altından keçib dənizə qovuşsun.

"Anaların göz yaşı" adlandıralacaq bu şəlalənin sağında və solunda məharibədə şəhid olanların, Milli qəhrəmanların adı, soyadı, Ali Baş Komandanın bu barədə olan çıxışlarından, sərəncamlarından hikmətli sözlər yazılsın.

Şəlalənin bir tərəfində anaların biri-birinə calanmış höyrükleri, o biri tərəfində isə çiyini avtomatlı, əli bayraqlı əsgərlər cərgələnsin.

Bu Azərbaycan analarının rəsədetinin, xalqımızın qeyrətinin rəmzi olacaq, Bakıya xüsusi gözəllik verəcək.

Azərbaycana gələn bütün əcnəbilərin, xüsusi turistlərin bu abidənin ziyanəti təşkil olunsun. Vətən məharibəsi haqqında faktlarla və fotolarla dolu olan kitab hazırlanınsın Rus, İngilis, Alman, Çin, Ərəb, Fars, Fransız və başqa bir neçə dilde tərcümə olunsun və xarici qonaqlara pulsuz paylaşın. Qonaqlara verilən bu kitabların pulu əvvəlcədən, hələ onlar Azərbaycana gelərkən, bəlkə də otellərdə yerləşərkən onlardan tutulsun. Bu şəlaləni yaratmaqla birinci növbədə ermənilərin vəhşiliklərini, vandalizmini, mənəvi terror törətdiklərini, bəşəri cinayətlərini bütün dünyaya çatdırımış olacaq, həm də bu yüzillik məharibənin nəticələrini və ordumuzun rəşadətli qələbəsini, millətimizin əyilməz olduğunu bütün dünyaya çatdıracaq, xalqımızın qan yaddasına yazacaq.

İtalyanın əbədiləşdirmək üçün Kəhrizin üstündəki o məğrur çinarın qanadları altında əsrin faciəsini eks etdirdən bir abidə-muzey ucaldıraq fikrində olduqlarını, bu abidə - muzeyə qoymaq üçün Dədələsiz dünəyini dəyişen hər bir Dədəlili qacqının saçından bir çəngə kəsib muzey üçün saxladıqlarını yazmışdım.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev bütün görüşlərdə, çıxışlarında birinci, həm də ikinci Qarabağ məharibəsi şəhidlərinin qəlibimizdə əbədi yaşayacaqını, şəhid ailələrini, məharibə iştirakçılarını daim nəzərdə saxlayacaqını, onların şərəfinə abidə ucaldılacaqını döne-döne vurgulayır. Bu yüzillik məharibəni cəmi 44 gündə qələbə ilə başa çatdırıb qalib millət olduğunu məzvüdü qaytaran vüqarlı ordumuzun şərefinə ölkəmizin hər kəndində, hər şəhərində xüsusi abidə ucaldılması hamının arzusu, isteyidir.

Yaxşı olar ki, ejdadlarımızın bizlərə əmanət qoyduqları, babalarımızın yadigarı olan torpaqlarımızı namərd düşməndən azad edərkən şəhid olub torpağa qovuşan şəhidlərin əziz xatirəsini əbədiləşdirmək üçün Bakıda Şəhidlər Xiyabanında, Gəncədə, Şuşada, Füzulidə, Kəlbəcədə, Ləçində, ölkənin digər şəhərlərində "Anaların göz yaşı" adlı şəlalə düzəldilsin. Bakıda, dağüstü parkdakı Şəhidlər Xiyabanı yenidən qurulsun. Parkın lap gircəyindəki hem 20 yanvar şəhidlərinin, həmdə orada dəfn olunmuş digər şəhidlərin qəbirləri arasından qəbirləre başəyən, bəlkə də başını dik tutan ana heykəlləri qoyulsun. Onların göz yaşları süzülüb təbii arxla keçmiş Kirov heykəlinin yerində ucaldılaq möhtəşəm ana heykəlinin göz yaşları ilə birləşib bir şəlalə kimi aşağıya, Neftçilər prospektinə kimi axısn, oradan da yerin altından keçib dənizə qovuşsun.

"Anaların göz yaşı" adlandıralacaq bu şəlalənin sağında və solunda məharibədə şəhid olanların, Milli qəhrəmanların adı, soyadı, Ali Baş Komandanın bu barədə olan çıxışlarından, sərəncamlarından hikmətli sözlər yazılsın.

Şəlalənin bir tərəfində anaların biri-birinə calanmış höyrükleri, o biri tərəfində isə çiyini avtomatlı, əli bayraqlı əsgərlər cərgələnsin.

Bu Azerbaycan analarının rəsədetinin, xalqımızın qeyrətinin rəmzi olacaq, Bakıya xüsusi gözəllik verəcək.

Azərbaycana gələn bütün əcnəbilərin, xüsusi turistlərin bu abidənin ziyanəti təşkil olunsun. Vətən məharibəsi haqqında faktlarla və fotolarla dolu olan kitab hazırlanınsın Rus, İngilis, Alman, Çin, Ərəb, Fars, Fransız və başqa bir neçə dilde tərcümə olunsun və xarici qonaqlara pulsuz paylaşın. Qonaqlara verilən bu kitabların pulu əvvəlcədən, hələ onlar Azərbaycana gelərkən, bəlkə də otellərdə yerləşərkən onlardan tutulsun. Bu şəlaləni yaratmaqla birinci növbədə ermənilərin vəhşiliklərini, vandalizmini, mənəvi terror törətdiklərini, bəşəri cinayətlərini bütün dünyaya çatdırımış olacaq, həm də bu yüzillik məharibəsi şəhidlərinin qəlibimizdə əbədi yaşayacaqını, şəhid ailələrini, məharibə iştirakçılarını daim nəzərdə saxlayacaqını, onların şərəfinə abidə ucaldılacaqını döne-döne vurgulayır. Bu yüzillik məharibəni cəmi 44 gündə qələbə ilə başa çatdırıb qalib millət olduğunu məzvüdü qaytaran vüqarlı ordumuzun şərefinə ölkəmizin hər kəndində, hər şəhərində xüsusi abidə ucaldılması hamının arzusu, isteyidir.

Əflatun Məmmədov,
Ədliyyə Nazirliyi Penitensiya
xidmətin idarə rəisi, ədliyyə polkovniki

GÖZÜN AYDIN AZƏRBAYCAN, BAYRAĞINI QARABAĞDA QALDIRDIQ!

edilməli DQMVG ermənistana ilhaq edilməli id...

Sovetlər birliyinin dağılmasından və 1991-ci ilde müstəqillik qazanmış Azərbaycanda daxili çəkişmələr nəticəsində yaranan qeyri-sabitlikdən istifadə edən ermənistən xülyaları ilə yaşayıblar. Azərbaycan dövlətinin ərazi təhlükəsizliyi baxımdan olduqca təhlükəsizliyi olan ilk güzəsti İrəvan şəhərinin siyasi mərkəz olaraq ermənilərə verilməsi olmuşdur.

Bu günün baxış-bucağından diqqət yetirək, ermənistən-Azərbaycan-Dağlıq Qarabağ münəqışının bir əsrden artıq tarixi vardır. Belə ki, Qarabağın dağlıq hissəsində yaşayan ermənilər ilk dəfə 1918-ci il iyulun 22-də özlərinin müstəqilliyyini elan etməyə cəhd etmişlər. 1918-ci il iyul - 2020-ci il 27 sentyabr... ermənilərin Azərbaycandan tekrarən yeni bir hissə torpaq qoparmaq hərəkəti uğrunda davam edən, sonda qanlı məharibə ilə nəticələnən mübarizəsi 101 il 6 ay uzanmışdır (Meqamı ikən onu da qeyd edə ki, 1919-cu ilin sonlarında ermənistən hökuməti Dağlıq Qarabağın "azad edilməsi" üçün 19 milyon manat vəsait ayırmışdır).

Erməni dövləti bu yöndə ilk uğurunu 1923-cü il iyulun 7-də DQMVG yaradılması ilə əldə etmiş oldu. Baxmayaraq ki, 1921-23-cü illərdə Dağlıq Qarabağ erməni icmasının müqəddərəti ilə bağlı müzakirələrdə verilən qərarlar həkimiyət qurumları, yaxud partiya orqanları tərəfindən həyata keçirildi, DQMVG məhz "cəhil" Azərbaycan Mərkəzi İcrayıyə Komitəsinin dekreti ilə yaradılmışdır. Beləliklə, bu dəfə də 4,4 min kv. km ərazi, yaxud Azərbaycan Respublikasının ümumi sahəsinin 5,1 hissəsi ermənilərə "peşkəş" edilmişdir. Vilayətin tərkibinə Əsgəran rayonu, keçmiş Zülfiqar rayonu, Ağdərə rayonu, Xocavənd rayonu, Şuşa rayonu və vilayət tabecli Xankəndi şəhəri daxil idi.

Bu ərazilərə qədər bu yöndə ilk uğurunu 1923-cü il iyulun 7-də DQMVG yaradılması ilə əldə etmiş oldu. Baxmayaraq ki, 1921-23-cü illərdə Dağlıq Qarabağ erməni icmasının müqəddərəti ilə bağlı müzakirələrdə verilən qərarlar həkimiyət qurumları, yaxud partiya orqanları tərəfindən həyata keçirildi, "insanlar qəlebərimizini cəsidiyə sevincdən ağlayırlar..." ŞƏHİD anaları göz yaşları içinde "Vətən sağlam olsun!", "Ordumuz sağlam olsun!", "Prezidentimiz sağlam olsun!" deyində, bütün digər analar onlara qoşulub "şəhid olanlar hər birimizin övladıdır!" deyirlər.

İkinci Qarabağ savaşı insanları arasında sarsılmaz milli birlik yaratdı. Hami dəmir yumruq kimi birleşib. Müzəffər Ordumuzun azad etdiyi torpaqlarda hər dəfə Azərbaycan bayrağının dalgalanlığı ilə görəndə qırurdan ürəyimiz köksümüze sığırı. Bu gün böyük dənizləri keçirənlər, qələbənin başlıca səbəbkəri isə Ali Baş Komandan, Azərbaycan Prezidentidir.

İlham Əliyev Azərbaycan Qəhrəmanıdır, xalqının Qəhrəmanıdır, millətimizin Qəhrəmanıdır. Onun damılmasız eməyi, sarsılmaz iradəsi, güclü siyaseti, həyətədici mühakimələri, düşməni susdurucu cavabları xalqımıza, şanlı Ordumuza güc-qüvvət verdi - Qarabağ azad olundu.

İlham Əliyev Müzəffər Ali Baş Komandandır. Çünkü, o, qüdrətli ordusunu ilə Qarabağı azad edib.

İlham Əliyev qəhrəman liderdir! Çünkü, o, Azərbaycan dövlətinin və xalqının gücünü bütün dünənya göstərə bilib.

İlham Əliyev xoşbəxt oğuldur. Çünkü onun ordusunu cəmi 44 günlük hərbi əməliyyatlarla işgalçı ermənistən diz çökdürüb.

İlham Əliyev dənizlərə unudulmaz dərs verib, təslimci sülhə məcmur edib.

Azərbaycan Prezidenti tarixi ədaləti bərpa edib, xalqna əvəz-siz qələbə sevinci yaşadıb. Azərbaycan tamlışib, bütövləşib. Bu, möhtəşəm qələbədir, görünməmiş qələbədir.

(ardı 12-ci səhifədə)

Cavid Mövsümü: Türkler də bizi özləri kimi görür

ANKARADA YAŞAYAN AZƏRBAYCANLI TARİXÇİ CAVİD MÖVSÜMLÜ İLƏ MÜSAHİBƏ

- Öncə Sizi tanıyaq?

- Doktorantura təhsilimlə əlaqədar altı il əvvəl Ankaraya yerleşmişəm və burada yaşayırıam. Hal-hazırda Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatının (TÜRKSOY) əməkdaşı olaraq fəaliyyət göstərirəm. İktisasca tarixçiyəm. Tarix elmində bir çox maraq dairem olsa da, əsas elmi işimin mövzusu Azərbaycanda milli fikriyatdır. Eyni zamanda məni bir çox dostlar şair olaraq da tanırıy. "Barış Cavid" adıyla şeirlər yazır, başqa Türk dünyasından olan şairlərin şeirlərini öz dilimizə çevirirəm. Türkiyədə yaşadığım müddətdə Azərbaycan və Türk dünyası adına ictimai-diaspora fəaliyyətləri ilə aktiv məşğul olmuşam. Fərqli konfrans və tədbirlərdə, televizya və mətbuatda hər daim Türkiyə və Türk dünyası toplumuna Azərbaycan həqiqətlərini çatdırmağa çalışmışam.

- Azərbaycan həqiqətləri demişkən, Türkiyədə bu mövzuda münasibət necədir?

- Məlumunuz olduğu kimi "iki dövlət, bir millet" şüarı artıq hər iki dövlətdə cəmiyyətin milli mənəvi dəyərinə çevrilmişdir. Türkiyənin böyük əksəriyyəti Azərbaycanı özünü vətəni, Azərbaycanlıları isə öz milləti olaraq görür. Bu na görə de bu ölkədə Azərbaycanda baş verən hər hansı bir hadisə özündü kimi qəbul edilir. Tam əminlikle söyləyə bilərik ki, Türkiyədə hər kəs Qarabağ məsələsinə, Xocalı soyqırımı, və ümumən bütünlükde Azərbaycan tarixini bilir, bilməkə yanaşı özündü kimi qəbul edir. Bu hal çox qürurvericidir. Çünkü eyni vəziyyət Azərbaycan xalqında da müşahidə olunur. Belə doğmaliq, belə ülvə hissələre dayalı duyğular dünyənin başqa bir ölkələri arasında çətin ki görülüsün. Bu münasibətlər, əslində dünya dövlətləri üçün yaxşı bir nümunədir.

Siz az önce Türkiyədə yaşadığınız dövürdə Azərbaycanla əlaqədar ictimai və diaspora fəaliyyətləri ilə məşğul olduğunuzu söylədiniz. Bilirik ki siz şanlı "Vətən Mühəribəsi" dövründə

Türk medyasında çox aktiv olmuşsunuz və durmadan mühəribə ilə əlaqədar Türkiye cəmiyyətini tez-tez bilgiləndirmisiniz. Bu haqda danışa bilərsinizmi?

Bu şanlı tariximizin mənimcün maraqlı tarixçəsi var və hər zaman

qarşı yönəlmüş dezinformasiyalarla çıxartmağa çalışırı. Onların qarşısı alınmasayıdı, hətta Türkiyə mediyasına fərqli yollarnan siza bilərdiler.

Bunu da qeyd edim ki, mən təkcə Türkiyə mediyası ilə kifatlıdım, eyni zamanda

şəxsi əlaqələrim vasitəsi ilə İraq, İran, Əfqanistan kimi ölkələrdə yəşəyən soydaşlarımızın media vasitələri ilə mövzunu oralar da gündəmdə tutmağa çalışdım. Çünkü əlaqələrim vasitəsi ilə İraq, İran, Əfqanistan kimi ölkələrdə yəşəyən soydaşlarımızın media vasitələri ilə mövzunu oralar da gündəmdə tutmağa çalışdım. Çünkü

xatirəmdə qalacaq. Hər bir vətənsevər vətəndaşımız kimi, məlum hərbi əməlliyyatlar başlayan da, könüllü olaraq bu müqəddəs mühəribədə iştirak etmek üçün aidiyəti idarələrə müraciətimi bildirdim. Bunu bilen Ankaradaki bir çox rəsmi dostlarım "sen Azərbaycana burada lazımsan, müzeffər ordumuz mütləq zəfər qazaqnaçaqdır" dedilər. Ve mən ordu sıralarına çağırılana qədər boş durmamağı, Türkiyə mediyasında aktiv olmağı, mediya vasitəsi ilə Türkiyəli qardaşlarımıza həqiqətləri çatdırmağı özümə vəzifə bildim. Azərbaycan xalqı ali baş komandan İlham Əliyevin dediyi kimi tək yumruq olub hər sahədə haqqlı mütəxəssisəm xidmət edərkən, biz də diaspora nümaəndələri olaraq əlimizdən gələni etməliyik. Bu bizim mənəvi borcumuz idi. Qeyd etməliyəm ki, bu mühəribənin əsas istiqamətlərindən biri də dünya mediya mühəribəsi idi. Bu işdə ali baş komandanın böyük xidmətləri oldu. Onun ikiüzlü dünya mediyasının qarşısındaki əzimkar və savadlı duruşu şəxsən mənim üçün nümunə oldu.

Mühəribə ərefəsində onlarca Türkiyə mediya və mətbuatında geniş çıxışlarım-müsahibələrim oldu. Eyni fəaliyyətə Türkiyədəki bir çox Azərbaycanlı ziyanlılarımız böyük əmək sərf etdi. İnanın ki, mən fərqli düşmən meydanda məglubiyyətinin əvəzini dünya mediyasında bize

dilə gətirir. Beləcə, 20 noyabr 1991-ci illə bağlı fərziyələr də çoxdu, təxminlər də. Amma bir gerçəklilik var.

O gerçəkliliyin bütün çıqplığını bilən insanlar artıq ya dünyada yoxdu, ya da susmağa üstünlük verildi.

Şəxsən mən həmin günü bir jurnalist marağlı ilə yaddaşma yazdım. Yəni Qarakeçəndə səmasında vurulan vertolyotla oyləşən sənətişin hamisini Ağdamda - o vaxtkı rayonun binasında gördüm. Hamisi tələsik çıxdı rayonun binasından və maşınlara oturub onları gözləyən vertalyotun yanına yollandı.

Bütün Qarabağ torpaqlarından qaçqın düşməş soydaşlarımızın öz dədə-baba yurdlarına dönməsinə, həyatın yenidən normallaşmasına, inkişafına nail olmalıdır. Bu haqq yolunda mücadiləmiz davam edir, ulu Tanrı bizə bu işdə yar və yardımçı olsun. Qarabağ Azərbaycandır!!!

Əbülfət Mədətoğlu

Hər dəfə noyabr ayının ikinci ongünlüyü qapımızı döyündə xəyal məni çəkib Qarabağa aparır. Nə qədər hadisələr olur olsun, nə qədər ağrı-acı güc golmiş olsa belə, yenə o xəyal məni Qarabağa getməyə məcbur edir. Çünkü 1991-ci ilin noyabr ayının 20-də Qarabağın Qarakeçəndə səmasında baş verən faciə təkcə bölgənin deyil, bütövlükdə Azərbaycanın tarixində bitməyən suallarla qaldı. Elə suallar ki, onun cavabı min yera yozulur. Necə deyərlər, hər kəs öz fərziyəsini, öz təxminini, öz gördüklərini

fiq İsmayılovun iclaslarda, tədbirlərdə söylədiyi fikirlər, xüsusilə o vaxtkı Şuşa rayon Partiya Komitəsinə rəhbərlik edən Vaqif Cəfərovla etdiyim səhbətlər məni inanmağa qoymurdu. Amma... Sonda inanmağa məcbur oldum.

Yeri gəlmışkən xatırladım ki, məni ilk inandıran o vaxtlar Ağdam rayon Prokurorluğunada çalışan yaxın dostum Elman Ağayev oldu.

Elman müəllim hadisə yerinə getmişdi. Qayıdan da görüşdük. Üzünə baxdim. Kədərlə bir şəkildə başını yelləyib bircə kəlmə söz dedi:

İYİRMİ DOQQUZ İL YOL GƏLƏN FACİƏ Bu, qara bir tarix idi

dilə gətirir. Beləcə, 20 noyabr 1991-ci illə bağlı fərziyələr də çoxdu, təxminlər də. Amma bir gerçəklilik var.

- Büyyük faciədir. Heyf, bu qeyratlı insanlardan...

Bəli, 20 noyabr 1991-ci ildə Azərbaycan xalqının, Azərbaycanın o vaxtkı iqtidarının ən qətiyyətli, ən yurdsevən təmsilçiləri Qarakeçəndə səmasında məhv edilmişdi.

İndi o tarixi anları yadداşında saxlayan internet arxivinə üz tuturam. Burada yazılıb ki, noyabrın 18-də Mixail Qorbaçovun şəxsi köməkçisi Kremlən Bakıya zəng vuraraq bildir ki, Azərbaycan hökuməti Tehlükəsizlik Şurasının növbəti iclasını Xankəndində keçirsin.

Üstəlik, onu da bildirilər ki, bu iclasda Moskvadan nümayəndələri ilə yanaşı, Azərbaycandan torpaq tələb edən erməni liderləri də iştirak edəcək. Məhz bu telefon zəngindən sonra qərara alınır ki, Viktor Polyaniçkonun rəhbərliyi ilə Xankəndində iclas keçirilsin. Amma nədənsə həmin iclasa rəhbərlik edəcək Polyaniçko Bakıdan gələn nümayəndələrlə birlikdə vertalyotə minib Qaradağlıya ucmur.

Onun əvəzinə nümayəndələrlə birlikdə rayon komendantının müavini

polkovnik Vladimir Uşankın vertolyota oturur.

Bəli, 1991-ci il noyabr ayının 19-da gecədən xeyli keçmiş Qaradağlıya uğacaq vertalyotun sənəsişinlərinin adı artıq siyahıya salınmışdı. Bunlar o adamlar idi ki, onlar Moskvadan, onun təmsilçilərinin, elcə də ermənilərin isteklərinə qarşı çıxırdılar. Görünür, bu da Qarakeçəndə səmasında vurulan vertalyotun qara siyahısının hazırlanmasına səbəb olmuşdu. Bu yolla Moskva Azərbaycana göz dağı vermək, onu çəkindirmək, həm də ermənilərə havadarlıq etmək niyyətini sərgilədi. Nəti-

cədə bu faciə baş verdi. Mİ-8 vertalyotu Qarakeçəndə səmasında vuruldu. Vurulmamışdan önce vertalyotla rabito əlaqəsi kəsilmiş, orada baş verənlərdən yerdə heç kim xəbər tuta bilməmişdi.

Bu bir tarix olsa da, bütün mənalarda xalqımıza qəsd idi. Bu qəsdin də gerçəkləşdirilməsi bizim dədə-baba torpaqlarımızda məskunlaşan ermənilərin və onların havadarlarının əliyə gerçəkləşdirildi. Həmin gün Azərbaycan özünün layiqli övladlarını itirdi. Onların arasında jurnalistlər Osman Mirzəyev və Ali Mustafayev də var idi.

29 ildir ki, biz həmin o faciəni, o qəsdin yaddaşımızda təzələyirik. Şükkürələr olsun ki, bu il, yəni 2020-ci il noyabr ayının 20-də, Ağdamın işğaldan azad olunduğu gün biz bu tarixi qəsd gününü anıraq. Deməli, bu gün onların da ruhu şaddır... Onların da qisası alındı... Qisasları qiyamətə qalmadı. Ruhları şad olsun - onların da bütün şəhidlərin də! Qarabağ Azərbaycandır!

Əbülfət Mədətoğlu

ƏDALƏT •

21 noyabr 2020-ci il

Gədəbəylilərdən nəcib təşəbbüs - 71 kəndin əhalisi...

Nəhayət uzun müddətdən sonra Azərbaycan xalqının həsrətinə son qoyulur. Rəşadətli Ordumuzun gücü hesabına tarixi ədalət bərpa olunur. Şanlı Azərbaycan Ordusu işgal altında olan torpaqları geri qaytarır. Ordumuzun düşmənə vurduğu sarsıcı zərbələr 30 ildir erməni zülmündən əziyyət çəkən xalqın üzəyindən olub. Məsələn, araşdırırmaya görə, Ermənistan ordusu ümumi dəyəri 16 milyon olan 32 səhra topu, 17,5 milyon dəyərində 5 radar, 52 milyonluq 25 ÇNRA və s. itirib. Azərbaycan xalqı sevincini sevgisini Azərbaycan Ordusuna özünəməxsus yollarla bildirir.

Hər kəs bu qələbəyə, bu zəfərə bir kömək, bir yardım etmək üçün sanki yarışa çıxıb. Orduya dəstək məqsədilə xalq könüllü səfərbərliyə gedir,

əsgərlərin ərzaq, su və s. ehtiyatlarını ödəmək üçün yardımçılar edir, yaralılara kömək üçün qan verməye çalışırlar. Bunlarla yanaşı, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən hökumət və qeyri-hökumət müəssisələri, şirkətlər, imkanlı şəxslər Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinə Yardım Fondu na ianələr etməklə ordumuza və dövlətimizə dəstək kampanyasını həyata keçirirlər.

Müdafıə Nazirliyi Ordumuza göstərilən diqqət və qayğıya görə xalqımıza dərin minnətdarlığını bildirir. Hazırda Azərbaycan Ordusunun hərbi hissələri, xüsusilə də ön xətt bölmələri bütün teminat növləri ilə tam təmin olunub və eləvə yardımına ehtiyac yoxdur. Azərbaycan əsgərinin yalnız xalqımızın mənəvi dəstəyinə ehtiyac var ki, bu da daim göstərilir".

Vətənsevər xeyriyyəçilər israrla yardımçıları cətdirmək fikrində olduqlarını bildirdikdən sonra nəhayət, yardımçılar qəbul edildi və xeyli miqdarda yardım bağlamalarını lazımi yerə təhvil verildi.

Bu gün oxucularımıza Gədəbəylilərin sevincindən, onların ordumuza sevgisindən xəber verəcəyik.

Bu günlərdə Gədəbəy Rayon İcra Hakimiyyəti və 24 ərazi vahidi üzrə kənd sakinlərinin dəstəyi ilə orduya yardım edilib. Toplanmış 4 TIR- 60 ton ərzaq, isti geyim və sair vacib ləvazimatlar işğaldan azad olmuş bölgələrimizə - ön cəbhədə, mövqelərdə olan əsgərlərimizə çatdırıldı. Rayon İcra Hakimiyyətinin və sakinlərin seçimi ilə yardımçılar rayon fəali, nəcib təşəbbüsün müəllifi Çiçək Həsənovanın başçılığı ilə karvan formasında yola düzəldi. Çiçək xanım bildirdi ki, yardımçılar bölgədürürlər, Füzuli, Cəbrayıł, Qubadlı, Şuşa rayonlarında yerləşən hərbi hissələrə və mövqelərə müvəffəqiyyətə paylaşıldı:

"Təşəbbüsümə sevincə qoşulan, yardımçıların toplanmasında xüsusi canfəsanlıq edən Deyəqarabulaq, Kiçik Qaramurad, Şəkerbəy, Əmiraslanlı, Xar Xar kənd, Böyük Qaramurad, Dəyirməndə, Qızılıtorpaq, Qaraməmmədli, Zəhmət, Ali-Nabat, Parakənd, İnəkboğan, Arixdam, Novo-Saratovka və adını çəkə bilmədiyim, ümumilikdə 71 kəndin əhalisine və ərazi nümayəndəliklərinə, eyni zamanda sovgatların lazımi yerlərə çatdırılmasında köməyi dəymış Svetlana xanıma, Nəzakət xanıma, Rəna xanıma, Nizami müəllime sizin qəzətin vəsiyyətli dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Tarix yanan Azərbaycan ordusuna eşq olsun! Bu xalq sizinlə fəxr edir! Bu xalq yeri gəlsə, öz ordusuna canını qurban verər!

Əntiqə Rəşid
"Ədalət" qəzeti
Qarabağ bölgəsi üzrə xüsusi müxbiri

QALİB MÜHAKİMƏ OLMUR

Biz döyüş meydanda qisasımızı aldıq. Şəhidlərimizin qanı yerde qalmadı, onların ruhu sakitdir. Analarımızın üzəyində indi toxraqlıq hökm sürür. Düşmən layiqli cəzasını aldı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin uzaqgörən siyaseti nəticəsində ordumuz əks-hucuma keçərək düşmənin ordusunu darmadağın etdi. Azərbaycan Ordusunun ciddi müqaviməti ilə üzləşən yağı düşmən biabircasına möglüb oldu. Qırılma nöqtəsi bu etnosda özünü göstərir.

Bu müharibədə

dünya bir həqiqəti gördü ki, erməni vandalları işğal altında saxlaşdıqları şəhər və kəndlərimizi viran qoymuş, tarixi mədəni abidələrimizi, muzeylərimizi yerlə yekşan etmiş, milli sərvətlərimizi talan edərək, daşıyıb aparmışlar. Bütün ərazilərdə infrastruktur tamam sıradan çıxmışdır. Xalqımızın illərlə, aylarla çəkdiyi həsrət, vüsal nəhayət ki, arkada qaldı. Xəcalət verən yüksək boynumuzdan atdıq. Prezidentimiz demisən-Azərbaycan yeni reallıqlar ortaya qoysa.

Haqq işimizlə bağlı

Bakıya gələn çoxlu xarici jurnalıstlər oldu. Onların əksər çoxluğu qərəzli, təxribatlı fikirlərlə gəlmişdilər. Cənab Prezidentimizə ünvani lağlığı suallarda dezinformasiyalar, həqiqəti əks etdirməyən, ikrah hissi oyadan fikirlər çox oldu. Feyk xəbərlərlə beyninlərini doldurulanlar cavablarını yaxşı alıdlar. Təzyiqlərə mərdimərdənə sinə gərən Prezidentimiz dayanıqlı İslahatlarımdan, nizami ordumuzdan, xüsusi təhlilər verərək xarici jurnalıstları bir daha Azərbaycan tarixini öyrənməyə dəvət etdi.

Birmənalı şəkildə bildirdi ki, Azərbaycan dövləti 30 ildən çoxdur ki, səbr və təmkinlik nümayiş etdirərək münaqışın sülh yol ilə həlli üçün bütün beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edib və onların bir çox təklifləriyle razılışdır. "Yalnız Azərbaycanın ərazi bütövülüyü çərçivəsindən kənarda heç bir təklif qəbul edilə biləməz".

Ermənilər 4-il ərzində Şuşanı götürmüştürlər. Biz isə Azərbaycanın

sistemimizin yaranmasından ötrü sərf etdiyi əmək danılmazdır. Yüksək qürur hissiliyə deyə

Prezidenti Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin başçılığı ilə Şuşanı 44 gün ərzində götürdü. Şuşa, mədəniyyətizmizin beşiyi olmaqla Qarabağın döyünen üzəyidir. Ermənilər inanmadılar biz ağır artilleriya-

hesab etdiyini bir daha vurğuladı.

Siyasi təhlil seqmetini gücləndirməliyik. İnformasiya cəbhəsində hadisələrə münasibetimizi

Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin verdiyi müsahibələr ətrafında, bilərəm ki, möhkəm bünnövrə üzərində formalan-

şan Azərbaycan dövləti özünün inkişaf dövrünü yaşayır. Ölkə prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən iqtisadi siyaset və misilsiz əmək nəticəsində Azərbaycan bölgənin aparıcı dövlətinə çevrilmişdir. Azərbaycan 155 dövlətin dəstəyi ilə BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvüdür. Doğma Bakımız mötəbər beynəlxalq tədbirlərin keçirildiyi məkana çevrilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Naziri, Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri 1dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri cənab Fikret Məmmədovun təbiriyən desək: "Bu gün tam eminliklə söyləyə bilərik ki, hələ çox-çox illər sonra da gələcək nəsillər dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin misilsiz əməyi nəticəsində yeni hüquq sisteminin bəhərini görəcək və onun Azərbay-

dan, raketdən, istifadə etmədən piyada, dağın etəyində dırmaşaraq əlbəyaxa döyüşle yağışlı bir gündə Şuşanı götürəcəyik. 1-dəqiqə 41 saatlıyi kadr görüntüləri var ona 41-dəfə də baxsan görüntüsündə doymaq olmur. Xalqımızın illərlə, aylarla çəkdiyi həsrət, vüsal nəhayət ki, arkada qaldı. Xəcalət verən yüksək boynumuzdan atdıq. Prezidentimiz demisən-Azərbaycan yeni reallıqlar ortaya qoysa.

eləcə də o istiqamətdə qurmalyıq. Fəxr edirəm ki, əziz prezidentimiz belə ensiklopedik biliyə malikdir.

Xarici jurnalıstlərə

verdiyi müsahibələr onu göstərdi ki, Cənab Prezidentimiz həm tariximizi yaxşı bilir, hən də işgalçı dövlətin kim olma-

canda demokratik hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində əvəzsiz xidmətlərinin şahidi olacaqlar".

Bu an mən bir azərbaycanlı qadın kimi xoşbaxtam. Yaxın günlərdə uzun illər sıralarında işlədiyim ədliyyə işçilərinin 22-novabr peşə bayramı günüdür. Vurğulamaq istərdim ki, yaşadığımız bu müharibə dövründə biz ədliyyəçilər olaraq bir gün də olsun ordumuzdan kənarda qalmamışq, hər zaman Vətənin əsgəri olaraq əsgər və zabitlərimizin yanında olmuşuq. Cənab Prezident biz Sizin başçılığıyla həm Ordumuzun müzəffər qələbəsini, həm də özümüzün peşə bayramımızı qeyd edəcəyik. "Qarabağ Azərbaycandır"! Yaşasın Azərbaycan xalqı! Prezidentimiz Müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevə eşq ol-

sun!

Maral Həsənova
2-ci dərəcəli ədliyyə qulluqçusu

Nəhayat Sirinova

Qələbəmizdən qürur duyuruq

30 illik həsrətin şirin vüsalı!

Azərbaycan xalqı möhtəşəm bir tarixi addımın, böyük bir zəfərin sevincini yaşamaqdır. Əsrlər bərabər 44 günlük bir zəfər mübarizəsinin hər birimiz canlı şahidi olduq.

10 Noyabr! Bəli məhz o günün tarixidir bu tarix. Tarix yanan böyük sərkərdə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin və Ermənistanın baş nazirinin imzaladığı üçtərəfli bəyanat Azərbaycan xalqının möhtəşəm qələbəsi, Ermənistənin isə rəzalet dolu məglubiyətinin bariz nümunəsi oldu. Hər bir azərbaycanlı kimi bu 44 gündə hər gün hər saat düşünmüşəm və hec vaxt şübhəm olmayıb ki, mütləq şəkildə Azərbaycanım ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək, cənnət məkanlarımız olan Şuşa, Cəbrayıllı, Zəngilan, Laçın və digər məkanlarımızda da ən gözəl musigimiz olan Azərbaycan himnimiz səsləndiriləcək və bu ərazilərdə olan tarixi məscidlərimizdə azan səsi ucalacaqdır. Bax o gün bu gündür ki, Cənab Ali Baş Komandanın göstərdiyi dəmir iradə sayəsində Şuşa məscidinə ilkin olaraq elektrik enerjisi verildi və buradan qalxan azan səsi Qarabağımıza yayıldı. Cənab Ali Baş Komandanın Azərbaycan ərazilərini bosaltmaları haqqında verdiyi bəyanatları ciddiye almayan düşmən deyəsən kənar havadarlarının şirnikləndirici yalanlarına çox inanmışdı. Zənn edirdilər ki, bu proseslər belə davam edəcək və xalqımız da bütün bunlara göz yumaraq qəbul edəcəkdir. Amma 30 illik bir olaya 44 gün yetdi ki, Cənab Ali Baş Komandanın başçılığı altında Azərbaycanın müzəffər ordusu bu mühəsirəni darmadağın etsin. Bəli bu baş verdi. Biz artıq məcburi köçkün, qacqın statusundan azad olmuş, tam, suveren hüquqları bərpa olunmuş bir ölkənin vətəndaşı gürurunu yaşıyorıq.

Bütün bunlara milli birliyimiz sayəsində nail ola bildik. Bu gün etnik, siyasi, dini mənsubiyətindən asılı olmayaraq hamı Cənab Ali Baş Komandanın etrafında sıx birləşib, nəzərlərimiz ölkə başçısının dediyi hər bir fikrə, verdiyi doğru və düzgün qərarlardadır. Hər bir azərbaycanlı bilməlidir ki, mühəharibə döyüş meydanında başa çatdı, lakin unutmaq olmaz ki, diplomatik, siyasi və ən önəmlisi informativ müstəvidə hələ də davam edir.

Qubalı ictimaiyyətçi xanımlar və şəxslər adına deyim ki, biz özümüzü informasiya mühəaribəsinin iştirakçısı hesab edirik. Yeni Azərbaycan Partiyasının sıralarında yetişən gənclər ordusunu olaraq hər zaman olduğu kimi son tarixi dənəmdə də ölkədə gedən gürur dolu siyasi mənzərəyə də mütamadi olaraq öz münasibətimizi bildirmişik və hesab edirəm ki, arxa cəbhə olaraq biz müasir gənclər də informasiya savaşının qəhrəmanlığı. Fəxr edirik ki, bu cətin anlarda daim Öləke başçımızla, müzəffər Azərbaycan ordusunu ile bərabər olmayı bacardıq. Şübhəsiz ki, bize motivasiya verən Azərbaycan adlı məmələkətə tanrıının bəxş etdiyi böyük və güclü siyasi lider, sərsılməz sərkərdə olan Cənab Ali Baş Komandanımızdır. Tarix yanan sərkərdə! Böyük bir ideoloji yola bələdçilik edən Vətən oğlu. Hər sözü, hər kəlməsi ilə xalqına gürür hissi bəxş edən Vətən aşığı! Qələbəmizin birbaşa səbəbkarları isə öz yaşamag hüquqlarından imtina edərək qanını, canını Vətənə həsr edən, Şəhadət zirvəsinə ucalan bizim fədailimizdir. Allah şəhidlərimizə rəhmət etsin! Ruhları qarşısında baş əyirik! Bu sevincimiz, qürurumuz üçün sizə minnətdarlıq. Vətən sag olsun!

Yaşasın Müstəqil Azərbaycan! Yaşasın Cənab Ali Baş Komandan! Yaşasın Müzəffər Azərbaycan Ordusu!

Qarabağ Azərbaycandır!

Quba

"Yaşamağın məqsədi vətənə çevriləkdir. İnsan özü boyda vətənə bilmirsə, içində vətən boyda vətən daşımır" o Vətən daşı ola bilməz. Vətənin Vətəndaşı olmaq üçün onu sevmək, qorumaq, onun uğrunda canını belə osirgəməmək lazımdır!

Mənim Şəhid qardaşım, Şəhid oğlum! Bilmirəm Sizə qardaşımı deyə müraciət edim, ya oğlummu. Mənəcə hec fərqli etməz. Axi Siz bir anaya, bir bacıya, bir elo-obaya yox, Vətənə oğluluq etdiniz. Zəfər dolu bir qəhrəmanlıq tarixi yazdırın. Cəsarətinə bir daha sübut etdin ki, bu Vətənin Babək, Həzi, Ramin, Mübariz qeyrətli oğulları heç vaxt ölmür. Yurdsevərliyinə böyüdüün "Vətən boyda oldun", özünü unudub "Vətən oldun, Vətənləşdin", mənim

dan fərqli olaraq özünü üstün tutmadın, başqalarına yuxarıdan aşağı baxmadın, rütbəni hər an "gözə soxmadın". (Sənətimlə bağlı saysız-hesabsız yüksək rütbəli insanlarla görüşmüşəm. Əksəriyyətindəki, ədaya, mənəviyyatsızlığa rütbəsini hər an gözə soxmasına, vəzifəcə özündən aşağı olan insanların yanında "şirə" dönməsinə şahid olmuşam. Xüsusən də bilində ki, bu "rütbə"yə hansı yolla gəlib çatıb, təəssüf hissi keçirmişəm). Qələm yoldaşım Seymour yazır ki, "Əsgərlər çox nadir hallarda öz komandirlərini yadda saxlayırlar, o da çox nadir komandirlərdən idi". Uzun illər hərbi xidmətini başa vurub gedən əsgərlərin bu gün Sənin xeyirxahlığından, insan pərvərliyindən, cəsusluğundan ağız dolusu danışırlar.

bəbəklərimi yandırdı. Bu an diqqətimi kənarda dayanan üç uşaq cəlb etdi. Soruştum, dedilər Poladın övladlardır. (Sənki ruha dönmüşlər, donuq nəzərlərlə golib-gedənə baxırdılar. Sonsuzluğa dikilib qalmış baxışları, bu insan seli arasında atalarını axtarır-arayır, bir daha böynuna sarılmaq istəyirdilər. Həsrət çəkən gözləri yollara dikilmişdi). Yaxınlaşışın bağırmış basmaq, göz yaşlarını silmək istədim. Bacarmadım. Gözlərində donub qalmış bir damla yaşdan, dillərində bir də səslenməyəcək Ata gəlməsindən qorxdum.

Qara hasiyəyə alınmış şəklinizə baxıram, qəhrəmanlıq boyunuza-buxununuza biçilib. Çöhrəndən nur süzülür. Yaşamaq-yaratmaq, sevmək-seviləmək sevgisi bütün varlığınıza hakim

"Bir Polad avazı mini galacak!"

adı kimi əməlidə Polad olan qardaşım. Vətən üçün varından, yoxundan, canından keçdin. "Vətən bir millətin evidir" tövsiyyəsini qulağında sırğa edərək illərlə o evi canın, qanın bahasına qorudun. (Əslində sənin bəzi generallarımızdan fərqli olaraq elo varında, yoxunda Vətən, millet qeyrəti idi. Doğrusunu deyim Sizdəki bu gözütoxluğa, sadəliyə çoxları lap məhəttel qalıb. Axi "general"lərimiz var ki, ev-eşiyinin, bağ-baxcasının, maşınlarının sayını itirib).

Qəhrəmanlığınla

"min ömrü, milyon ömrü" özündə yaşadaraq "hər könlədə zirvələşdin". Bir daha sübut etdin ki, Vətən, torpaq, millət qeyrəti çəkmək qəhrəmanlıqdır. Qəhrəmanlıqsa "mənəviyyatdır, şərəfdür, mənliyin, heysiyyətin, toxunulmazlıq qanunudur". İgidliyinlə tarix yazaraq yurd-yuva, el-oba "sevgisini ürəklərə səpdir", Vətənə sahib olmağı "hər vətəndaşın şüuruna" həkk etdin, "Vətən borclu deyil, biz borcluyuq vətənə" sözlərini həqiqətən əvvərindən. Əməlinlə bir daha sübut etdin ki, "tarix daim qəhrəmənə yerikdir". Siz Vətənə eşqini, torpaq qeyrətini on dadlı nemətlərə, xoş gün-güzərəna dəyişmədiniz. Mənəvi zənginliyinlə, əxlaqi saflıqlı, böyük Vətənpərvərliyinlə milyonlara örnək oldun. Hər kəsa nəsib ola bilməyən "İlahi bir eşq" Sizi Vətən sevdalısına -Haqq yolcusuna əvvərindən. Bu yoldan Sizi heç bir qüvvə döndərə bilmədi. Boşuna deməyiblər ki, "bəşəriyyətin bu gün öyünəcəyi nə varsa, mənənə zəngin olanların qazandıqları, qoyub getdikləridir".

General-major Polad Həşimov. Bu gün bu ad tekce Azərbaycanda deyil, böyük Türk Dünyasında necə böyük sevgile, saygilə çəkilir. Bu sevgini qazanmaq üçün milyonların qəlbində "Vətənləşə beldin" mənim Şəhid qardaşım! Bu qısa ömründə (cəmi 45 yaş) "əsrlərə siyəşdirilə bilməyən ömür" yaşayaraq ən uca, ən ülvü sevgiyə sahib oldun. Sıraşı əsgər də, general da olan da "özünün yaşamadın. Heç düşünəndə də". Əsgərini düşündün, Vətənini, millətini, yağı tapdağında qalan torpağını düşündün. Namusu ayaqlar altına atılan, bakireliy ləkələnən, imdad diləyen qız-gəlnin qisasını qiyamətə qoymadın. "Vətən tekce bir torpaq olmadığını" namus, qeyrət olduğunu anlatdırıq dıgalarla, dərsini verdin, yerini göstərdin, həddini bildirdin.

Yurduna-yuvana, xalqına edilən haqqlıqlıqlar, acılar qəlbini didib-parçaladı, içindən yedi, bunu no kişiliyinə, nə rütbənə sığışdırıa bildin... Coxların-

Çünki hər zaman əsgərinin yanında ona arxa-dayaq olmuspən, sonuncu loxmanı belə onlarla bölmüşən. Ən ağır döyüşlərdə əsgərinən ön cəbhədə ciyin-ciyinə duraraq ona güc, qüvvə, inam vermişən. Murov, Daşkəsən kimi ağır döyüş bölgələrinə cəsarətin düşmənin gözünə ox olub batdı. Məşhur aprel döyüşlərində xəsarət alsan da əsgərini meydanda tək qoymadın. Bu mərdliyin, cəsarətin, qorxmazlığın bir daha sübut etdi ki, "Məqsədə çatmaq üçün öz canını fədə etmək böyük insanlara xas olan keyfiyyətdir". Səninsə bir məqsədin, bir arzun var idi: "Qarabağı azad etmək!".

Bunu aprel döyüşlərindən sonra telefon səhəbətində bir daha vurguladın.

Uğurların haqqında

bir yazı yazmaq istədiyimi bildirdikdə "uğur o zaman olacaq ki, qələbə bizim olacaq" deyə səhəbətindən uzaqlaşdırın.

14 iyul 2020-ci il. Sənin ölüm xəbərini eşitdim. Əvvəl Sumqayıta, sonra isə (birinci cümlə axşamı) ata-baba yurdunən Qəbələ rayonunun Vəndam kəndinə gəldim. Məclisində hamı ağlayırdı. Amma heç kim qışqıra-qışqıra, bağra-bağra yox. İçindən qırvıla-qırvıla, oyula-oyula. Əslində heç kim yoxluğuna barişa bilmədiyi üçün yanıb-yaxınlırdı. Bu gün Sən bir annanın oğlu, bir bacının qardaşı deyildin. Bir Vətənin oğlu idin. Bu Vətən oğlunun yoxluğu da, itqisi də elə Vətən itqisi kimi böyük oldu.

...Nə anana, bacina, nə də ömür-gün yoldaşına töсли verəcək, ovundura biləcək bir söz tapmadım. (Ömrümən yaradıqdan əvvəl qızıl qızılıqla qaldı). Gözlərinə baxdım, qəlbim odlandı, parcaladı ürəyimi o baxışlar. Ürəyimin başı oyuldu. Göz yaşlarını

kəsilib. Arzu dolu, ümid dolu baxışlarında həyat eşqi gördüm. Amma o baxışlarda bir nakamlıq, narahatlıq da hiss etdim. Körpə balaşından, səngərdəki əsgərlərindən, yağı tapdağında olan torpağından, gözləri yollarda qalan anadan, xoş sözünə, üzünə həsrət qalan ömür-gün yoldaşından nigarçılıq duyдум. Şəklinizə baxdıqca yoxluğunuza inanmaq istəmədim. Torpaq necə götürdü Sizi? Yer payı idinizmi? Ona görəni Tanrı Sizi yarlılaşdıqçı yaratmışdı? Nə tez ana dediyiniz torpaq soyudu, məzar oldu?

Məşhurlardan biri çox gözəl qeyd edib ki, "Gözəlli klə bərabər, çirkinlikdə var. Gözəl görmək-gözəl könüllərin işidir. Gözəl isteyənlər üçün yetərinə işiq, istəməyənlər üçün kifayət qədər qaranlıq var...". Mənim Şəhid qardaşım. Siz bu Vətənin hər daşını, kəsəyini, alağıni belə, gözəl gördünüz, ağrısına, acısına mələhəm olmaq istədiniz. "Mənə nə var?" deyib yaxanızı kənarə çəkmediniz. (Çox-çox tössüf ki, bu gün "insanlıq" belələrinin intizərindən). Hətta deyərdim tamarzıdır). "Zülmə qarşı üzvəkaram, əzilsən də susmaram!" prinsipini özüne həyat amalı seçərək məşhur aprel döyüşlərində nəyinkin, zati qırıqların özlərinə, hətta himayədarlarına bir daha xatırlatdırın ki, bu xalqın Vətən sevgisini, millet qeyrətini çəkən oğulları var. Amal, əməl yoldaşım, görkəmli alim Abid Tahirli demis:

Sevinmə, arxaltı köpək, xəbis düşmən, Bir Polad əvəzi mini göləcək, hökmən!

Mərdi-mərdanəliyini, rəşadətini, cəsarətini çörəyi dizi üstə olan naxələflər həzm edə bilmədilər. Amma unudurlar ki, sabah bu naxələfləri məğlub və məyus edəcək min poladlar yetişəcək!

Doğru deyiblər ki, "yaxşı insanlar özləri gedir, amma əməlləri qahr". Məməlləri qaldıqca özləri də qahr". Mənim Şəhid qardaşım, Sizin də adınız, əməliniz, amalınız daima bu xalqın qəlbində, ruhunda, yaddaşında yaşayacaq. Sizin ölümünüzdən sonra Qəbələdə doğulan əksər oğlan uşaqlarına Polad adı qoymub. Birdə ki, "Cəsur generalın qorxaq əsgərləri olmaz" deyiblər. Deyilənə görə Sizin arzunuz Şuşaya Azərbaycan bayraqını ilk olaraq özünü taqmaq olub. Bu gün bu arzunuzu silahdaşların çin etdi. Odur ki, rahat uyu, ruhun sad, torpağın yumşaq olsun mənim Şəhid qardaşım!

Qərənfil Dünyamin qızı
Əməkdar jurnalist

10 ƏDALƏT •

21 noyabr 2020-ci il

**Masallah Mafsun,
hərbi ekspert**

ATƏT-in Minski qrupuna 11 dövlət daxildir. Onların bir üzvü də Türkiyədir. Lakin bu dövlətlərdən fərqli olaraq Rusiya, Fransa, ABŞ-dan olan nümayəndələr Minsk qrupua həmsədrəlidir. 27-dən başlayaraq Cənab Prezidentimiz Alibaş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu torpaqlarımızı yağı düşmənin işğalından azad etdi. 30 illik hərətimizə son qoyuldu. Bütün azərbaycansevərlərin eləcə də dünya aərbaycanlılarının gözləri aydın olsun deyirik, Allahdən şəhidlərimizə rəhmət diləyirəm. Əsas məsələrdən biri odur ki, Qarabağa heç bir status verilməyəcək. Məharibin bütövlükədə uduzan bir xalq çox söz deyə bilər onların dedikləri feyk xəbərlərdir. Onlar çox piş məğlub olublar. Vaxtyla Qarabağa səndiqləri bayraqları indi Azərbaycan əsgərinin ayaqları altında tapdalanır. Suallar isə çoxdur.

Ermənistən kasib balaca bir dövlətdir

Büdcəsi 2 milyard dollardan azdır. Xaricə borcu 8 milyard dollardır. İkinci Qarabağ savaşında ordumuz tərəfindən çoxlu sığınacaqları, xüsusi betonla tikilmiş post istehkamları, mağaraları məşəliklərdə gizli qalacıqları, bütün dəlmədeşikləri,

30-yaxın komanda qərargahı məhv edilib, 4 ədəd Su-25, 200 dən yuxarı tank, 50-dən yuxarı tank və başqa növ hərbi-sursat, texnika, zenit-artreliya qurğuları qənimət kimi və işlek vəziyyətdə götürülüb. Rusiya artıq öz imici haqqında düşünməlidir. Vurduğumuz, məhv edilən hərbi texnikalar Rusiyannın hərbi sənayesinə daxildir. Ermənistən döyük meydənində uduzduğunu açıq etiraf etdi. Onları nəyi var idisə onu bize atıblar, özləri kimi partlayana da olub partlamayani da...

Yoxsul Ermənistənə təxminən bu məharibədə 3 miyərd dollar ziyan doğmuşdur. Məharibədə itirdiklərinin bir hissəsinə sadaladıq. Görəsən balaca bir ölkədə bu qədər silah-sursat həradandır? Deyilənə görə kreditlə almışdır. (İnandırıcı görünümür).

Beynəlxalq hüququn layiqincə işləməməsi Ermənistən kimi terrorist ölkələrə şərait yaratır. Terrorculuqla nümunə olası bu xalq nə isteyir onu da edir, qanunlara məhəl qoymadan. Hər bir dövlətin hərbi arsenali onun əhalisinin sayına görə və sərhədlərinin uzunuğuna görə müəyyən olur.

Qadağan olmuş silahlarda Ermənistən hakimiyəti dönyanın gözü qarşısında beynəlxalq qanunlara meydan oxudu. 1949-cu ildə İsvərcənin Cenevre şəhərində dörd Cenevre konvensiyası qəbul edildi ki, həmin konvensiya

İKİ CƏBHƏDƏ DÖYÜŞƏN PREZİDENT

qanunlarının beşilərinən silahlı münaqişələr zamanı yarai xəstə hərbiçilərin vəziyyətini yaxşılaşdırmaqla bağlı. Həmçinin konvensiyanın birində mühərbiə zamanı məlki şəxslərin müdafiəsi ilə bağlıdır.

Bu konvensiyanın

18-ci maddəsində qeyd olunur ki, heç bir halda münaqişə tərəfləri mülki insanların toplanlığı yerə mərmi atamamalı, artılliya atəşinə tutulmamalıdır. Təcavüzkar erməni rəhbərliyi bütün beynəlxalq norma və prinsiplər məhəl qoymadan Cenevre konvensiyasından üzərinə düşən öhtəlikləri kobud şəkildə pozur, dinc əhalini, coxsayı ev və mülki obyektləri dağıdır.

Bu qıldurlar və terroristlər məharibə başlayandan 94 məlki şəxsi qətle yetirmişlər, 414 nəfər isə yaralı olaraq ağır vəziyyətdədir. Təkcə Goranboya 707 mərmi düşüb, dağıntılar vardır, həle başqa rayonları demirik. 1993-cü ilde 125 dövlət bu qanunu radifikasiya etmişdir. Ermənistən da bu öhtəliyi qəbul edib. Sonrası necə oldu? Zaman yetidi məqamı geldi Paşinyan hakimiyəti qadağan edilmiş kasetli bombalardan, fosforlu bombardan yeterince istifadə etdi heç bir beynəlxalq qanunlara məhəl qoymadan. Tehlikəli silah növlərinə mənsub olan fosfor bombası necə oldu balaca bir dövlətin elinə keçdi, bunu kimlər təşkil etdi? Suallar cədxənələri arxtarmaq lazımdır.

Ermənistən saxla, yalan, feyk xəbərlərlə xalqını və dünyamı aldatmaqdə bu gün də davam edir. Ermənistən əsrin en böyük soyqırımı - Xocalı soyqırımı töötəmiş bir terror ölkəsidir. Bu avantürst ölkə Qarabağ savaşında silahlarını məktəblərdə, usaq baxçalarında, kilsələrdə gizlədirdilər. Oradan silah ahbarı kimi istifadə edirlər. Onlar kilsədən ibadət əvvəzinə silah-sursat anbarı kimi istifadə edirlər. İnsanlığ qarşı soyqırımı həyata keçirən bu cumbuli dövlət nə isteyir onu da edir dünyanın gözü qarşısında.

Ermənistən Milli Tehlikəsizlik Xidməti son günlər Dağlıq Qarabağdan qanunsuz silah daşınması hallarıyla bağlı faktlar aşkarlayıb. Bu baradə qurumun mətbuat xidməti məlumat yayıb. Qurumdan bildirilər ki, Ermənistən sözügedən daşımaları kriminal dairələrin üzvləri və hərbi əməliyatlarda iştirak edən şəxslər cəlb olunub.

Ermənistən Milli Tehlikəsizlik Xidmətinin açıqladığı fakt bir daha onu göstərir ki, 30-ile yaxın işğaldə saxlanılan Azərbaycan əraziləri, elecədə 134 kilometr uzunluğu olan Azərbaycan-İran sərhəddi quldur separatçı rejimin rəhbərliyi tərəfindən qanunsuz silah və narkotik, insan alverinim məskəninə çevrilmişdir. Azərbaycan ordusunun cəbhədə qazandığı uğurlar fonunda təsvişi düşən regiondakı kriminal dairələr artıq silahlarını Dağlıq Qarabağdan Ermənistənə daşımaya başlayıblar. Aparə bilmedikləri mal-həyvanın başlarını kəsillər, atların və eşşəklerin başlarını keçsin çay qırğına və yaxud çolun düzünə atırlar söz deyən də yox,

unitaza, süpürgəyəcən ayarırlar. Aparə bilmedikləri ev və torpağı cansız daşlara od vurub yandırırlar.

Belə olan halda beynəlxalq hüquq nə üçün susur?! Hələ bizim üstümüze böhtən da atırlar. Dünyamı inandırmagə çalışırlar ki, Azərbaycan xarici ölkələrdən muzdlular götürirlər, muzdlularla döyüşürülər. Ve Azərbaycan bu muzdlularla, müasir hərbi texnologiyalarla Qarabağı götürmək isteyirlər. Lakin bircə sübələri yoxdur.

İnformasiya müstəvisində

ən qəti mübarizəni Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev özü aparır. O, müsahibələr verdiyi xarici jurnalistlərə bütün hadisələri detallarınan anladır, əksəriyyəti qərəzlə olsalarda.

İkili standartlı jurnalistlərlə müsahibə verən prezident İlham Əliyev: - "Biz Azərbaycan ərazi-sində ikinci Ermənistən dövlətinin yaranmasına imkan verməyəcəyik. Əyər kimse ermənilər üçün ikinci dövlət yaratmaq istəyirsə, qoy öz əraziyinən bir hissəsində yaratsın". Bu sözləri deyərdim ki, Fransaya, Rusiyaya, Amerikaya Yunanistanı daha çox samil etmək olar. Bu üç ölkənin bu və digər şəkildə üstünlümü quzğun kimi görməsi yolverilməzdir. Əcəba - biz BMT-nin xalqların təhlükəsizliyi baradə qəbul etdiyi nizamnamənin 51-ci maddəsinə uyğun olaraq illərdi ki, özümüzü müdafiə etməyə çalışırıq, 30 il bəs deyilmi?

Ermənilər Azərbaycanda yaşamaq haqqını çıxtan itiriblər. Onların türklərə qarşı nifrət və düşməncilik siyaseti - bu haqqı onların əlindən birdəfəlik alıb. Onlar ister Bakıda olsun, ister Xankəndində, Şuşada olsun Türk-lər nece yanaşı yaşaya bilərlər? - Bunu zaman göstərəcək... Belə olduğu halda vaxt gələcək erməni katallizatorlar işe düşəcək, yalvarmağa başlayacaqlar, yəni də yalan, saxta rəqəmlər söyleyəcəklər. Türkün insanlığı, Tanrı bəndəsinə sevgisi böyükdür. Cəhənnəmin alovunda yan an Baş nazir Nikol Paşinyan Rusiyannın Prezidenti Vladimir Putinə yazdığı yalvarış dolu məktubu da ona kömək olmadı. Hərbi potensialının tükəndiyini görən Nikol Paşinyan qapısına elçi düşmədiyi ölkə qalmadı. Marağlı bir faktla rastlaştı. Nikol Paşinyanın bu günlərdə Qarabağda qalan török-küntü ordusuna çağırış eib:

- "...Divar dibindən işləyənlarla bağlı məsalələri tamamilə həll etmək üçün siz Yerevanda gözləyirəm" - deyib. Baş nazirin ordusuna ünvanlaşdırıb bu ifade belə baxanda yerinə düşür. Bu gün Ermənistəndə durum yaxşı deyil. Rusiyani satışçınlıqda günahlanırılar.

Onların bu gündü durumunu biz keçən əsrin 90-ci illerində yaşamışq. Fərqli olan budur ki, onlar iğalçı dövlətdir, biz isə işğala məruz qalan dövlətik. Bundan fərqli olaraq qərbəməyilli ilə seçilən Ermənistən ilk prezidenti Ter-Petrosyan bəyanatında belə deyib: - "...Təəssüf ki, axuruncu balalardan sonra belə yaşınan

hadisələr və onlara verilən reaksiyalar göstərdi ki, biz "ermənilərin sonrakı ağılı" xəstəliyindən yaxa qurtara bilməyəcəyik". Eks prezidentin bu fikri hardasa işqli fikirdir, lakin bircə elavəmiz budur ki, əyər erməni etnosu keçmiş komplekslərindən və saxta mənəmmənəməlikdən və köləlikdən qurtula bilsələr dövlət qura biləcəklər.

Bütün dövrlerde ermənilər tördikləri terrora görə cozasız qalıblar. IPoturun vaxtında, son imperiya hesab etdiyimiz Sovetlər birliyində - bu millətdən olan terrorçuları heç zaman cəzalandırılmadı. Nə qədər terrorla möşəkul oldusa da cəzalandırılmadılar. Dünyada ən çox yaşı olan terror təşkilatı ermənilərə xasdır. Onlar Azərbaycan torpaqlarının hesabına dövlət qurdudan sonra çox axmaq fikirlərə düşdülər. Bir vaxtlar başqa dövlətlərin xüsusən Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasının hesabına yedi, içdi kef elədi, toy toğlusu tək öz kefinə gəzdə. Nə düşündürən onu etdilər, necə etdilər onu biz biliyik. Yeri gəlib məqsədlərinə nail olmaq üçün qızlarını, arvadlarını veriblər qabağa təki məqsədlərinə çatışınlar. Yeri düşməkən böyük şair A.S.Puşkinin bir sözünü xatırlamak yerinə düşərdi: - "Siz kölösüniz, siz-qorxaqsınız, siz-erməmonisiz. Bir fikir qalır ki deyək: - heç vaxr siz ermənilərinin dövlətinin, və torpağınızın olmayı - Qafqaza gəlmisiniz. Ona görə sizi torpaqlarından iti qovan kimi qovuruq.

Azərbaycanın haqlı savaşındakı

Zəfərlərində Türkiye faktoru danılmalıdır. 1990-ci illərdəki məharibədə yegane güclə kimi dominant rolunu Rusiya oynayırdı, indiki halda Türkiye faktoru regiondakı giosiyası veziyəti yeni məcraya yönəltməkdədir. Bunu Kreml de yaxşı başa düşür. Paşinyanın gəldikdə o keşkin şəkildə baskılı altındadır. Günah hesab edilən günahını Qarabağ ermənilərinin lideri Araik Arutyanla böyük dövlət fikrindədir. Vəziyyəti pik həddə catarsa belə də edəcəkdir. A.Arutyan bildirib ki, taqətdən düşməş erməni ordusunun başqa çarəsi qalmamışdı. Bizim başqa çıxış yolumuz yox idi.

İki cəbhədə döyüşən prezident İlham Əliyev Azərbaycanın bu gün siyaseti öndə gedir və ugurlu qələbələrə imza atır.

Dünyada yenidünya düzəni qurulur. Bu gün Azərbaycan söz sahibinə çevrilmiş bir dövlətdir. İstər iqtisadiyyar baxımdan, istər enerji baxımdan, istər valyuta baxımdan. Artıq Azərbaycan dünya ölkələri içərisində yardımə ehtiyac olan yox, yardım göstərən güclü bir dövlətə çevrilmişdir. Dünyanın 50 güclü ordusundan biri işləməsi birisi, ağsaqlı kimi əməniliklə bildirirəm ki, soydaşlarımız Prezident İlham Əliyevin daxili və xarici siyasetinə dəstəkləyirlər. Bu, özünü xalq-iqtidar birliliyində hər zaman bürüzə verir. İkinci Qarabağ mühabribəsində qələbəmizin əsas səbəblərindən biri də həmin günlərdə xalqın Prezidentə, Prezidentinə xalqa arxalanması oldu. Məhz bu güc biriliyi bizi qalib etdi.

**Aslan Mehdiyev
Binəqədi RİH yanında
İctimai Şuranın sədri**

**Biz hər birimiz doğma
torpaqlarımıza getməyi
səbirsizliklə gözləyirik**

Azərbaycan dövləti hər zaman Dağlıq Qarabağ münaqişənin sülh yolu ilə həllinə çalışır. Prezident İlham Əliyev Ermənistən dəfələrlə təxribatçı hərəkətlərə son qoymağa çağırış etmişdi. Lakin pandemiyaya baxmayaraq, 2020-ci ilin 27-sentyabrından Ermənistən BMT-nin atəşkəsə qarşı qlobal çağırışını pozaraq müstəqil Azərbaycan dövlətinə hücum etdi və cəbhə boyunda yenidən təxribatlar törətdi. Ermənistən silahlı qüvvələrinin məqsədi sülh prosesini pozmaq və Azərbaycanı məharibəyə cəlb etmək idi.

Bir çox ölkələr Ermənistənə Azərbaycana qarşı bu təcavüzkar siyasetini həmişə pisləyiblər. Ali Baş Komandan olaraq cənab İlham Əliyevin qətiyyəti çıxışlarından və qəlebəyə doğru atdığı addimlardan hər bir soydaşımız mənəvi güc alır. Dağlıq Qarabağın işğaldan azad olunması uğurunda zəfer Qələbəsilə Prezident İlham Əliyevin adı Azərbaycan tarixine qızıl hərflərlə düşəcək. Dünyanın harasından yaşımasından asılı olmayaraq her bir azərbaycanlı Prezident İlham Əliyevi özünə lider bilir.

Ali Baş Komandanı İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın işğaldan azad edilmiş Füzuli və Cabrayı rayonlarına 16 noyabr tarixində etdikləri səfər hər birimizin böyük sevincinə səbəb oldu. Prezident İlham Əliyev Füzuli şəhərində şəhər Azərbaycan bayrağını qaldırdı. Bu görüntülər Azərbaycanın müasir tarixinin en şəhər sehifələrindən. Qəlebə hissərini yaşadan Prezidente xalq öz sevgisini nümayiş etdirdi. Qələbədən sonra bölgələrə ilk səfərini edən Prezident əslində sevinc hissələrini öz xalqıyla bölmüş oldu. Hər zaman xalqın yanında olduğunu bir daha sübət etdi. Bütün dövrlerdə və yaşıdan hadisələrdə Prezidentin seçimi xalqın yanında olmaqdan ibarət olub. Bu dəfə də ölkə başçısı bütün tehlükələrə rəğmən Füzuli və Cabrayı rayonlarına səfər etdi və öz qəlebə sevinçini xalqla bölüşdü.

Əlbəttə ki, bir Füzuli sakini kimi bu səfər mənim üçün iki qat sevinçdir. Doğma el- obamızın viran olmasına görmək nə qədər bize ağır olsa da, Prezidentin buraya səfəri və orada dünyaya mesaj vermesi hər birimizi qururlandırır: "Mənfur düşmən Füzulinin adını da dəyişdirib, bir eybəcər ad qoyubdur. Füzuli bizim dahi, böyük şairimiz Məhəmməd Füzulinin adını daşıyır. Biz bu adı bərpa etmişik. Dağıdılmış Füzuli şəhəri erməni faşizminin canlı şahididir. Bütün dünya bunu görməlidir və səssiz qalmamalıdır, necə ki, 30 il səssiz qalib, 30 il biganə qalib. O biganəlik faktiki olaraq erməni işğalını möhkəmləndirirdi. Bizi sanki bu vəziyyətlə barışmağa sövq edirdilər, sülh yolu ilə məsələ həll olunsun, ildən-ildə, 30 il ərzində biz eyni sözələri eşidirdik - münaqişənin hərbi həlli yoxdur, bu məsələ sülh yolu ilə həll olunmalıdır. Amma biz sübət etdik ki, münaqişənin həlli var, o cümlədən hərbi həlli var. Bizim qəhrəman hərbiçilərimizin şücaəti, rəşadəti hesabına, şəhidlərimizin qanı-canı bahasına biz buna bütün dünyaya sübət etmişik, münaqişənin hərbi həlli var və biz buna nail olmuşuq. Əgər bu hərbi həll olmasaydı, düşmən kapitulyasiya aktını imzalamazdı".

Biz hər birimiz doğma torpaqlarımıza getməyi səbirsizliklə gözləyirik. İnanırıq ki, dövlətin dəstəyi ilə işaldan azad olunan bütün torpaqlarımızda infrafəktur yenidən berpa olun

Şanlı ve keşmekteşli tarixe malik olan Ədliyyə nazirliyi bu gün 102 yaşını qeyd edir. Bəli, Ədliyyə orqanlarının yaradılmasından tam 102 il ötür. Ədliyyə nazirliyinin yaradılması Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətə dövrüne təsadüf edir. Məhz 1918-ci il mayın 28-də şərqi ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranıldığı gün Ədliyyə nazirliyi de təsis edilmişdir.

İlk Ədliyyə naziri isə Cümhuriyyətin yaranmasına əvəz-siz xidmətləri olan Xəlil bəy Xasməmmədov olmuşdur. Bu dövrlərdə ədliyyə orqanları və məhkəmələrin fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra qərarlar qəbul edilmiş, o cümlədən 1918-ci il noyabr ayının 14-də Azərbaycan Məhkəmə Palatasının Əsasnamesi, noyabrın 22-də

və bununla da Ədliyyə Nazirliyi yeni mərhələyə qədəm qoymuş oldu. Sovet ideologiyasından azad olunan sistem müasir tələblər əsasında yenidən qurulmağa başladı. Heydər Əliyevin 2-ci dəfə yenidən hakimiyyətə gelmesi ilə bu imkanlar daha da genişləndi, Ədliyyə nazirliyi inkişaf etmiş dünya ölkələrinin praktikasına uyğun olaraq təkmilləşməyə, inkişaf etmeye başladı. Müstəqilliğə əldə etdiğənən sonra ilk Ədliyyə naziri isə Milli Məclisin deputati, Ədalət partiyasının sədri İlyas İsmayılov olmuşdur. 1992-ci ilin aprelində ədliyyə naziri təyin edilən İlyas İsmayılov nazir postunda 2 il fəaliyyət göstərə bilib. 1995-ci ilin yanvarında İlyas İsmayılov prezident Heydər Əliyevin sərəncamı ilə nazir vəzifəsindən uzaqlaşdırılıb. Onun yerine isə Südabə Həsənova

di. Bu Vətən müharibəsində əsgərindən sırvı vətəndaşına hər kəsin dilində, fikrində bir kəlam, bir ifadə var idi. "Öncə Vətən, ikinci xalq, sonra mən". Azərbaycan xalqının "o gün olsun ki" ilə başlayan Qarabağ arzusu artıq "bu gün o gündür" həqiqətinə çevrildi. Mənfur düşmən, ikiüzlü erməni xalqı həmişə olduğu kimi yenə döyüş meydanında əsgərlər deyil, əliyalın dinc əhaliyle mübarizə aparmağa çalışdı. Yenidən körpə uşaqları, qadınları, yaşlıları özünə hədəf seçdi. Mülki əhalinin yaşayış obyektlərini hədəf alan düşmən Xocalıda törendiyi faciələr görə heç bir cəza almamasından irəlli gələn cəsərətlə Gəncədə, Bərdədə və digər ərazilərdə qətləm töredti. Lakin bu dəfə mənfur düşmənin bu əməli cəzasız qalmadı və o, döyüş meydanında ordु-

"Xarı bülbül" ətirli Peşə bayramı

isə Ədliyyə Nazirliyinin Əsasnamesi təsdiq edilmişdir. Şübhəsiz ki, bütün bu addımlar Ədliyyə nazirliyinin inkişafında, o cümlədən Ədliyyə orqanlarının təkmilləşməsində və öz dövrüne görə digər müstəqil ölkələrin praktikasına yaxınlaşmasında böyük addımlar id. Lakin bu müstəqil və firavan günlər çəkmedi. 1920-ci il aprel ayının 28-də Rusyanın XI Qızıl ordusu tərəfindən AXC işgal edilmişdir. AXC-nin süqutu uğrəməsi ilə Ədliyyə Nazirliyi dələgvər edilmişdir. Belə ki, 1920-ci il 13 may tarixli inqilab komitəsinin qərarı ilə Ədliyyə Nazirliyi ləğv edilmiş, əvəzində Xalq Ədliyyə Komissarlığı yaradılmışdır. Lakin, 1930-cu ildə bu komissarlıq ləğv edilərək onun funksiyaları prokurorluq, Ali Məhkəmə, Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi və digər orqanlara verilmişdir. 1933-cü ildə Xalq Ədliyyə Komissarlığı yenidən təşkil edilmişdir. 1937-ci ildə Xalq Ədliyyə Komissarlığının yeni Əsasnamesi təsdiq edilmiş, onun səlahiyyətləri xeyli məhdudlaşdırılmış, əsas fəaliyyət sahəsi məhkəmə və notariat orqanlarının işinən təşkil və onlara rəhbərlik etməkdən ibarət olmuşdur. 1959-cu ildə Ədliyyə Komissarlığı yenidən ləğv edilmişdir.

Danılmaz həqiqətdir ki, bu dövrlərdə Ədliyyə sistemi özünü en çetin və ağırli dövrlərini yaşımışdır. Dəfələrə ləğv edilmiş, yenidən yaradılmış, səlahiyyətləri gah məhdudlaşdırılmış, gah da artırılmışdır. Bütün bunlar, həmçinin ifrat mərkəzleşdirilmiş sistemin mövcudluğu, Ədliyyə orqanlarından represiya aleti kimi istifadə edilməsi və digər hallar vəhid ədliyyə strukturunun yaradılmasına, onun təkmilləşdirilməsinə və inkişafına mənfi təsir göstərmişdir. Yalnız ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlmesi ilə ədliyyə nazirliyi yenidən yaradılmış, özünün çıxırlaşdırılmışdır. Belə ki, 1970-ci ilin Oktyabrın 27-də Azərbaycan SSR Ali Sovetinin qərarı ilə Ədliyyə Nazirliyi təsis edildi və bununla da Azərbaycan ədliyyə tarixində yeni mərhələ başladı. 1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan 70 illik əsaretdən qurtularaq yenidən öz müstəqilliyini bərpa etdi

təyinat alıb. O, 1995-1998-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Naziri vəzifəsini icra edib. Daha sonra prezidentin fərmanı ilə nazir vəzifəsindən azad olunaraq, Ali Məhkəmənin sədri vəzifəsinə təyin edilib. Azərbaycanın hazırda ədliyyə naziri Fikret Məmmədovdur. O, 2000-ci ildən bu günlə qədər nazir vəzifəsini icra edir. Bu gün Ədliyyə nazirliyi öz inkişafının ən yüksək dövrünü yaşıyır. Bu sahədə daim islahatlar keçirilir, ən müasir texnologiyaların və qurğuların tətbiq edilməsinə, vətəndaşların yüksək seviyyədə qəbuluna və müraciətlərinin vaxtında və səmərəli şəkildə yerinə yetirilməsinə xüsusi diqqət yetirilir.

Ədliyyə orqanlarında qulluq edən işçilərin həvəslendirilməsi və onlarda stimul yaradılması məqsədilə ümummilli lider tərəfindən ədliyyə işçilərinin peşə bayramı günü təsis edilmişdir.

Heydər Əliyevin 11 noyabr 2000-ci il tarixli Sərəncamı ilə məhz Ədliyyə nazirliyinin Əsasnamesinin təsdiq edildiyi gün - 22 noyabr ədliyyə işçilərinin peşə bayramı günü kimi müəyyən edilib. Hər il əlkəmizdə bu gün istisnasız olaraq təntənəli şəkildə qeyd olunur. Lakin bu il bu bayram xüsusişlə dəha anamlı, qürurverici və daha xoş bir şəkildə qarşılanır. Belə ki, 30 il yaxın bir müddət ərzində mənfur qonşularımızın işgali altında olan Azərbaycan torpaqları artıq işğaldan azad edilmiş, Azərbaycan respublikasının ərazi bütövlüyü bərpa edilmişdir. 2020-ci il sentyabrın 27-i gecə saatlarında düşmənin tövərdiyi təxribat reşadəti Azərbaycan Ordusunu tərəfindən geri püşkürdürülmüş və bununla da ikinci Qarabağ məhərabəsi başlamışdır. Məhərabə başlayan gündən İlham Əliyevin bir amalı var idi; həqiqəti dünuya gəstirmək və Qarabağı düşmən tapdağından xilas etmək. İlham Əliyev torpaqlarımızı geri almaq uğrunda haqlı bir mübarizəyə başladı və bu yolda bütün xalqı arxasına aldı. Elə bir ordu düşünün ki, başında İlham Əliyev kimi sərkərdə, yanında isə bütün xalq olsun. Məhz həmin ordu, yeniləməz Azərbaycan Ordusunu bu müqəddəs amal uğruna əzmələ vuruşdu və qələb cal-

muzun qətiyyətli həmlələri ilə geri otuzduruldu. Yatağında hər şeydən xəbərsiz yatan Mədine-lərin, Nigarların qanı yerde qalmadı. İstər cəbhədə, istər siyasi arenada Vətənimizi layiqincə təmsil edən Azərbaycan sərkərdələri və əsgərləri uca amala, müqəddəs qələbəyə apardı Azərbaycan xalqını. 27.09.2020-09.11.2020-ci il tərəfindən Azərbaycan ordusu Cəbrayıllı, Zəngilan, Qubadlı, Füzuli və Şuşa şəhərləri daxil olmaqla 5 şəhər, 300-e yaxın kənd, qəsəbə, o cümlədən strateji əhəmiyyətə malik olan bir sıra yüksəkliklər işgalan azad edildi. Noyabrın 9-dan 10-na keçən gecə Azərbaycan, Ermənistən və Rusyanın iştiraki ile üçtərəfli bəyannamə imzalanmış və bununla da döyüş əməliyyatları dayandırılmışdır. Bəyannaməyə əsasən Ermənistən tərəfindən işgal olunmuş əzəli Azərbaycan torpaqları olan Kəlbəcer 15.11.2020-ci il tarixdək, Ağdam və Qazax rayonunun bir sıra kəndləri 20.11.2020-ci il tarixdək və Laçın rayonu 01.12.2020-ci il tarixdək boşaldılmış və təhvil verilmişdir.

30 ilə yaxındır öz dədə-baba yurdlarından didərgin düşmüş minlərlə azərbaycanlı öz doğma torpaqlarına qovuşdu. Xoşbəxtik ki, biz bu günü görən nəslin nümayəndələriyik, biz daha "gelən ili Qarabağda qeyd edək", "Üçrəngli Azərbaycan bayraqını Qarabağda dalgalandırıq" demirik, çünki biz Qarabağda üçrəngli Azərbaycan bayraqının dalgalandığını gördük. Bu sevincin memarı dahi şəxsiyyət, xalqın xilaskarı, düşmənin qorxulu kabusu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Ali Baş Komandanı İlham Əliyev və onun şanlı, yeniləməz, qüdrətli Azərbaycan Ordusudur. Haqq tərəfdarı olan, öz torpaqları uğrunda mübarizə aparan xalq mütləq ki, qələbə sevincini yaşama-liydi və bu belə də oldu. Biz Ali baş komandana və Azərbaycan əsgərinə bu xoşbəxtiliyi bize yaşatdığı üçün min-nətdarıq.

Aris ƏLƏKBƏROV,
Gəncə şəhəri 5 sayılı
notariat ofisinin notariusu

GÖZÜN AYDIN AZƏRBAYCAN, BAYRAĞINI QARABAĞDA QALDIRDIQ!

(əvvəli 7-ci səhifədə)

Azərbaycan Vətən müharibəsinin qalibidir. Çünkü onun Ordusu işgalçi və terrorçu Ermənistən ordusunu darmadağın edib, erməni faşizminin, terrorun işgalçılıq xüsətinin Azərbaycanın başı üzərindən birdəfəsil silihət atıb.

Azərbaycan tarixinə qızılı hərflərle yazılın 44 gün başəriyyətə xalqımızın qüdrətinin, onun prezyidentinin qətiyyətinin, xalqın öz prezidenti otrafında six birliyinin göstəricisidir.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası xalqımızın qırılan qürurunun, sinan mənəviyyatının bərpasıdır.

Bu, reallıqdır - Şuşaya nəzarət edən Qarabağa nəzarət edir. Odur ki, Azərbaycan Ordusunun Şuşanı fəth etməsindən sonra düşmən möglubiyətini qəbul etməli oldu.

Şuşanın azad edilməsi haqq savaşılmızın zirvə nöqtəsi idi. Şuşanın çox qisa zamanda və az itkiyərlə, şəhərə ciddi ziyan vurulmadan azad edilmiş Azərbaycan əsgərinin yüksək döyüş əzminin, peşəkarlığının göstəricisi, rəşadət rəzmədir.

Noyabr ayının 8-də Prezident İlham Əliyev Fəxri Xiyabani və Şəhidlər Xiyabanı ilk dəfə herbi geyimdə ziyarət etdi. Müzeffər Ali Baş Komandanın ulu öndərin məzəriёнündən və Şəhidlər Xiyabanında verdiyi əsgər salamı qələbəmin rəzmədir. Bu, hem də müqəddəs ruhlara derin ehtiramın göstəricisidir. Həmin gün Azərbaycanın əbədi qürur duyuğu möhtəşəm tarixi anlar yaşandı: Prezident, Ali Baş Komandan iftخارla xalqı qarşısında hesabat verdi: "Şuşa azad edilmişdir!"

Şuşanın "əli" işğal olunduğu 28 ilin tamamında öz sahibinin əlinə yetdi: 8 may 1992-ci il - 8 noyabr 2020-ci il! Dövlət başçısının iftخارla dili gətirdiyi bu qəbul edilmişdir!

Ermənistən baş nazirinin möglubiyətə imza atması Azərbaycanın uzun illərdən bəri apardığı haqq savasının və Azərbaycan əsgərinin qətiyyətinin, döyüş əzminin təntənəsidir.

Azərbaycan Prezidentinin qürurla imza etdiyi qələbə bəyənatı Qarabağ münaqişəsinin birmənalı olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunması deməkdir. Azərbaycan bu tarixi qələbəsi ilə yeni reallıqlar yaratdı. Düşmənin uzun illərdir formalasdırıdı mif darmadağın edildi. Azərbaycan statusu öz xeyrinə dəyişməyi bacardı. İnzbəti ərazisi böyük olan Ağdam, Laçın və Kəlbəcərin də qan tökülmədən geri qaytarılması Azərbaycan tərəfinin böyük uğurudur. Bu rayonların azad edilməsi Dağlıq Qarabağın bütün yolların, strateji yüksəkliklərin, kommunikasiya xətlərinin tamamilə Azərbaycanın nəzarətində olmasına deməkdir. Tezliklə Qarabağa böyük qayıdış başlayacaq. Tarixi torpaqlarımız öz sahiblərini qarşılıyacaq. Qarabağda demografik balansı da tamamilə Azərbaycanın xeyrinə dəyişəcək. Azərbaycanlıların böyük qayıdış başlayacaq. Təxliyətə imza atması Azərbaycanın uzun illərdən bəri apardığı haqq savasının və Azərbaycan əsgərinin qətiyyətinin, döyüş əzminin təntənəsidir.

Azərbaycan Prezidentinin qürurla imza etdiyi qələbə bəyənatı Qarabağ münaqişəsinin birmənalı olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunması deməkdir. Azərbaycan bu tarixi qələbəsi ilə yeni reallıqlar yaratdı. Düşmənin uzun illərdir formalasdırıdı mif darmadağın edildi. Azərbaycan statusu öz xeyrinə dəyişməyi bacardı. Əgər bir neçə ay bundan əvvələ kimi Azərbaycan mümkün güzətlərə hazırlı olduğu bəyən edirdi, bu gün artıq yeni reallıqlar yaranıb. Bu uğur Azərbaycan Prezidentinin qətiyyətinin, dəmir iradəsinin, sərt və dəyişməz mövqeyinin mükəmməl göstəricisidir.

Prezident İlham Əliyev bütün fealiyyəti boyu, xüsusi də Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli prosesində ölkəməzin milli maraqlarından bir addım da olsa geri çekilməyib. Bu, həmişə belə olub, gələcəkdə də belə olacaq. Azərbaycan, Ermənistən və Rusiya rəhbərlərinin imzaladığı bəyənatın bütün maddələrində ölkəməzin dövlətliklilik maraqları tam qətiyyətə qorunur. Ermənistan rəhbərliyinin bir vaxt tutduğu qeyri-konstruktiv mövqə darmadağın edilib və bu gün münaqişənin həlli şərtlərini tam olaraq Azərbaycan müəyyən edir. Bəyənatın bütün bəndlərində Azərbaycan dövlətinin və tərəqqi qərəbəyini qeyd edərək, gec-öz amalına qovuşmaq iqtidarından olan xalq olduğunu iradesini dünyaya gösterdi. Biz xalq olaraq bu reallıqları təsdiq etdik!

İşgalçı Ermənistən üzərindəki tarixi qələbəmiz hər bir azərbaycanlının sinmiş qəddini dikəldi, xalqın inamını özünə qaytarırdı, möglüb xalq sindromunu aradan qaldırdı, gec-öz öz amalına qovuşmaq iqtidarından olan xalq olduğu iradesini dünyaya gösterdi. Biz xalq olaraq bu reallıqları təsdiq etdik!

2020-ci ilin 10 noyabr tarixi Azərbaycanın tarixi uğuru, xalqımızın həyatında Yeni Tarixin başlangıcının göstəricisidir. Bu zəfəri Azərbaycan xalqı, Azərbaycan dövləti var olduğunu xalqımız tarixi gün olaraq fəxrlə qeyd edəcək, sevinc və sevgi hissi ilə xatırlayacaq. Gələcək nəsillər xalqımızın hansı ağır sinəqlərdən üzüağ, alnıçıq çıxdığının tarix kitablarından öyrənəcəklər.

GÖZÜN AYDIN AZƏRBAYCAN!

rilməsini nəzərdə tutur. Etiraf etmə lazımdır ki, bu, çox böyük uğur, tarixi qələbədir. Çünkü son iki əsrə Azerbaycanın belə imkanı, belə bir üstünlüyü olmayıb. Naxçıvanın əsrlər boyu blokada yaşıyır. Amma indi vəziyyətə təmamilə dəyişib, bölgədə yeni dövr başlayır. Ermənistəni bu güzəstə getməyə Azərbaycan ordusunun zəfər yürüşü, onun Ali Baş Komandanı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sarsılım izadəsi, siyasi gücə məcbur edib. Naxçıvanın Ermənistan orasından döhlizli israzılığı İlham Əliyevin təkidlə israrı, dəmir iradəsi sayında mümkün olub. Özünə də qeyd etdiyi kimi, düşmənin başı üzərində dəmir yumruq var. Ali Baş Komandanın düşmənə göstərdiyi bu yumruq dünənin ən güclü, ən öldürəcək yumruğudur. Düşmənin başı əzən, düşmənə qan udduran, düşmənin belini quran, nəfəsini kesən dəmir yumruq Azərbaycan xalqının birliyinin əbədi rəzmədir.

Qarşıdakı bir neçə ilə Laçın dəhlizində həyata keçiriləcək sühəmərlə missiyadı Rusiya ilə yanaşı, Türkiyə də iştirak edəcək. Laçın dəhlizinin təhlükəsizliyi Azərbaycan tərəfindən temin olunacaq. Proseslər Azərbaycan dövlətinin nəzarəti altında olacaq. Bu

Fidan Abdurəhmanova

ŞƏHİD VƏ ŞAHİD

ŞƏHƏR - AGDAM

"Uşaqlara vətəni sevməyi öyrətmək lazımdır. Siz onlara vətəni tanıdır, özləri sevəcəklər."

Xudu Məmmədov

20 noyabr 2020-ci il... Ağdamın işgalından azad olunduğu gün...

Gözün aydın Ağdam! Gözün aydın Azərbaycan! Bu gün müqaviləyə görə Ağdamın işgalinden azad olan, torpaqlarına qovuşacağı gündür. Yağı düşmən torpaqlarımızdan sürünərək çıxır. Halbuki, azərbaycanlılara bir neçə saat vaxt verilmişdi öz doğma tarixi yurdlarından çıxməq üçün. Önce Ermənistandan daha sonra isə Qarabağdan insafsızca qovulan azərbaycanlılara qucaq açan və onların acılara şahidlik edən şəhərdir Ağdam. Ən çox şəhid verən və erməni terroru ilə son ana qədər vuruşan, yarımcıq talelərin faciələrinə şahid şəhərdir.

Tanrı rəvə bilmədi bu şəhərdə yenidən qan tökülsün. Bu torpaqlarda altı minə yaxın şəhid yatır.

Hələ qurumayıb bu şəhərin qanı. Ağdamın "İmarət" qəbiristanlığında dəfn olunmuş Xan qızı Xurşidbanu Natəvanın dağılmış qəbrinin acı naləsi layla dedi, mərsiyyə oxudu şəhidlərimizə:

Söylə onun anasına başını qarə bağlaşın, İki baladən ayrılib, kövni-məkanı dağlaşın.

Əbəs yerə 2010-cu ildə Əli Cəzirənin internet nəşri, Ağdamı "ruhlar şəhəri" siyahısına salmamışdır. Ceyhun Mirzəyevin "Fəryadı" hələ də Abdal-Gülablıdadır. Düşmən özü belə bura ayaq basa bilmədi. Bu gün isə viran qoyduqları şəhərin ahi tutdu onları. Dünyada nadir yerli mədəniyyət abidəsi sayılan Ağdam Çörək muzeyinin 120 mm-lik top mərmisi ilə dağdırılmış bərəkəti tutdu ermənilərin gözünü. Təsadüfi deyil ki, 2008-ci ildə "Lonely Planet" jurnalı Ağdamı "Qafqaz Hiroşiması" adlandırdı.

Və nəhayət torpağa qanları qarışan şəhidlərimizin ahi və dağılmış abidələrinin duaları eşidildi.

Üğrunda vuruşaraq şəhid olanların qanı payızın qələbədən sonra yağan sevinc göz yaşlarına qarışdı bu gün.

Ağdam Muğam Mərkəzinin açılışında Ölək prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev çıxışında: "Ağdam rayonunda hazırda 93 min insan yaşayır.

Onların bir hissəsi hələ ki, öz doğma kəndlərində yaşamırlar, çünkü kəndləri işgal altındadır, amma yenə də Ağdam rayonunun ərazisində yaşayırlar.

Gün geləcək, onlar öz doğma kəndlərinə qayıdacaqlar, gün geləcək belə gözəl, möhtəşəm muğam mərkəzi Ağdam şəhərində yaradılacaqdır" söyləmişdi. Bəli, biz həmin zamanın içindəyik. O günlər xəyal deyil, gerçəkdir və çox yaxındadır.

27 il öncə 1993-ci il 23 iyul tarixində işgal olunmuşdu Ağdam. Bu sırlı şəhərin tarixində "iki" rəqəminin qəribə kodları mövcuddur. Ağdamın poçt indeksi "02", avtomobil nömrəsi "02", hətta qəbul olunmuş bayanatın ikinci bəndində yer alınması, Ağdamın işğaldən azad olunmasının -20 noyabr, 2020-ci il tarixinə təsadüf etməsi vəbu rəqəmlərin hər birində ikinin olması yəqinkı, ilahi təsadüfdür.

Vaxtı Xəlil Rza "bu erməniləri qovmaq lazımdı Bakıdan, gözümə görsənməsin" dedikdə Xudu Məmmədov "biri qalın onlar bize türk deyəndə ürəyimə yağ kimi yayılır" demədi.

Ağdamın simvoluna çevrilən Xudu Məmmədovun fikri ideyası ilə tikilən 1986-ci ilin iyul ayının 26-da istifadəyə verilmiş çay evi də erməni işğalı zamanı dağdırılmış, yerlə yekşan edilmişdir (Ağdamın Quzanlı qəsəbəsində yenidən inşa olunub).

Onun ən müqəddəs arzusuna gəldikdə isə: "Ən böyük arzum budur ki, bir gün qapımız döyülsün, gedib açım görüm ki, əlində süngülü tūfəng olan türk əsgəridir. Soruşsun ki, kommunist Xudu Məmmədov burada yaşayır? Deyim ki, bəli, mənəm Desin ki, biz Türkiyədən gəlməmiş Azərbaycandakı sonuncu kommunist olan Xudu Məmmədovu aparmağa".

Bu hikmətli zarafatda dünaya mesaj - Türk dünyasının birliyi vardır! Bəli, bu gün məhz həmin gündür. Türk əsgəri Qarabağdadır, sülhü qorumaq üçün!

Vətən həsrəti ilə qəlbini intihar edən, şeirləri ilə Qarabağın könlünü almağa çalışan mərum şair Şahmar Ələkbərzadənin ruhu isə bu payız şaddır, "Vətəni vətənə birləşdirildi!"

Bu payız küsəcək məndən Qarabağ, Yollarda qalacaq gözü yolların, Payım budaqlardan özün asacaq, Bağrı çatlayacaq gülöyşə narın.

Coşqun Xəliloğlu,
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü

"Çörəkli Kürdəmir, şeirli Şirvan"

1995-ci ildə o vaxt "Şur" nəşriyatının direktoru işləyən, müstəqillik dövründə ölkədə ilk özəl bədii-ensiklopedik uşaq qəzeti olan "Cik-Cik"-in təsisçisi və baş redaktoru Qəşəm İsbəylinin təşəbbüsü ilə əslən Kürdəmirdən olan yaradıcı insanların bədii yazılarından - nəşr və poeziya nümunələrindən ibarət "Çörəkli Kürdəmir, şeirli Şirvan" kitabı işıq üzü gördü. Kitabı sevimli şairimiz təmənnəsiz olaraq "Cik-Cik" qəzetinin hesabına, əslində öz hesabına nəşr etmişdir.

Almanaxın nəşr olunduğu dövr çətin zaman idi. Xalqımız 20 Yanvar faciəsini yaşamış, Sovetlər İttifaqı dağılmış, iqtisadiyyat çökmiş, Azərbaycan yenice müstəqilliyyə qovuşmuş, torpaqlarımızın bir hissəsi yağı düşmənərətərəfdən işgal edilmiş, vətənimizin müstəqilliyi yolunda neçə-neçə şəhid vermişdir. Bir sözə, insanların mənəvi sixıntıları çox, maddi vəziyyətləri ürəkaçan deyildi.

Buna baxmayaraq, Q. İsbəyli bir vətənpərvər, bir ziyanlı kürdəmirli kimi rayonun ədəbi qüvvələrinin yaradıcılıq nümunələri toplanmış "Çörəkli Kürdəmir, şeirli Şirvan" almanaxının araya-ərsəyə götürməyi özüne borc bilmişdir. Hələ ötən əsrin 82-ci ilində "Gənclik" nəşriyyatında işıq üzü görmüş "Balaca, bapbalaca" kitabında çap olunmuş "Kürdəmir" şeiri ilə almanaxa uğur dilmişdir:

- Kürdəmir - "Kürd Əmirmi, Kür dəymirmi?" - Yoxsa, nə?..
Nə deməkdir Kürdəmir, ay babulu, desənə?!

"Kürdəmir" sözündəki mənəni özündə gəz, -
"Kürdəmir", ay can bala, Kürd Əmir ola bilməz.

Kürdün isti Aranda nə dərdi, azarı var,
Axtar-ara, tap görək, burda kürd məzari var?!

Qaldı ki, "Kür dəymir"ə, bəs Aşuya nə deym?!!
Orda Kür dəyməyir, niyə Kürdəmir deyil?!!

Oğlum, keçmişdə burda bir qəbilə yaşırmış,
Damır adında bir sərt bacıları da varmış.

Bəlsərt adamlara "Kür" deyirlər, qoçağım.
Kürlüyünə görə də bizi deməşik Kür çayı!

O Dəmir kisinin də qalır Kür Dəmir adı,
O adla da bağlıdır, bala, Kürdəmir adı.

Nə "Kür dəymir" dir, nə də "Kürd Əmir" dir Kürdəmir.
Deyərsən, danışarsan "Kür Dəmirdir" Kürdəmir.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, 1995-ci ildə çətin iqtisadi vəziyyət yaşanırı.

Maddi-texniki imkanlar məhtud, nəqliyyat əlaqələri zəif olduğuna və o dövrə çoxlarının təsəvvürü belə olmayan, internet yazışmalarının mümkünüzlüyüne baxmayaraq alma-naxda 42 müəllifin yaradıcılıq nümunələrinə yer verilmişdir.

Rayonun müxtəlif kənd-lərində yaradıcı insanlarla və ya həyatda olmayanların ailə üzvləri ilə görüşüb yazılarını toplamaq üçün Kürdəmirin Mollakənd orta məktəbinin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi, metodist müəllim, Azərbaycan Jurnalıstlər Birliyinin üzvü Xəlil İbrahimli böyük zəhmət çəkmiş, əmək sərf etmişdir. Almanaxın redaktoru tanınmış şair Əjdər Ol, rəssami Ədalətdir.

Almanaxda respublikamızda tanınmış el sənətkarları, Əməkdar Mədəniyyət İşçiləri Aşıq Şakir Hacıyevin, Aşıq Əhməd Rüstəmovun, görkəmi Şirvan sənətkarı Aşıq Bilalın oğulları Aşıq Ağaların, Ağasəlim Mikayılovun, eləcə də məşhur nağlıçı Aşıq Pirməmmədin, Aşıq Xanəhmədin, Aşıq Teyfurun xalq dilində, milli ruhda ustalıqla qələmə alınmış poetik nümunələri daxil edilmişdir.

Maraqlıdır ki, almanaxda poetik nümunələrlə yanaşı hələ o vaxtlar təkcə Kürdəmirdə deyil, respublikamızın müxtəlif mətbuat orqanlarından oxuculara tanış olan istedadlı və məhsuldar yazıçı Əlisəfa Azayevin "Ana qəlbi" hekayəsi, habelə Fazıl Cəfərovun, Mehriban Hacıyevanın, Nadir Nəmətin nəşr nümunələri verilmişdir.

Almanaxda yazıları nəşr olunan pedagoq-sair Əfrayıl Məhərrəmin, neftçi şair Mollalar Əşrəfin, doğma dilimizin incəliklərinin öyrənilməsində böyük əmək sərf etmiş pedagoq-jurnalist Xəlil İbrahimlinin, Əməkdar müəllim Əlisa İsayevin, həkim İslam İsləmzadənin, Əlisəlam Bilalın, Bahadır Sevdanın, Fəsad Zeynalın yazılarını oxuduqda bu qələm

məhsullarının bu gün də aktual olduğu diqqət çəkir. Onlar aramızda olmasalar da mənən bizimlədirler.

Almanaxda şeirləri verilmiş Səhər Əhmədovanın, Atif İsləmzadənin, Elçin Muradxanının imzaları artıq ölkənin müxtəlif ciddi ədəbi orqanlarında müntəzəm görünməkdədir.

Sair Fəzayıl Cəbrayılin, qocaman journalist Rəşid Fərəcovun, Sahib Mayiloglunun, Abdüləziz Hüseynovun bir neçə kitabı işıq üzü görmüş və tələbkar oxucuların marağına səbəb olmuşdur.

Almanaxda sadaladığımız müəlliflərlə yanaşı Akif Azürđenin, Balabançı Məhəmmədin, Vahid İsləməyovun, Qaçay Muradxanının, Qədim Ağayevin, Elza Samətqızının, Əjdər Zərbəlinin, Əjdər Kövrəkinin, Zərbəli Həsənovun, İsləfəndiyar Xəlilovun, Yaqub Zamanlıının, Seyfəddin Kürqirağının, Fizuli İbrahimlinin, Coşqun İbrahimlinin, Məşallah Nəbiyevin, Sədiyar Feyzullayevin bədii yazılarından nümunələr də yer almışdır.

Böyük şairimiz S. Vurğunun ölməz misralarının da kitaba ad seçilməsi də təsadüfi deyildir. S. Vurğun dəfələrlə Kürdəmirde və onun kəndlərində olmuş, yerli camaatla ünsiyyətdə olmuş, onlarla çörək kəsmiş, əslən Kürdəmirin Mollakənd kəndindən olan Qazax Rayon Partiya Komitəsinin Birinci katibi işləmiş İsləm Məmmədovla dostluq etmiş, onun Böyük Vətən müharıbəsində qəhrəmanlıqdan və şücaətindən bəhs edən "Islam" balladmasını yazmışdır.

Sonda "Çörəkli Kürdəmir, şeirli Şirvan" almanaxının 25 illiyi münasibəti ilə neçə-neçə müəllifə mənəni və maddi dəstək olmuş və bu gün də bu xeyirxah işlərini davam etdirən sevimli şairimiz Q. İsbəyli təşəkkürümüzü bildirir, kitadın tərtibində böyük xidmətləri olan mərhum journalist Xəlil İbrahimliyə Allahdan rəhmət diləyirik. Arzu edirik ki, Kürdəmirin imkanlı və ziyalı insanları Qəşəm müəllimin 25 il bundan əvvəl nümunənə göstərərək 3 min nüsxəylə nəşr etdiyi kitabın davamı olaraq yeni mükəmməl nəşrinin - "Çörəkli Kürdəmir, şeirli Şirvan-2" kitabının hazırlanması və çap edilməsi üçün təşəbbüs göstərsinlər.

GƏNC ƏDƏBİ DÜŞÜNCƏNİN POETİK SƏCIYYƏSİ

(Gənc şair Yusif Dumanın “Bu dünyada nələr varmış” kitabı haqqında qeydlər)

Şairin ərsəyə getirdiyi hər bir poetik toplu onun düşüncələrinin, duyğularının bədii aynasıdır. Əlbəttə, şair kitabdan-kitaba öz yaradıcılıq dünyasının sərhədlərini genişləndirməli və yeni poetik ovqatı ilə oxucu marağını qazanmalıdır. Poetik topluların başqa bədii kitablardan fərqli cəhətləri də var. Ən başlıca və diqqətçəkən məziyyət odur ki, bircə şeirlə də müəllifin poetik gücünü, iqtidarını görmək mümkündür. Bəzən bir şair bütöv bir yaradıcılığın, bir şair taleyinin poetik indeksinə çevrilir və bu uğur müəllifə sənətkar etiketi qazandırır. Tutduğu vəzifə mövqeyindən, qazandığı titullardan, fəxri adlardan asılı olmayaraq hər bir şair şeirindən, misrasından boyanır. Şeirin bədii səviyyəsini ifadə edən elementlər sırasında başlıca məharət müəllifin qələmə aldığı mövzuya yanaşmada öz baxış bucağını göstərə bilməsidir. Mahiyyət etibarı ile ədəbiyatda bütün mövzular işlənmişdir. Lakin istedadlı qələm sahibləri, "köhnə" mövzulara da öz poetik nəfəsi ilə yeni ruh verə bilir, məhz poetik ruhun canlılığı, tərəvəti şairin özünəməxsusluğunu şərtləndirən amillər sırasındadır.

Müasir poeziyamızda ənənəvi şeirin inkişafına və bədii məziyyətlərinin yeni mahiyyət kəsb etməsinə, mənəvi-əxlaqi dəyərlərin poetik vüsətlə qorunmasına özünəməxsus dəst-xəttlə, səmimi ovqatla xidmet göstəren, istedadlı gənc şairlərdən biri Yusif Dumandır.

O, Ağsu rayonunun Çiyni kəndində anadan olub. Atası Qiyas Məmmədov vətənpərvər ziyanı, həm də qələm adamıdır. Arabir metbuatda məqalələrlə çıxış edir.

Poeziya aləmində elə şairlər vardır ki, onların istedadının mayası xalq təfəkkürünün zənginliyindən qaynaqlanaraq, insanın arzusunu, ümidiyi, kədərini, sevincini, bütövlükdə mənəvi dünyasını rəvan, səmimi və aydın əks edir.

Onun poeziyasının əsas mövzusu insan, həyat, vətənpərvərlik duyğularının poetik ehtivasi, pak məhəbbətin tacəssümü, həmçinin ləyaqətli insan səxiyyətinin səmimi və obrazlı tərənnümü və qayğıkeşliyin təbliğidir.

Gənc şairin şeirləri bədii ovqat, poetika baxımından nəzəri cəlb etməklə bərabər, həm də yaradıcılıq xüsusiyyətləri ilə də maraq doğurur. Səmimi ahəngdarlığı, rəvanlığı ilə seçilən şeirləri vətəndaşlıq möhürü ilə təsdiqlənərək, xal-

qın ruhunu oxşayan şair dəstxəttini müəyyənləşdirir və geniş oxucu sevgisinin ünvanına çevirilir.

“Bu dünyada nələr varmış” kitabına toplanmış poetik nümunələr gənc şair düşüncəsinin sənət müstəvisində əyanişəməsidir. Yusifin şair kimi fərdi yaradıcılıq manerasını səciyyələndirirən önməli xüsusiyyət onun vətəndaşlıq qayəsinin səmimiyyəti və dolğunluğudur.

Şairin müxtəlif mövzularda yazılın şeirlərini səmimiyyət, həyat hadisələrinə fəlsəfi baxış, xeyirxahlıq duyğularının təbliği, saf sevgi kimi amillər birləşdirir. Bütün bu məziyyətlər Yusif Dumanın sözə məsuliyyətlə yanaşmasının nəticəsidir.

Səirin ədəbi uğurunu

Şərtləndirən cəhətlərdən biri də onun qələmə aldığı mövzuların mahiyyətinə dərindən vara bilməsi, gördüyü problemlərin səbəbini araşdırmasıdır. Milli-mənəvi dəyərlərimizə bağlılığı, milli özünüdərk mövzularına vaqif olması diqqətdən yayınır. Onun şeirlərində yalnız milli ağrımızı göstərilmir, həm də bu bələləri doğuran səbəblər bədii sənət güzgüsündə işıqlandırılır. Y.Dumanın poetik nümunələrində insan, təbiət və zamanla bağlı fikir və düşüncələr təqdim olunan mahiyyətin mühüm tərkib hissəsi kimi üzə çıxır.

Vətən sevgisi, yurd məhəbbəti, bədii-ictimai mündəricə onun yaradıcılıq kredosunun əsasını teşkil edir. Özünəməxsus obrazlar yaratmaq bacarığı, sözü yerinde işlətmek məhareti, həmçinin sadə deyimlə zəngin poetik məna ifadə bilməsi onun bədii təfəkkürünün xüsusiyyətini əyanılaşdırır. Heyat heqiqetlerinin bədii səciyyəsini şair ruhunun poetik aynasında ehtiva edir.

**Dərdi verib dərdin üstə,
Dərd gərir dəstə-dəstə,
Bizi edib yaman xəstə,
Amma özü cağdı dünya.**

**Qəlbimizdə böyük yara,
Bilmirik ki, gedək hara,
Kasib üzə atıb qara,
Varlı üzə ağıdı dünya.**

**Düşüb qəribə bir izə,
Gəldi Yusif yenə sözə,
And içərək deyim sizə,
Biz ölüyük sağıdı dünya.**

Kitabdakı şeirlərin önemli məziyyətlərindən biri də insanın mənəvi dünyasının, hissələr, duyğular aləminin həssas və zərif ifade olunmasıdır. Bu poetik nümunələrdə saf bir sevginin, hicran və həsrət qo-

xulu məhabbetin, həmçinin dünya, zaman, insan pərvərlik komponentlərinin bədii inikası, halallığın səmimi tərənnümü diqqəti cəlb edir. Lirik qəhrəmanın yaşadığı hissələrin ucalığını, qüdrətini daha parlaq və gözəl ifadə etmək üçün istifadə olunan bədii təsvir və ifadə vasitələrinin təravətli şairin poetik imkanlarının inikasıdır.

Gənc şairin poetik əsərlərinin lirik qəhrəmanı öz müşahidə qabiliyyəti ilə diqqəti cəlb

edir. Onun fərdi poetik siması, yalnız qələmə aldığı nümunələrin üslüb cəhətlərində deyil, həmçinin hadisələrə yanaşmasında, onları seçməsində və qiymətləndirməsində, lirik "eqo"nun əhval-rühiyyəsini təravətli, həm də səmimi çalarlarla ehtiva etməsindədir.

Yusif Duman gənc olsada, dilimizin zəngin və rəngarəng təhkiyələrindən, bədii təsvir və ifadə vasitələrin dən bacarıqla istifadə edərək, qələmə aldığı mövzuların bədii həllini, poetik ümumiyyətləşdirməsini özünəməxsus ovqatda təqdim edə bilir.

Onun şeirlərində

məxsusi bir məziyyət var ki, onu başqlarından fərqləndirə bilir. Bu cəhəti şərtləndirən amil geniş və dərin mənada sadəlikdir və bu sadəlikdə bədii zənginlik mövcuddur. Onun şeirlərinin məğzini teşkil edən bədii-fəlsəfi düşüncə ugurlu yaradıcılıq səciyyəsi daşıyır.

Şairin lirikasında həsrət və qəm motivlərinin yeknəsəkliyi, sentimental notlar, gərəksiz pafos duyulmur.

Kitabdakı şeirlərində insan ləyaqətinin tərənnümu, həmçinin xeyirxahlıq, nəciblik, ezebat və gözəllik duyğularının bədii müstəvidə səmimi təbliği, bütövlükdə yaradıcılığına ictimai-fəlsəfi mündəricətə getirir. Bu poetik nümunələri mövzusundan asılı olmayıaraq

daxili bir bədii məntiq, ümumi bir mena birləşdirir. Yusif Dumanın şeirlərində insana inam və etibar motivi güclü olduğu üçün, bu məziyyət şeirlərinin bədii siqətəne nikbin əhvali-rühiyyə, işiq və hərarət qatır.

Yusif Dumanın rəvan və təbii üslubu,

Şeirlərinin vəzn, bölgü, qafiyə və poetik strukturun digər elementlərindən uğurla istifadə etmək bacarığı onun istedadını şərtləndirən keyfiyyət kimi önməli səciyyə daşıyır. Poetik yükündən bədii mahiyyətindən asılı olmayaraq, Yusifin bütün şeirlərindən həyat ətri gəlir, milli dəyərlərin, mənəviyyat ocağının halallıq qoxusu duyulur.

Bu şeirlərdə insanın insanlar qarşısında, bəşəriyyət qarşısında insanlıq borcunun və ləyaqətinin vicdanla, ədalətle, namusla icrası məsələsinə böyük diqqət verilir.

Bu xüsusiyyətlər onun şeirlərinə ictimai dərinlik, geniş vüsət və məzmun bütövlüyü təqdim edir.

**Doğru danış, düzgün yaşa, düz dolan,
Yalanlar tez düşər bil qiymətindən.
Namus ilə yaşa qardaş, dünyanı,
Yoxsa düşər aylı il qiymətindən.**

**Oxu, öyrən, düzgünlüyü düş başa,
Onda ayaq toxunmaz heç vaxt daşa.
Xeyri yoxdu əlli yaşa, yüz yaşa,
Düşübüdüsə ağər dil qiymətindən.**

**Yusif, heç vaxt düzü səhvə yollama,
Dünya sırrı sırrı burax anlama.
Vicdansızı vicdan üstə danlama,
Yavaş-yavaş sən də sil qiymətindən.**

Məlumdur ki, lirik əsərlərdə yenilik ruhu o vaxt diqqət kəsb edir ki, orada həyati müşahidə bədii materialın, poetik obyektiñ yeni cizgilərinə, görünmiş tərəflərinə nüfuz etmiş olur.

Şairin şeirlərində ictimai, mənəvi, əxlaqi tamlıq və halallıq mövzusu geniş yer tutur və onun dünyagörüşünün, bədii-estetik idealının müəyyənləşməsində, formallaşmasında əhəmiyyətli rol oynayır. Bu poeziyanın en səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biri onun müasirliyidir, yəni şair müasir həyatımızın təzadalarını, onun insanlara səadət bəxş edən məqamlarını və eyni zamanda, insanları əzab məngənəsində sixan anları poetik məzmunda ehtiva edərək, onu yeni-yeni məna çalarları ilə zənginləşdirir.

Yusif Dumanın şeirlərində milli kolorit qüvvətli olduğu üçün böyük maraq doğurur. Bu cəhət şeirlərin mövzusun-

da, mütemadi müraciət olunan qoşma janrıñ ahəng və ritmində, bədii təsvir vasitələrində nəzəre çarpır. O, insan mənəviyyatının qüdərət və gözəlliyyini tərənnüm edəndə də, doğma yurdı vəsf edəndə də, elin adət-ənənələrindən yazanda da kolorit zənginliyi diqqəti cəlb edir.

Şairin coxsayılı qoşma, gərayı və digər poetik janrlarda yazdığı şeirlər öz təravəti və bədii sanbalı ilə könül oxşayır.

**Xoşum gəlmir bu dünyadan,
Çünkü görən gözü yoxdu.
Nə eşitdim yalan çıxdı
Yəni bunun düzü yoxdu?**

**Düzün yazdım qələmimlə,
Ay oxucum, məni dirlə.
Dava saldı o, mənimlə,
Bir baxdım ki özü yoxdu.**

**Daim yaxşı düşər yada,
Yusif, ömrü vermə bada.
Elə yaşa bu dünyada,
Deməsinlər izi yoxdu.**

Şair bir cox şeirlərində lajkonik poetik detallarla oxucu xəyalında maraqlı lövhələr canlandıra bilir. Onun bir sıra poetik nümunələrində mürəkkəb psixoloji vəziyyətlər, anlar və duyğular, hissələr aləmi çox zərif və dəqiq ifadəsini, bədii həllini tapmışdır. O, bədii dilin estetik gözəlliyyinə, emosionallığına məsuliyyətlə yanaşaraq, məzmunu uyğun forma rəngarəngliyindən bacarıqla istifadə etməyi bacarır. Yusif Dumanın yaradıcılığında mənəvi-əxlaqi zənginliyin harmoniyası vardır. Bu mənada o, daim inkişaf edən həm forma və məzmun elvanlığı, həm də poetika baxımından ozunu axtaran bir istedadın sahibidir.

Bəllidir ki, bədii sənətin güclü böyük ideyanın, dəyərli fikrin obrazlı təcəssümündə, səmimi və təravəti ehtivasındadır.

Bu keyfiyyətlər qələm sahibindən bədii sözün mena çalarlarını, dilin incəliklərini duymağı, poetik obrazlar sisteminde əsərin forma və məzmun vəhdətini yaratmayı, sənət qarşısında daim məsuliyyət hissini qorumağı tələb edir. Bütün bu məziyyətlər gənc şair Yusif Dumanın yaradıcılığında öz əksini tapmaq istiqamətindədir.

“Bu dünyada nələr varmış” şeirlər toplusunu gənc istedadlı şairin ədəbi uğuru, yaradıcılıq nailiyyəti kimi səciyyələndirmək olar.

İstedadlı gənc şair Yusif Dumanaya böyük yaradıcılıq arzulayıram!

**Sabir Nemətzadə,
AYB və AJB-nin üzvü,
Prezident mükafatçısı**

BARAT VÜSAL

TAPILDI

"Bu millətdən millət olmaz" dedilər,
Bu milləti millət edən tapıldı!
Yerdə ola-ola qalxıb göylərə,
Ayla-Günlə səhbət edən tapıldı!

Gedən döyüş nə döyüdü, gördülər.
Xain başa daşlar düşdü, gördülər.
Bir aslandı hər döyüşü, gördülər,
Gör bir mərdi nə mərd edən tapıldı!

Dur, a şəhid, a qəhrəman, irəli,
Durma, Şuşa qalasından irəli.
Əmr eyləyir Baş Komandan: "Irəli!"
Yer qət edən, Göt qət edən tapıldı!

Bələ olar dava edən, qan edən,
Birləşdirib Vətəni bir can edən!
Nə varsa da şəraf edən, şan edən,
Nə varsa da şöhrət edən tapıldı!

Hücumdadı Azərbaycan Ordusu,
Qoy şəhidlər öndə durub yerisin!
Qoymadı ki, sözdə qahib çürüşün,
Qeyrəti də qeyrət edən tapıldı!

BU YOL ŞUŞAYACAN GEDİR

Bərdədən, Ağdamdan ötür,
Bu yol Şuşayacan gedir.
Daha yarida qırılmır,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Əyil, qarşısında əyil,
Boləcisi-zad lazım deyil.
Yollar qucaqlaşış deyir:
"Bu yol Şuşayacan gedir!"

Yeri, vur bir başa yolu,
Qoyma dəysin daşa, yolu.
Bütün yollar Şuşa yolu,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Oğulların namı salıb,
Şəhidlərin qanı salıb,
Vətən üçün hamı salıb,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Bax, dağ burda, dəniz burda,
Bax, yol burda, bax, iz burda,
Bax, görünür Təbriz burdan,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Gözümün sağı səslənir,
Qarası, ağı səslənir.
Baxır, Kirs dağı səslənir:
"Bu yol Şuşayacan gedir!"

Bu yol Əvvəl-Axırımmı,
Dastanımmı, nağlımmı?!
Sevincimdən bağırımmı:
"Bu yol Şuşayacan gedir!"

Ağa, Bəyimi görəcəm,
Ağa evimi görəcəm.
Ağabəyimi görəcəm,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Di kef ver bu kefə yolu,
Ay Əfəndi-Əfə yolu!
Əmin ol, bu dəfə yolu,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Yol da keçib başa,durub,
İstər yola düşə, durub.
Yollarla ötəşə durub,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Vətənin bir qarış torpağı üstə, Təki mən də ölüm.. muştuluq verin

Duman enir, çən qayıdır,
Yerinə Vətən qayıdır.
Şuşa səfərdən qayıdır..
Bu yol Şuşayacan gedir.

Sual-sorğu olmayacaq,
Qara-qorxu olmayacaq.
Heç kim yolda qalmayacaq,
Bu yol Şuşayacan gedir.

QƏLƏBƏ BAYRAMI

Şəhid qəbirləri üstə yellənən,
Bayraqları görün, muştuluq verin.
Vətənin bir qarış torpağı üstə,
Təki mən də ölüm.. muştuluq verin.

Elə ki, deyildi: "Şuşa alındı",
Qaçanlar qəbristan səmtə qaçırlar.
Qəbirlər başına dönüb, dolanıb,
Qəbirlər başına bayraq sancırlar.

Alındı düşməndən intiqamımız,
Alındı Qarabağ-mərdlər yuvası!
Bayraq-bayraq olub yelləndi, gördüm,
Şəhid oğlu-qızı,
şəhid anası!

Tutduğu işindən peşiman olub,
Ölüm təbrik edir oləni, baxdım.
Şəhidlər hamısı qəbirdən durub,
Bayraqla yanaşı yellənir, baxdım.

Nə xoşbəxt vaxtıdır ana vətənin,
Qorundu şərəfi, qorundu adı!
Bayraq yellənmir ha, bayraq dillənir,
Deyir ki, şəhidlər, gözünüz aydın!

Bələ ölməmişdi bu zülmət zülüm,
Bələ görməmişdik biz aydınlığı.
Allahım, qoy mən də bayraqa dönüm,
Verim şəhidlərə göz aydınlığı.

Kişi adamların kişilər deyir,
Olanda bayramı bax, bələ olar.
Hamımız şəhidin biri kimiyik,
Hamımız ölmüşük... diri kimiyik,
Qələbə bayramı bax, bələ olar,
Qələbə bayraqı bax, bələ olar!

ƏSGƏR YARASI

Qoymadın Vətəni yaralanmağa,
Qoy əsgərim, yaranı mən bağlayım.
Bu eşqimlə, bu şərimlə, sözümlə
Qoy əsgərim, yaranı mən bağlayım.

Hələ düşmən sədləri var qarşida,
Hələ döyüş səfləri var qarşida.
Hələ Təbriz səfəri var qarşida,
Qoy əsgərim, yaranı mən bağlayım.

Ağlı görünüm, qaranı mən görməyim,
Səni keçib yaranı mən görməyim.
Qoy kor olum, yaranı mən görməyim,
Qoy əsgərim, yaranı mən bağlayım.

Mən özüm də bir əsgərəm, hər kiməm,
Özgə deyil, bu işlərə təhkiməm.
Bir az şair, bir azca da həkiməm,
Qoy əsgərim, yaranı mən bağlayım.

Dərdim çıxdu dəva-dərman olmadan,
Allah haqqı, sənin yaran olmadan.
Vətən yoxdu sənin yaran olmadan,
Qoy əsgərim, yaranı mən bağlayım.

Ay şərəfim, şanım əsgər yarası,
Ay tökülen qanım, əsgər yarası,
Sənə qurban canım, əsgər yarası,
Qoy əsgərim, yaranı mən bağlayım.

Nə daşdan, nə dəmirdəndi bu səhhət,
Bu yaranı ustuf-ustuf yu, Barat!

Əlim dəydi, sağalacaq o saat,
Qoy əsgərim, yaranı mən bağlayım!

XOSBƏXT ADAM

Bəlkə də şair yox, səyyah oloram,
Mən söz axtaranda,
Söz arayanda.
Mən nədən gəzim ki, bu tərəfləri?
Söz o tərəfdədi... Söz anrı yanda...

Çəkmir öz eşqinə haralar məni,
Söz var ki, sağaldar, yaralar məni.
Sağalan, sağalmaz söz yeri kimi,
Var sözün öz izi, öz yeri, canda!

Söz cana can verir...sözsüz can çıxır,
Adam öz-özünün yadından çıxır.
Öz ağrım, öz acım yadından çıxır,
Can-can, of, deyirəm söz ağriyanda!

Su kimi duru var-arı var, bildim,
Gülü tek qoymayan arı var, bildim.
Sözün də namusu, arı var, bildim,
Söz namusu qanda, söz arı qanda!

Sözsüz gül açıram, daş bəxt oloram,
Ay Barat, boş yığval, boş bəxt oloram.
Söz xoşbəxt olanda xoşbəxt oloram,
Mən də yarıyram söz yarıyanda!

YADİGAR ŞƏKİL

Zahirdə bir nəfərəm,
Sanırlar beş meydandayam.

Aşıq Ali

Çəkdirdim ki, sizə yadigar qalsın,
O ilk şəklim, elə son şəkilmə də!
Mənim bir ömürda neçə şəklim var,
Bışmış şəkilində, xam şəkilində.

Uymadım yolların hamarlarına,
İz saldım izlərin kənarlarına.
Öləndə şərimi damarlarımı,
Vurarsız təp-təzə qan şəkilində!

Üstümə gün düşə, gün düşə, axır,
Özüm də döndüm bir günəşə, axır.
Niyə başdaşım da günəşə baxır?
İşığa beişiyəm Dan şəkilində!

Diləkmi tapılar diləyim kimi,
Çörəkmi tapılar çörəyim kimi?
Balaca görünən ürəyim kimi
Sinəmdə Saray var Dam şəkilində!

Gedirəm, özümə gələ bilirəm,
Boşaldığım kimi dola bilirəm.
Necə çıxməq olar yola, bilirəm,
Qədəh formasında, Cam şəkilində!

Murazın olmaya... Muraz alasan,
Nəsildən nəsilə miras olasan!
Bir azca ölsən də, bir az qalasan,
Həm öz varlığında, həm şəkilində.

Barat, oxşayıram atama, mən də,
Sırlı-sehirliyəm a tamam, mən də!
Nə olsun, bir nəfər adamam mən də,
Görünənəm gözlərə on şəkilində.

YOL HİMNI

Xeyli çətinləşib mənim də işim,
Başlayıb deyəsən mənim döyüşüm,
Başlayıb deyəsən yaşamaq yolum.
Gərək şətlərdən mən də daş yonum,

Haqqı yollar çəkir, gedə bilirəm,
Mən özümə qalan ləpirlərimnən,

Hərdənbir körpü də çəkə bilirom,
Mən öz sözlərimdən, sətirlərimdən.

A zalim, insaf et vermə əlindən

Sən var kimi yolu,

Yox kimi yolu,

Öxumaq istəsən şeirlərimi,

Sən Allah, oxuma adı söz kimi.,

Cığır kimi oxu, yol kimi oxu!

Hamı gedə bilmir mən çəkən yolnan,
Hər gün çətin-çətin yollar salıram.
Hər gün şeir-şeir ciyrlər açır,
Hər gün sətir-sətir yollar salıram.

İzdi, yoldu bəlkə göz işığı da,
Yoldu adı hərf də,
heca da elo!?

Ulduzlar yol çəkir öz işığıyla,
Yol çəkir gündüz də, gecə də, elə!

Demirəm yolların hansı yaxşıdı,
Yol var, yerdən, yol var, fələkdən keçir.
Çəkilən yolların hamsı yaxşıdı,
Sözün çökdiyi yol ürkədən keçir!

Elə duruluram, duruluram ki,
Elə vuruluram bu yollarda ki!
Paxılılı tutur duru sularım,
Ruhum da çevrilib olur Yol təki!

Sanib şeiri ərzin ucuzu belə,
Şairə baxırlar...
Gözəl baxmırlar.
İndi mən neyim ki, gözücu belə,
Sətirə baxmırlar, sözə baxmırlar!

Yol çəkir qarışqa-o köhnə bəndə,
Deyilmə deyirsən, heç qabil, naya?/
Yol çəkmək öyrənək hörüməkdən də,
Çəksin beş ilə yox,
beş dəqiqayə!

Mən yolu bilmisəm, yol da ha bilib,
Yoxsa bildiyimi yol daha bilmir!
Sözüm hara desən yol sala bilir,
Öldür, qəbristana yol sala bilmir!

Təzə yollarıdyı bax səmti-yönü,
Yol çəkən ürəyin, yol çəkən gözün.
Başına dolanım, başına dönüm,
Yol salan ürəyim,
yol çəkən gözüm!

OLMASIN... OLSUN

Elə istəyirəm ömür dünyada
Tez tamam olmasın... tez tamam olsun!
Nə vaxtsa böyüyüb çevrilsin yola,
İz tamam olmasın...iz tamam olsun!

Üzün tutub dosta, tanışa, gülsün,
Qoy dil açıb dinsin, danışa bilsin!
Başqa ocaqlar da alışa bilsin,
Köz tamam olmasın... köz tamam olsun!

Çatsa da axıra hər iş, deyirəm,
Gəlib ürəyimə dərdi, deyirəm:
Təki tükənməsin bu Eşq deyilən,
Yüz tamam olmasın... yüz tamam olsun!

İşığı bax aşib daşar dünyada,
Yaşayan işqətək yaşar dünyada.
İnsan, elə üzlə yaşa dünyada,
Üz tamam olmasın... üz tamam olsun!

Eşqdir əkinçi bu səpində ki,
Demək, əbədidir bu səpindəki!
Yar keçən yollara su səpin, təki,
Toz tamam olmasın ...toz tamam olsun!

Qızarmı düz-dünya, od ha qalansın,
Gərəkdir Barat da oda qalansın,
Bir də bu xalq deyən şair yaransın,
Söz tamam olmasın... söz tamam olsun!

"Tarı sevmişəm, seçmişəm"

"Vətən tam olanda insanlar nisgilli olmaz. Artıq torpaqlarımız alınıb və insanlarımızın sevinc göz yaşlarını saxlamaq mümkün deyil. Düşünürəm ki, Qarabağ təkcə Qarabağlıların deyil. Qarabağ bütün azərbaycanlılarındır". "Ədalət" qəzetiñ qonağı Respublikanın Əməkdar artisti Elçin Həşimovdur.

-Elçin müəllim, söhbətimizə elə Füzulidən başlayaqq...

-Özüm Füzulidə anadan olmasam da, əslən oraliyam. Atam ikinci Mahmudlu kəndindəndir, anam Əhmədbəyli. Füzulinin çox gözəl xatırlayıram. Hər yay Füzuliye gedirdim. Atam orada ev tikdirmişdi, bax həmin ev indi de var. Qarabağ müharibəsi zamanı bir az zədələndi, amma bütövlükde evimiz qalır. Yay ayalarını həmişə kəndimizdə keçirmişik. Bütün qohumlarım kənddə yaşayırlar. Əmlərim, dayılarım Füzulidədirler. Müharibə gedən vaxtı belə oranı tərk etmədilər. Füzulinin özündə də dəfələrlə olmuşam. İstər Füzulinin mərkəzini, istərsə də ətraf kəndlərini gezmişəm. Bilirsınız ki, yazdan sonra təbiətdə canlanma olur. Yay vaxtı Füzuliye gedəndə bax o yaşıllığı görürdük. Yuxarı kəndlər hansı ki, dağlıq hissədə yerləşir, onlar sərin olur. Orada elə bulaqlar var idi ki. O bulaqlara qədər xatırlayıram. Hətta toylarda tar çalmığımı qədər yadımdadır. Allah önlənlərinizə rəhmət eləsin, atamın təkidi ilə toylarda tar ifa etmişəm, gözəl xanəndələri görmüşəm. Xatırələr çoxdur. Əmimgildə, atamın emisioglulgildə, digər qohumlarım gildə də tar vardi. Duzdür, qohumlarım sonradan tar ifaçılığının arxasında getmədilər. Yalnız onların arasında mən bu sənəti seçdim.

O vaxt bizim kəndimiz də işgala məruz qalmışdı, amma əks-hücum nəticəsində işğaldan azad olunmuşdu. İşğal vaxtı qohumlarım digər rayonlara, hətta bizim öz evimizdən keçirəndə görürsən ki, necə sənətkarlar onu ifa edib. Sənətimin vurğunuyam, onunla nəfəs alıram.

"Tar ifaçılığı çətin sənətdir"

-Yaradıcılığınızdan söhbət açaq. Tarın incəliklərində danışaq...

-Elə bir mühitdə böyükmişəm ki, etrafında sənətə meyilli insanlar olub. Atam gözəl tar ifa edən olub, gözəl səsi var idi. Sənət dostlarının coxsu atamın oxumaqlarını görübər. Atamı çox bəyənidilər. Atamın səsi kiçik bacıma keçib. O da musiqiçi idi, amma indi Dövlət işində çalışır. Tar sənətinə bağlılıq bizdə irsi

olub. Anamın atası həvəskər tar çalan idi, dayılarımın musiqidən gözəl anlayışları var. Onların övladları arasında musiqi ilə ciddi məşgül olanlar da var. Tarzən Ədalət Behbudov Ayten Məhərrəmovla, kamancı ifaçısı Pərviz Fərhadovla birlikdə ifa edir. O, atamın dayısı nəvəsidir. Bizdə mühit elədir ki, tara meyil var. Mən də tarı sevmişəm, seçmişəm. Tar ifaçılığı çətin sənətdir. Duzdür, asan bir sənət yoxdur, amma tar sənətinin çətinliyi onda-

dır ki, onu qolunda tutub saxlamaq bir az ağırlıq yaradır. O baxımdan əvvəl-əvvəl tarı öyrənmək çətin olur. Tarı mütləq ki, sinəndə tutub saxlamalısan. Bununla yanaşı barmaqlarını hərəkət elətdirməlisən. Bir az çətinlikləri çoxdur. Artıq 30 ilə yaxındır ki, müəllimləm. Bilirəm ki, kiçik yaşılı uşaqlara bu tarı öyrətmək ne qədər çətindir. Mənim ilk müəllimim Fikrət Manafov olub. Allah ona can sağlığı versin. O, tarı mənə incəliklərinə qədər öyürdi. Tar ifaçılığında çoxlu məşqlər lazımdır. Gün ərzində 4-5 saat, beşən 7-8 saat məşq etməlisən. Elə günüm olub ki, 10 saat belə tarda məşq etmişəm. Təbii ki, birnəfəsə demirəm, bir az istirahət edərək. Ağır sənətdir, amma hörmət gətirən sənətdir. Tar ifaçılarnı göz öünüdən keçirəndə görürsən ki, necə sənətkarlar onu ifa edib. Sənətimin vurğunuyam, onunla nəfəs alıram.

“Qarabağ Şikəstəsi” uzanan bir səslərlə əhatə olunur”

-“Qarabağ Şikəstəsi”...

-“Şikəste” sözünün mənası “musiqi” deməkdir. Qarabağ işğalından sonra “Qarabağ Şikəstəsi” fərqli səslənməyə başladı. Mübarizə simvoluna, mənəvi qurur yerimizə çevrildi. Bu ruhda tərbiyələnən insanlar torpaqlarımızı işğaldan azad etdilər. Mənsum müəllimin rehberiyi ilə “Qarabağ müğam qrupu” olaraq biz dünəninin bir çox ölkələrində konsertlərle çıxışlar edirik. Bu adı xariçi ölkələr üçün seçmişik ki, hara getsek, özümüzdən önce Qarabağın adı səsənsin. Bu, bizim çatdırmaq istədiyimiz mesajdır. Bu adla xaricdə çox işlər görmüşük. Cox

təbligat işləri həyata keçirmişik. Fransız, alman, müxtəlif dillərdə Qarabağ haqqında məlumatlar dərc elətdirmişik. Bu vaxta qədər Qarabağ işğal altında olması kimi məlumatları dünya ictimaiyyətinə çatdırmışq. Bunların hər birini təbliğ etmişik. Hər zaman da konsertimizin sonunda “Qarabağ Şikəstəsi”ni ifa etmişik. Bir dəfə Latviyada konsertimizə Latviyanın Prezidenti gəlmüşdi. O, musiqiye qulaq asandan sonra öz təssüratını belə bölüşmədü: “Mən sözləri anlamadım, nədən bəhs edilir, bilmədim, heç onun sinxron tərcüməsinəni də istəmedim. Sadəcə belə başa düşdüm ki, bu musiqidə qeyri-adilik var və bu musiqi yer musiqisi deyil, fəza musiqisidir”. Bilirsiniz ki, “Qarabağ Şikəstəsi” uzanan bir səslərlə əhatə olunur və sanki bir haray, bir çağırışdır. Hər dövr üçün “Qarabağ Şikəstəsi” önemli musiqidir. Bu musiqi Qarabağın bizim olmasına müəyyənmişdir, Qarabağın tarixini əsaslandıran faktorlardan biridir. Necə ki, “Şuşanın dağları” mahnısını oxumaqla həmin dağların Azərbaycana məxsus olmasını qeyd edirik, eləcə də “Qarabağ Şikəstəsi” ilə Qarabağın Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olduğunu vurğulayıraq. Bu bizim tariximizdir. Müğam sənətinin müqəddəsliyi bundadır ki, o, özündə bizim bütün tarixi mədəniyyətimizi ehtiva edir, canlandırır. İstər müğamlar, xalq mahnları, istərsə də aşiq mahnları bizim tarihimizdir, mənəvi dəyərlərimizdir. Onları göz bəbəyi kimi qorunmayıq. Bizdən başqa bizim alətlərimizdə də heç kim bizim kimi ifa edə bilməz. İstəsələr də ifa edə bilməz. Çünkü bu bizim qanımızdan, genetikamızdan irəli gelir.

-Qarabağlılarla nə zaman müsahibə etdiksem, onlarda bir nisgil gördüm...

-Vətən tam olanda insanlar nisgilli olmaz. Artıq torpaqlarımız alınıb və insanlarımızın sevinc göz yaşlarını saxlamaq mümkün deyil. Düşünürəm ki, Qarabağ təkcə Qarabağlıların deyil. Qarabağ bütün azərbaycanlılarındır. Müqəddəs adı qazanıb şəhidlik zirvəsinə yüksələn, orada qanı tökülen hər bir insanın, hər bir Vətən oğlunun, hər biriñindir Qarabağ. Azərbaycanın rəşadəti Ordusu var, güclü Ali Baş Komandanı var. Torpaqlarımızın işğaldan azad olunması bizim milli mənliyimizi özümüze qaytarı. Birinci növbədə Ordumuza və Ordumuzun başında duran Ali Baş Komandanımıza təşəkkür edirəm. “Qarabağ Azərbaycandır” şüarı tərrixə düşdü. Allah Ordumuzu, Ali Baş Komandanımızı qorusun.

Rövşən Tahir

“Hamı kimi mən də sevinçliyəm. 1989-cu ildən müharibə qurtarana qədər cabhə bölgəsində olmuşam. Cavanlığım, gəncliyim müharibədə keçib. Neçə ildir ki, Qarabağın həsrətində idik. Nəhayət ki, Qarabağımızı işğaldan azad etdik. Ağdam artıq bizimdir. Mən “Ədalət” qəzetiñ rəhbəri, hörmətli millət vokili Aqil Abbası təbrik edirəm, bütün Ağdamlıları təbrik edirəm. İnənin ki, hər bir ərazimiz işğaldan azad eləndən ağlamışam. Nə deyim? Ordumuza təşəkkür edirəm. Dövlətimizin Başçısı, Prezidentimiz, Sərkərdəmiz, Ali Baş Komandanımız Cənab İlham Əliyev təşəkkür edirəm ki, bu gün bu sevinci biza yaşıtdı”.

Bu sözləri Adalet.az saytına açıqlamasında Xalq artisti Fatma Xanım Mahmudova deyib:

Fatma Mahmudova: “Ağdamın hər qarışına qurban olum”

“Dünən axşam sevincden hönkürüb ağlamışam. Ağdamın gözə xanəndələri, muqiciləri ilə bərabər teatr nümayəndələri də olub. Ağdamın Tofiq Qarayevi olub, Narinc Məlikovası olub, Qaflan Muradovu, Məmməd Əmirovu olub, Fatma Mahmudovası var. Tofiq Qarayevin özü neçə il döyüslərdə iştirak edib. Müharibə dövründə çox dəhşətləri gözünlə görmüşəm. Şəhidlərimizin qarşısında baş əyirəm, Şəhidlərimizin analarının qarşısında baş əyirəm, Ordumuzun, Prezidentimizin qarşısında baş əyirəm. Allah Prezidentimizi bizi və xalqımıza çox görməsin (ağlayır).

Ağdamın hər qarışına qurban olum. Qapısız evimə qurban olum. Ağdamdan Bakıya gələndə heç nəyim yox idi, Aqil Abbasın bacısı mənə dəstək oldu. Çox təşəkkür edirəm Aqil müellimə də, bacısına da.

Ağdama gedib qapısız evimin qarşısında diz çökmək istəyirəm, Uzundərədə diz çökmək istəyirəm. Allah Ordumuzu, Xalqımızı, Ali Baş Komandanımızı qorusun”.

Rövşən Tahir

Şair Akif Əhmədgil Pakistanın Azərbaycandakı Səfirliyində olub

Azərbaycan Yaziçilərinin üzvü, şair Akif Əhmədgil Pakistanın Azərbaycandakı səfirliyində olub. Səfirlikdə söhbət əsnasında Azərbaycan dilinə Pakistan şairlərinin şeirlər ontologiyasının tərcümə olunub çap edilmişdir. Söhbət zamanı o da qeyd olunub ki, Hindistandakı qanunsuz silahlı birləşmələrin terror aktı nəticəsində 21 pakistan hərbçisi qətlə yetirilib.

Bununla əlaqədar Yazıçılar Birliyinin sədri Xalq yazıçısı Anarın adından dəst-qardaş Pakistana dərin hüznələ başsağlığı verir və deyirik ki, acısı acımızdır.

Aqil Abbas və Əbülfət Mədətoğlu **Şahin Məmmədova** anası

Sərvinaz xanımın

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznələ başsağlığı verir.

Məzahir Əhmədzadə **Vidadi Qurbanov, Sevinc Telmanqızı və Zamin Hacıya** əzizləri
TELMAN QURBANOVUN
vefatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznələ başsağlığı verir.

Məzahir Əhmədzadə Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri **Əflatun Amaşova** əzizi
TELMAN QURBANOVUN
vefatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznələ başsağlığı verir.

Vaqif Yusifli **Yusif İldirimzadəyə** atası
ƏLİ İLDİRİMOĞLUNUN
vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznələ başsağlığı verir.

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil Abbas

Baş redaktor:

İradə Tunçay

Qəzet “Ədalət” qəzetiñ bilgisayar mərkəzində
yılılıb sahifələnmiş və “Son dakika” MMC
Nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPITAL Bankın 1 sayılı Nəsimi rayon filialı.

kod: 200112 h\nh
Müxbir hesab: 0137010001994
S.W.I.F.T. Bik: AIBAZ 2xhesab N:
3807001941100451111 VÖEN: 1300456161
İndeks:0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı AZ.1073 Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə,
“AZƏRBAYCAN” nəşriyyatı, 6-ci mərtəbə.
Telefon: 538-05-50, 538-51-31, 534-55-98 Faks: 539-80-26

adaletqezeti@rambler.ru
adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 2000

Sifariş: 25

Çapa imzalanmışdır:
20.11.2020

16 ƏDALƏT •

21 noyabr 2020-ci il